

Nota van wijziging PMP 2004-2008, versie september 2004

Inhoudsopgave

0	Samenvatting	<u>37</u>
1	Inleiding	<u>812</u>
1.1	Introductie	<u>812</u>
1.2	Waarom een nieuw Provinciaal Milieubeleidsplan?	<u>913</u>
1.3	De samenhang met andere plannen	<u>913</u>
1.4	Totstandkoming	<u>1014</u>
1.5	Voor wie is dit PMP bedoeld?	<u>1014</u>
1.6	Opbouw in twee delen	<u>1014</u>
2	Trends en ontwikkelingen	<u>1216</u>
2.1	Een terugblik	<u>1216</u>
2.2	Belangrijke ontwikkelingen	<u>1317</u>
3	De hoofdlijnen van het beleid.....	<u>1519</u>
3.1	Visie <u>1519</u>	
3.2	Maatschappelijk relevante thema's	<u>1822</u>
3.2.1	Integrale veiligheid	<u>1822</u>
3.2.2	Gezondheid	<u>1822</u>
3.2.3	Biodiversiteit	<u>1923</u>
3.2.4	Leefomgevingskwaliteit	<u>2024</u>
3.3	Rollen en verantwoordelijkheden	<u>2226</u>
3.4	De instrumenten	<u>2327</u>
3.5	Wat is nieuw in het PMP?	<u>2630</u>
3.6	Onze speerpunten	<u>2731</u>
4	De sectorale thema's	<u>2832</u>
4.1	Lucht <u>2933</u>	
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>2933</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>3034</u>
4.2	Bodem <u>3236</u>	
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>3236</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>3438</u>
4.3	Water <u>3741</u>	
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>3741</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>3741</u>
4.4	Externe veiligheid	<u>3943</u>
	Wat verwachten we van u?	<u>4145</u>
4.5	Verstoring	<u>4347</u>
4.5.1	Geluidhinder	<u>4347</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>4347</u>
4.5.2	Geurhinder	<u>4448</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>4448</u>
4.5.3	Lichtvervuiling	<u>4448</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>4448</u>
4.5.4	Grof stof, rook en roet	<u>4448</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>4448</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>4549</u>
4.6	Voorraadbeheer	<u>4751</u>
4.6.1	Energie en vermindering CO ₂ -uitstoot	<u>4751</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>4751</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>4852</u>

4.6.2	Bouwgrondstoffen	<u>5054</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>5054</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>5054</u>
4.6.3	Afval	<u>5155</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>5155</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>5256</u>
4.6.4	Bagger.....	<u>5357</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>5357</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>5357</u>
5	De doelgroepen	<u>5458</u>
5.1	Bouwen en wonen.....	<u>5559</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>5559</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>5660</u>
5.2	Verkeer <u>5862</u>	
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>5862</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>6064</u>
5.3	Bedrijven.....	<u>6165</u>
5.3.1	Vergunningverlening en handhaving.....	<u>6165</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>6165</u>
5.3.2	Duurzaam ondernemen.....	<u>6266</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>6367</u>
5.3.3	Duurzame bedrijventerreinen	<u>6468</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>6468</u>
	Wat verwachten we van u?	<u>6569</u>
5.4	Landbouw	<u>6670</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>6670</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>6871</u>
5.5	Consumenten	<u>7073</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>7073</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>7174</u>
6	Gebiedsgerichte aanpak	<u>7477</u>
6.1	Basis- en ambitiekwaliteit.....	<u>7679</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>7679</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>7780</u>
6.2	Milieubeschermingsgebieden	<u>7780</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>7780</u>
	Wat verwachten we van u?	<u>7780</u>
6.3	Geïntegreerde gebiedsgerichte projecten en regionale samenwerking	<u>7880</u>
	Wat mag u van ons verwachten?	<u>7881</u>
	Wat verwachten wij van u?	<u>7881</u>

Bijbehorende bijlagen (niet toegevoegd):

- Achtergronddocument
- Meerjarenactieprogramma
- Instrumenten
- Kwaliteitsprofielen
- Kaarten

In de afgelopen jaren is - dankzij het milieubeleid - de milieukwaliteit in onze provincie in veel opzichten behouden en verbeterd. Er blijft echter nog een aantal hardnekkige problemen over, zowel op lokaal/regionaal als op mondiaal niveau. Wereldwijde milieuproblemen, zoals de klimaatverandering en vermindering van de soortenrijkdom, de biodiversiteit, zijn actueel en stellen nieuwe eisen aan het provinciale milieubeleid. Lokaal en provinciaal staan veiligheid, gezondheid en leefomgevingskwaliteit hoog op de maatschappelijke agenda. Deze thema's hebben wij daarom leidend gemaakt voor dit nieuwe Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP). Verder willen wij het huidige sectorale milieubeleid voortzetten en de uitvoering ervan verbeteren. Accenten leggen wij op de productie van duurzame energie, de vermindering van milieudruk door het verkeer, beperking van gezondheidsschade door onder andere luchtverontreiniging, handhaving en veiligheid. Om de samenhang tussen het milieubeleid en het ruimtelijk beleid te versterken en een impuls te geven aan de gebiedsgerichte aanpak van het milieubeleid willen wij basis- en ambitiekwaliteiten per gebied vaststellen. Voor situaties waarin normen worden overschreden komen er saneringsprogramma's. Tenslotte gaan wij de uitvoering van het milieubeleid beter sturen door duidelijke afspraken te maken over meetbare resultaten. Hiervoor sluiten wij voor de verschillende regio's met de gemeenten en andere partners een Regionale activiteitenagenda milieu (RAAM) af.

0 Samenvatting

Met dit nieuwe Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP) maken wij duidelijk welke keuzes wij maken voor het milieu in de provincie Utrecht. Deze keuzes zullen doorklinken in onze besluiten over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Tussen het oude en het nieuwe PMP

Bij het opstellen van dit PMP zijn alle partners betrokken. Wij hebben hiervoor een discussienota opgesteld met daarin in onze ogen de belangrijkste vragen en uitdagingen. Aan de hand hiervan hebben wij met de partners in een werkconferentie de essenties van het nieuwe PMP verkend.

Het PMP is de schakel tussen het Europese milieubeleid (het 6^e Milieuactieprogramma), het nationale beleid (Nationaal Milieubeleidsplan 3 en 4) en de uitvoering van het milieubeleid in onze provincie. Samen met het Streekplan, het Strategisch mobiliteitsplan provincie Utrecht (SMPU) en het Waterhuishoudingsplan is het PMP het strategische kader voor ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Dit PMP geeft het milieubeleid weer voor de periode 2005 – 2008 en een doorkijk voor de periode tot 2015.

Voorafgaand aan het planproces is het oude PMP geëvalueerd.

Uit de evaluatie blijkt dat het milieubeleid succesvol is geweest. De aanpak van veel sectorale milieuproblemen heeft geleid tot tenminste een *stand still* en in veel gevallen tot verbeteringen. Zo is bijvoorbeeld de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterd, is het aantal bodemlozingen van huishoudelijk afvalwater in het buitengebied sterk afgenomen, is de bodem bij benzinstations waar nodig gesaneerd, en krijgt een aanzienlijk deel van het afval weer een nuttige toepassing.

De evaluatie maakt ook duidelijk dat de uitvoering van het milieubeleid effectiever en efficiënter kan. Nog te vaak zoeken we oplossingen alléén in de techniek, terwijl we kansen laten liggen om bijvoorbeeld initiatieven op elkaar af te stemmen. Bij de inrichting van bedrijfsterreinen kunnen we meer rekening houden met de verkeersstromen en de effecten daarvan op de omgeving.

Het benutten van deze kansen vraagt om andere instrumenten en samenwerkingverbanden. Goede communicatie is hierbij een succesfactor. Meer dan voorheen zullen wij aan onze partners duidelijk maken welke rol wij spelen – regisseur of uitvoerder – en welke stijl wij daarbij hanteren. De effectiviteit van de uitvoering kunnen we verbeteren door meer op resultaten te sturen en door deze zichtbaar te maken.

Een aantal ontwikkelingen maken het verder nodig om het milieubeleid te vernieuwen en aan te passen. De wereldconferentie voor duurzame ontwikkeling in Johannesburg (2002) toont aan dat de mondiale klimaatverandering en de vermindering van de soortenrijkdom (biodiversiteit) de (inter)nationale milieugenda voor de komende jaren bepalen. Ook groeit het besef dat de negatieve aspecten van onze stijgende welvaart zich opstapelen. Dit leidt tot een vermindering van onze veiligheid (transport van gevaarlijke stoffen), onze gezondheid (beïnvloeding van onze hormonen huishouding door chemische stoffen) en de biodiversiteit (sterke afname van het aantal diersoorten). Tenslotte neemt de betrokkenheid van burgers bij het milieubeleid gelijktijdig toe in die zin dat er steeds hogere eisen worden gesteld aan de directe leefomgevingskwaliteit, én af. Dit stelt hoge eisen aan de communicatie om steeds de keuze tussen het algemene belang en het individuele belang helder te maken. Een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger voor de kwaliteit van de leefomgeving is hard nodig.

Visie en de hoofdlijnen van het milieubeleid

Het nieuwe PMP is een uitwerking van de visie op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving die Provinciale Staten hebben vastgesteld in de nota '2000 Voorbij' en in de Koepelnotitie. De begrippen duurzaamheid en leefbaarheid staan hierin centraal. Hierbij is de diversiteit in de provincie Utrecht in landschap, woon- en werkmilieus, planten en dieren en cultureel erfgoed aangemerkt als kenmerkende waarde. **Leefbaarheid** en **duurzaamheid** zijn de pijlers van het nieuwe PMP.

De resultaten van de evaluatie, de ontwikkeling van het (inter)nationale milieubeleid en de visie op de fysieke leefomgeving zijn bepalend voor de inhoudelijke hoofdlijnen van dit PMP.

We hebben hierbij vier ambities:

1. een bijdrage leveren aan de oplossing van hardnekkige mondiale milieuvraagstukken
2. de milieukwaliteit in de provincie Utrecht behouden en herstellen
3. burgers en organisaties in de provinciale gemeenschap hun verantwoordelijkheid laten nemen
4. de uitvoering vernieuwen en richten op de eigen kwaliteit van gebieden.

Maatschappelijk relevante thema's

Het sectorale milieubeleid heeft aan maatschappelijke aandacht ingeboet. In plaats daarvan zijn meer integrale maatschappelijke thema's als **integrale veiligheid, gezondheid, biodiversiteit en leefomgevingskwaliteit** in de belangstelling gekomen. Deze integrale thema's gaan verder dan alleen milieu.

Integrale veiligheid

Wij willen actief en bewust omgaan met veiligheid. Wij vinden dat veiligheid een expliciet onderdeel

is van de maatschappelijke besluitvorming. Wij vinden ook dat kwetsbare functies extra bescherming nodig hebben. Het PMP richt zich vooral op de *externe* veiligheid. Het gaat dan om transport- en opslagactiviteiten en om productieprocessen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn.

Wij willen het beleid voor externe veiligheid versterken en zo de veiligheid in de provincie verbeteren. Dat begint bij bewustwording en inzicht. Daarom blijven we actief kennis en informatie uitdragen, onder andere via de speciaal ingerichte website.

Ook besteden we meer aandacht aan het voorkómen van calamiteiten en het saneren van risicovolle situaties. Verder gaan we kwetsbare functies extra beschermen. Onder andere door ambitiewaarden te formuleren, die doorwerken in het ruimtelijk beleid, het verkeer- en vervoersbeleid en het vergunningenbeleid.

In aansluiting op de landelijke afspraken besteden wij veel aandacht aan de versterking van de handhaving van regels en aan de professionalisering van vergunningverlening en handhaving.

Gezondheid

Per milieufactor voeren wij beleid en stellen wij regels om te voldoen aan de normen die (mede) gericht zijn op het voorkómen van schade aan de gezondheid van mensen. In het milieubeleid is er dus altijd al aandacht voor mogelijke gevolgen van milieuschade voor de gezondheid.

Nieuw is dat wij meer aandacht gaan besteden aan gebieden waar diverse milieuproblemen gestapeld voorkomen en van invloed zijn op de gezondheid en het welbevinden van mensen, ondanks dat er aan de normen is voldaan.

Biodiversiteit

De biodiversiteit neemt af op nationale en regionale schaal door ruimtelijke ingrepen en invloeden via water en milieu. Als provincie willen we de biodiversiteit behouden en vergroten. Door uitvoering te geven aan ons milieubeleidsplan dragen wij bij aan het beleid wat wij voeren met betrekking tot biodiversiteit (verwoord in ons beleidsplan Natuur en Landschap Provincie Utrecht).

Leefomgevingskwaliteit

In de Koepelnotitie hebben wij een integraal kwaliteitsbeeld geschetst voor leefomgevingskwaliteit binnen onze provincie. In dit PMP geven wij aan hoe wij de milieucolonne van dit kwaliteitsbeeld willen invullen. Gebiedsvisies die wij samen met de bestuurlijke partners willen ontwikkelen zijn hiervoor het vertrekpunt. Per gebiedstype zullen er milieukwaliteitsprofielen worden vastgesteld. Deze kwaliteitsprofielen bevatten gedifferentieerde normen: soepel waar het kan, streng waar het moet. Per gebiedstype en milieu-indicator onderscheiden we een ambitiekwaliteit en een basiskwaliteit (zie bijlage Kwaliteitsprofielen).

De sectorale thema's en doelgroepen

Door te werken aan de kwaliteit van de sectorale thema's genoemd in het PMP (Bodem, Water, Lucht, Voorraadbeheer, Verstoring en Externe veiligheid) dragen wij ons 'milieusteentje' bij aan de vier integrale maatschappelijke thema's. Naast doelen voor de sectorale thema's hebben wij doelen geformuleerd voor de doelgroepen (bedrijven, landbouw, consumenten, bouwen en wonen en verkeer) die tevens een bijdrage kunnen en moeten leveren. In ons plan hebben wij aangegeven welke bijdrage wij gaan leveren aan de doelen en welke bijdrage wij van anderen verwachten. De doelen vormen de basis voor ons meerjarenactieprogramma van dit PMP. Elk jaar zal dit programma worden geactualiseerd.

Het gebiedsgerichte beleid

Naast doelen voor de sectorale thema's en doelgroepen hebben wij doelen geformuleerd voor het gebiedsgerichte beleid.

Omdat geen twee gebieden in de provincie hetzelfde zijn, willen we milieukwaliteitseisen differentiëren naar gebiedstypen en gebieden. Per regio overleggen we met alle betrokken partijen over de gewenste basis- en ambitiekwaliteiten. Met de gemeenten maken we afspraken over het overnemen van de normen in hun eigen instrumenten (zie bijlage Kwaliteitsprofielen).

In stiltegebieden en grondwaterbeschermingsgebieden blijven wij de milieukwaliteiten beschermen (zie bijlage Kaarten). Dat gaan we ook doen in intrekgebieden, vanwege hun belang voor de grondwaterkwaliteit. De samenwerking met andere partijen versterken we door verder te gaan met een aantal geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. Maar bovendien doen wij dat door met milieudiensten en samenwerkende gemeenten een Regionale activiteitenagenda milieu op te stellen.

Rollen en verantwoordelijkheden

Bij de uitvoering van het milieubeleid neemt het aantal betrokkenen en de verscheidenheid aan belangen toe. Dit vraagt een intensieve samenwerking en inzet van alle betrokkenen. Maatwerk is nodig als het gaat om bestuurlijke werkvormen, de toepassing van instrumenten, het gebruik van bevoegdheden, procedures en de inzet van middelen. Dit maatwerk kan alleen functioneren als er duidelijkheid is over de rol en verantwoordelijkheid van iedere betrokkene. Als provincie zien wij voor ons op twee niveaus een rol weggelegd:

de rol van regisseur als het gaat om ontwikkeling van het beleid en de programmering van de uitvoering

de rol van uitvoerder als het gaat om onze wettelijke taken bij de uitvoering van het milieubeleid. Afhankelijk van de doelstellingen van het beleid en de omstandigheden kiezen we bij de uitoefening van onze rol een specifieke stijl die daarbij het beste past. Deze stijl varieert van stimulerend en faciliterend tot onderhandelend en handhavend.

In dit plan is per onderwerp aangegeven wat u van ons mag verwachten en wat wij van onze partners verwachten.

Instrumenten

Voor de uitvoering van het sectorale milieubeleid zullen wij de bestaande beleidsinstrumenten inzetten (zie bijlage Instrumenten). Het gaat dan om regelgeving, vergunningen, convenanten en financiële prikkels. De keuze van de stijl waarmee wij onze rol vervullen bepaalt ook de instrumenten die we inzetten. Kiezen we in de rol van uitvoerder de stijl van handhaver, geautoriseerd bevoegd gezag, dan past daarbij de inzet van het wettelijke instrumentarium om zaken af te dwingen, bijvoorbeeld de toepassing van bestuursdwang. Maar kiezen we voor een stimulerende stijl, dan gaat het meer om het geven van prikkels en ligt bijvoorbeeld de inzet van subsidies voor de hand.

De aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken vraagt ook om nieuwe instrumenten. Deze instrumenten willen wij al lerend met onze partners ontwikkelen. Dit betekent een zekere mate van onzekerheid voor alle betrokkenen. Soms kan het nodig zijn om af te wijken van bevoegdheden of procedures, of om instrumenten in een andere vorm toe te passen om resultaten te boeken. Wij willen daarbij onze verantwoordelijkheid nemen en ruimte vragen en scheppen voor experimenten.

Communicatie

Wij stellen ons tot taak om te zorgen dat burgers en ondernemers zich bewust zijn van hun eigen verantwoordelijkheid bij de aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken. Dat kan alleen als wij duidelijk kunnen maken wat hun eigen belang daarbij is. Met zeer gerichte opdrachten of met subsidieprogramma's willen wij sturen op specifieke onderwerpen of doelgroepen. Daarom willen wij doorgaan op de weg die we hebben ingeslagen met het Provinciaal ambitiestatement van Utrecht 2000-2003 (PASU). Het PASU is ontwikkeld in het kader van het provinciale programma 'Leren voor duurzaamheid'.

Verder zullen wij in de planperiode verder werken aan het beschikbaar maken van milieu-informatie voor de burger via internet. Het gaat dan bijvoorbeeld om vergunningen en handhavingsinformatie, een risicokaart, een bodeminformatiesysteem en gebiedsgerichte milieukwaliteitgegevens.

Monitoring en evaluatie

Om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten en zonodig bij te sturen, monitoren we het PMP. De monitoring richt zich zowel op de realisatie van de operationele doelen en het (meerjaren)milieuprogramma als op de afspraken die zijn gemaakt met de regio's in de Regionale

activiteitenagenda milieu (RAAM).

Monitoring en evaluatie spelen een belangrijke rol in de hele beleidscyclus. De provincie Utrecht werkt voor professionalisering van haar werkprocessen met het model van het Instituut Nederlandse kwaliteit (INK).

Speerpunten

De speerpunten bij de uitvoering van het plan zijn de volgende drie:

- Luchtkwaliteit
- Handhaving en veiligheid
- Duurzame energieopwekking

Dit nieuwe Provinciaal Milieubeleidsplan beschrijft onze bijdrage aan een oplossing voor de specifieke milieuvraagstukken in de provincie Utrecht én om onze bijdrage aan het oplossen van de mondiale milieuproblematiek.

We zijn met het milieu in Utrecht op de goede weg. Toch is een nieuw PMP nodig. De maatschappelijke behoefte en de noodzaak om de milieukwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren zijn immers onverminderd groot. En er is nog steeds een trendbreuk is nodig.

Meer dan voorheen schetst dit PMP de samenhang van het milieubeleid met het ruimtelijk beleid, het waterbeleid en het verkeer- en vervoerbeleid. Dit PMP is dan ook tot stand gekomen met de inbreng van veel partijen. Wij zijn hier trots op én het bindt ons. Met vertrouwen doen wij een beroep op betrokken partijen om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en met ons de noodzakelijke trendbreuk te realiseren.

1 Inleiding

1.1 Introductie

Voor u ligt het nieuwe Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP) van de provincie Utrecht. Het is het eerste PMP in de 21e eeuw. De eeuw waarvoor de Club van Rome in 1973 de alarmklok luidde: “Zonder grenzen aan de groei is het voortbestaan van de mensheid in het geding.” Die waarschuwing heeft ons wakker geschud en we zijn aan de slag gegaan. We hebben veel resultaten geboekt. Bijvoorbeeld bij de bodemsanering en de energiebesparing bij bedrijven. Er resten echter nog een aantal hardnekkige milieuvraagstukken. Hardnekkig omdat ze sterk samenhangen met onze manier van leven en de groei van onze economie. Klimaatverandering door de toenemende verbranding van fossiele brandstoffen leidt tot meer neerslag en maakt onze veiligheid minder vanzelfsprekend. De gezondheid en de biodiversiteit staan onder druk. Zonder extra inspanning om het milieu te verbeteren is ons bestaan op den duur in het geding. Aan het begin van de 21e eeuw is daarom de vraag “Waar liggen de grenzen van de groei?” actueler dan ooit.

Dit PMP richt zich op de verdere verbetering van de milieukwaliteit van de leefomgeving in de provincie Utrecht.

Dit PMP geeft geen pasklare en eenduidige antwoorden. Dat zou ook niet kunnen. Veel vragen overstijgen onze invloed en liggen voor een belangrijk deel buiten onze macht. Dit betekent allerm minst dat we dan maar wachten op wat anderen buiten de provincie doen of dat we ons niet bij machte voelen iets te ondernemen. Met dit PMP gaan wij de uitdaging voor onze provincie aan. We willen laten zien wat wij als provinciaal bestuur zelf doen om een trendbreuk te bewerkstelligen en wij willen anderen aanzetten om ook zelf hierin verantwoordelijkheid te nemen. Wij vertrouwen daarbij op ieders inzet en vindingrijkheid en putten inspiratie uit de gedachte dat ook eerder in de geschiedenis maatschappelijke doorbraken tot stand zijn gebracht.

You can't solve a problem with the same thinking that created the problem in the first place
Albert Einstein

1.2 Waarom een nieuw Provinciaal Milieubeleidsplan?

Behoefte en noodzaak

Soms gaan stemmen op dat we ‘klaar’ zijn met het milieubeleid. ‘Milieu is uit’, beweren anderen. Niets is minder waar. Het woord ‘milieu’ staat misschien wat minder in de aandacht, maar een veilige en gezonde leefomgeving staat hoog op de maatschappelijke agenda. Waar mensen last hebben van geluid of stank gaan ze zich steeds meer roeren. Er is dus een behoefte om door te gaan met de uitvoering van het milieubeleid – en dat is ook noodzakelijk. Zo wijst onderzoek uit dat het aantal inwoners in onze provincie dat te maken heeft met geluidhinder nog steeds toeneemt. Calamiteiten zoals in Enschede en Volendam maken ons op pijnlijke wijze duidelijk dat we bij de uitvoering van het milieubeleid de werkelijke risico’s niet altijd goed in beeld hebben.

Nog steeds leidt de stijgende welvaart tot een toename van het water- en energiegebruik en tot een grotere afvalproductie. Dit verband zal bij ongewijzigd beleid leiden tot een grotere milieudruk en een aantasting van de kwaliteit van onze leefomgeving. Ontkoppeling van de groei van de economie en de druk op ons milieu is nodig.

Inspelen op nieuwe ontwikkelingen

Het Europese milieubeleid wordt steeds belangrijker. Op nationaal niveau staat het milieubeleid steeds minder op zichzelf. Er is steeds meer sprake van een integrale benadering met bijvoorbeeld het beleid voor ruimtelijke ordening en voor verkeer en vervoer. De uitvoering van het milieubeleid heeft geleid tot nieuwe inzichten over de effectiviteit van het beleid. Om voldoende effectief te kunnen zijn gaan we het milieubeleid vernieuwen.

Duidelijkheid scheppen

Bij de uitvoering van het milieubeleid zijn veel partijen betrokken, met ieder een eigen verantwoordelijkheid. Daarom is dit PMP ook bedoeld om duidelijkheid te scheppen. Wij willen de betrokken partijen duidelijkheid bieden over de inhoudelijke prioriteiten van het beleid, over de resultaten die wij willen halen, over onze rol bij de uitvoering en over de inzet van mensen en middelen. Maar het PMP is ook bedoeld om aan partijen duidelijk te maken welke inbreng wij van hen verwachten.

Met het PMP maken wij duidelijk welke keuzes we maken voor het milieu. Een belangrijk doel van het PMP is om deze keuzes te laten doorklinken in al onze besluiten over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

1.3 De samenhang met andere plannen

Het PMP is de schakel tussen het Europese milieubeleid (het 6e Milieuactieprogramma, MAP), het nationale beleid (Nationaal milieubeleidsplan / NMP3 en NMP4) en de uitvoering van het milieubeleid in onze provincie.

Het milieubeleid in de provincie Utrecht staat niet op zichzelf. Het PMP is één van de vier strategische plannen voor ons beleid voor de fysieke leefomgeving. De drie andere zijn het Streekplan voor het ruimtelijk beleid, het Strategisch mobiliteitsplan (SMPU) voor het verkeer- en vervoersbeleid en het Waterhuishoudingsplan voor het waterbeleid. Al deze plannen gaan over de toekomst van de provincie Utrecht. ~~In deze plannen geven wij een analyse van de mogelijkheden en de onderlinge samenhang van deze beleidsvelden en formuleren wij het beleid voor de fysieke leefomgeving als geheel.~~

Ook het reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost kent een wettelijke grondslag, het is een strategische kaderstellend plan voor de intensieve veehouderij. Het plan beoogt de gestapelde ruimtelijke- en milieuproblematiek in het gebied op te lossen. De door de landbouw veroorzaakte milieu problemen vormen hierin een essentieel onderdeel. Deze liggen op het vlak van de thema’s: lucht (ammoniak), waterkwaliteit (nitraat, fosfaat, bestrijdingsmiddelen), en bodem (fosfaatverzadiging). Het plan omvat een integraal uitvoeringsprogramma voor het landelijk gebied dat een grote bijdrage levert aan de halen van PMP doelen in het landelijk gebied. Het Reconstructieplan omvat een aanpak om de ruimtelijke- en milieuproblematiek in het gebied in de komende 12 jaar aan te pakken.

Bij de totstandkoming van dit PMP zijn verder de Strategische gebiedsperspectieven (SGP's) betrokken die zijn opgesteld door de verschillende Utrechtse regio's. In die SGP's zijn ruimtelijke keuzes gemaakt die op enkele punten niet op één lijn liggen met uitgangspunten van ons milieubeleid. Het gaat dan met name om de lagenbenadering (zie hoofdstuk 3). Er worden in dit PMP echter slechts beperkt ruimtelijke keuzes gemaakt. De uiteindelijke afwegingen van het provinciaal ruimtelijk beleid worden gemaakt in het Streekplan, waarvan de lagenbenadering een van de grondslagen is.

Het PMP gaat over het beheer van de kwaliteit van de lucht, het grondwater en de vaste bodem in de provincie. Ook gaat het over het veiligheidsrisico in de provincie en het beheer van energie, grondstoffen en afval. Verder gaat het PMP in op de relatie tussen de groei in de provincie en de druk op de milieukwaliteit: het verkeer, de landbouw, de industrie en het gedrag van consumenten.

Het PMP geeft het milieubeleid weer voor de periode 2004 – 2008 en biedt een doorkijk voor de periode erna tot 2015.

1.4 Totstandkoming

Wij hebben het vorige PMP geëvalueerd. Deze evaluatie staat aan de basis van dit nieuwe PMP. Met het besluit over de Notitie ambitieniveau (najaar 2001) hebben wij het startsein gegeven voor het opstellen van dit PMP. Voor de totstandkoming ervan hebben wij de organisatorische en inhoudelijke kaders van de Notitie Ambitieniveau gevolgd. Dit betekent dat wij een extern en een intern traject hebben gevolgd. Met het externe traject hebben wij ons gericht op onze partners. Wij hebben hiervoor een discussienota opgesteld met daarin de in onze ogen belangrijkste vragen en uitdagingen voor de komende planperiode. De basis hiervoor is de interne discussie die wij vanuit het perspectief van onze strategische visie met de verschillende diensten hebben gevoerd over de ontwikkelingen van het milieubeleid op Europees en nationaal niveau. Aan de hand van deze discussienota hebben wij met alle partners in een werkconferentie de essenties van het nieuwe PMP verkend. De resultaten van de werkconferentie zijn intern besproken.

1.5 Voor wie is dit PMP bedoeld?

Het PMP is bedoeld om onszelf – Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van Utrecht – te binden. Verder is het PMP bedoeld voor onze bestuurlijke partners die mede verantwoordelijk zijn voor het openbaar bestuur in de provincie Utrecht. Voor ons en onze bestuurlijke partners is het PMP een kader voor de afweging van belangen en de besluitvorming.

Om onze doelen te realiseren is besluitvorming alléén niet genoeg. Bij de uitvoering van het milieubeleid komt het op resultaten aan. Daar zijn velen bij betrokken; omdat zij waarde hechten aan leefbaarheid en duurzaamheid of omdat het milieubeleid hun belangen raakt. Burgers en ondernemers hebben zich georganiseerd in verenigingen, organisaties en instellingen om invloed uit te oefenen op de besluitvorming en om mee te doen bij de uitvoering.

Met dit PMP willen wij al deze betrokkenen duidelijkheid geven over de resultaten die we met de uitvoering willen bereiken, wat onze rol daarbij is en wat wij van hen verwachten.

Wij nodigen alle betrokkenen van harte uit om met ons samen te werken aan de realisatie van de doelstellingen van dit PMP.

1.6 Opbouw in twee delen

Het PMP is opgebouwd uit twee delen. Deel 1 beschrijft de ambities en uitdagingen voor het milieubeleid. Het geeft de hoofdlijnen van het beleid aan en de uitwerking ervan voor de sectorale milieuthema's, de integrale milieuthema's gezondheid en biodiversiteit, gebieden en doelgroepen. Deel 1 bevat verder bijlagen over gebiedsgerichte basiskwaliteiten, kaartmateriaal en de beschikbare beleidsinstrumenten. Verder is achtergrondinformatie zoals ontwikkelingen, stand van zaken en hoe we er voor staan in onze provincie, naar de bijlage verplaatst.

Deel 2 is een meerjarenactieprogramma waarin wij aangeven wat wij gaan doen en wat wij van anderen verwachten. Per thema en doelgroep schetsen wij op hoofdlijnen de aanpak voor de periode 2004 -2008. Het meerjarenactieprogramma is dynamisch. Elk jaar vullen wij het programma met concrete acties in. Onderdeel van het programma is de Regionale activiteitenagenda milieu die wij in regioverband met de gemeenten opstellen.

Terugkijkend stellen we vast dat de kwaliteit van de milieucompartimenten water, bodem en lucht in onze provincie zich in de goede richting ontwikkelen. We stellen ook vast dat we nog steeds de negatieve effecten van onze groeiende welvaart afwentelen op onze leefomgeving. In de provincie Utrecht draagt vooral de groei van het autoverkeer hieraan bij. Het besef groeit dat opeenstapeling van deze negatieve effecten mogelijk leidt tot grotere gezondheidsrisico's en een sterkere vermindering van de soortenrijkdom dan we eerder dachten. De effectiviteit van het beleid kan verbeteren door meer op resultaten te sturen en deze zichtbaar te maken. Het Europese milieubeleid ontwikkelt zich intussen snel en neemt sterk in betekenis toe.

2 Trends en ontwikkelingen

2.1 Een terugblik

Het milieubeleid heeft zich tot nu toe vooral gericht op sectorale problemen. Bijvoorbeeld verontreiniging van het water, vervuiling van de bodem en geluidsoverlast in de straten. Deze aanpak is succesvol geweest en heeft geleid tot verbeteringen van het milieu in de provincie. De ergste situaties zijn aangepakt. De kwaliteit van het oppervlaktewater is verbeterd, het aantal bodemlozingen van huishoudelijk afvalwater in het buitengebied is sterk afgenomen, de bodem bij benzinstations is waar nodig gesaneerd en een aanzienlijk deel van het afval verwerken er hergebruiken we. We hebben zowel maatregelen aan de bron genomen als 'end of pipe-maatregelen'.

Met de kennis van nu kunnen we zeggen dat de makkelijke klussen geklaard zijn. Er blijven hardnekkige milieuproblemen over die niet zijn op te lossen met een paar simpele maatregelen. Om het oppervlaktewater nog schoner te krijgen moeten we op grote schaal kleine, diffuse bronnen aanpakken. Ook de noodzaak om de ruimte intensief te gebruiken maakt duidelijk dat sommige milieuvraagstukken hardnekkig zijn. De combinatie van wonen, werken en verkeer op een kleine ruimte leidt tot hinder en problemen met gezondheid en veiligheid.

Vroeger benaderden we problemen eenzijdig en zochten we vooral oplossingen in de techniek. Om een volgende slag te maken moeten we, met gebruikmaking van de kennis die we hebben opgedaan, meer aansluiten bij maatschappelijke processen. Daarom is afstemming met het beleid voor de fysieke leefomgeving zoals beschreven in het Streekplan, het Waterhuishoudingsplan en het Strategisch mobiliteitsplan noodzakelijk. Vroegtijdige afstemming van nieuwe initiatieven met deze plannen biedt kansen en aanknopingspunten om pro-actief rekening te houden met milieuaspecten. Dit willen we bijvoorbeeld doen door bij de inrichting van bedrijventerreinen rekening te houden met de verkeersstromen en de effecten daarvan op de omgeving.

Hiernaast zoeken we andere instrumenten en samenwerkingsverbanden. We kunnen daarbij leren van de uitvoering in de afgelopen planperiode. In het vorige PMP hebben we zwaar ingezet op het proces van de uitvoering, de interactieve samenwerking met anderen en onze rol daarbij. De evaluatie van het PMP laat duidelijk zien dat het op een aantal punten beter kan. We moeten onze rol als regisseur bij de ontwikkeling en de uitvoering van het milieubeleid herkenbaarder en duidelijker maken en die rol met

zelfvertrouwen spelen. We moeten ons meer bewust zijn van het feit dat wij verschillende rollen hebben. Onze partners in de uitvoering vragen daarom. De effectiviteit van de uitvoering kunnen we verbeteren door meer op de resultaten te sturen en door deze zichtbaar te maken.

2.2 Belangrijke ontwikkelingen

Toenemende welvaart en opstapeling van milieueffecten

Utrecht is in beweging en de wereld om ons heen ook. De provincie Utrecht is economisch gezien één van de koplopers van Nederland. Na Amsterdam is Utrecht de regio met de hoogste toegevoegde waarde van Nederland. De economische groei ligt boven het landelijk gemiddelde. Met een gemiddelde groei van het regionaal product van ca. 5% was Utrecht, na Flevoland, de snelst groeiende provincie in de periode 1995-2000. Het besef neemt toe dat deze sterke economische positiegroei en het daarmee samenhangende intensieve gebruik van onze leefomgeving, leidt tot een opstapeling van milieueffecten. Dit is slecht voor de veiligheid, gezondheid en biodiversiteit in de provincie.

Afnemende én groeiende betrokkenheid van inwoners

De toegenomen integratie van het milieubeleid met andere beleidsvelden maakt de resultaten van het milieubeleid minder herkenbaar en minder zichtbaar. 'Milieu' is zo buiten het gezichtsveld van het publiek geraakt. Hierdoor is de houding van de inwoners van de provincie ten opzichte van hun omgeving veranderd. Aan de ene kant neemt de betrokkenheid bij de directe woonomgeving toe (de 'niet in m'n achtertuin' gedachte) en aan de andere kant neemt de betrokkenheid bij de leefomgeving in het algemeen af. De toename van het zwerfvuil langs wegen laat dat zien.

Deze wisselende betrokkenheid van burgers en bedrijven bij de kwaliteit van de leefomgeving maakt de uitvoering complexer. Steeds gaat het daarbij om de keuze van het bredere maatschappelijke belang versus het milieubelang 'sec'. Voor de uitvoerders is dit geen gemakkelijke opgave. Het vraagt om een sterk op samenwerking gerichte manier van werken met veel aandacht voor de communicatie. De soms grote betrokkenheid van burgers en ondernemers biedt echter ook kansen. Steeds vaker nemen burgers en ondernemers initiatieven om de milieukwaliteit te verbeteren. Wij willen dergelijke initiatieven aanmoedigen en ondersteunen.

Milieu gaat verder dan de provinciegrens

De problematiek van de klimaatverandering en de afname van de biodiversiteit hebben in de afgelopen planperiode de internationale milieuagenda bepaald. Een groot aantal internationale en nationale rapporten en studies is verschenen. Het gaat hier om lastige vraagstukken met belangentegenstellingen tussen landen. Tegenstellingen die samenhangen met de grote verschillen in economische ontwikkeling van de landen in de wereld. Het proces van verandering vraagt veel tijd en gaat stap voor stap. De afspraken die de wereldleiders tijdens de wereldconferentie voor duurzame ontwikkeling in Johannesburg (2002) hebben gemaakt over de aanpak van de klimaatproblematiek zijn een eerste stap. Een stap die ook op lokaal niveau om een bijdrage vraagt.

Europa zet de toon

De toetreding van tien nieuwe lidstaten uit Midden- en Oost-Europa tot de Europese Unie (EU) is voor de uitvoering van het milieubeleid van grote betekenis. De kandidaat-nieuwe lidstaten zullen het Europese milieubeleid moeten uitvoeren. Wij kunnen hen bij dit proces ondersteunen, met name via uitwisseling van door hen onze kennis en ervaring over de implementatie van de Europese milieurichtlijnen en eventueel via het gezamenlijk uitvoeren van projecten met Europese subsidies met de programmering en de uitvoering van het milieubeleid aan te bieden. De samenwerking met onze partnerprovincies Surrey (Verenigd Koninkrijk) en Zuid-Moravië (Tsjechië) past in het kader van internationale kennisuitwisseling.

In Europees verband staat milieu stevig op de agenda. De invloed van het Europese beleid op het nationale en provinciale beleid wordt steeds groter. Het 6^e Milieu Actie Programma (MAP) schetst het Europese kader voor het milieubeleid tot 2010. Voor vijf onderwerpen geeft het MAP een strategische benadering:

- uitvoering van bestaande miliewetgeving

- integratie van milieu in andere beleidsterreinen
- samenwerking met de markt
- samenwerking met individuele burgers
- aandacht voor de wisselwerking tussen milieu en ruimtelijke ordening

Het programma geeft vier gebieden die prioriteit krijgen:

1. klimaatverandering
2. natuur en biodiversiteit
3. milieu en gezondheid
4. duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en afvalbeheer

Het Nationaal milieubeleidsplan 4 (NMP4) is hierop geënt. In dit plan, dat wat betreft de mondiale milieuproblematiek en de aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken op nationaal niveau maatgevend is, staan ten opzichte van het MAP drie extra prioriteiten:

5. externe veiligheid
6. aantasting van de leefomgeving
7. mogelijk onbeheersbare risico's.

Om de hardnekkige milieuproblemen aan te pakken richt het NMP4 zich op een maatschappelijk transformatieproces of transitie voor drie gebieden:

- emissies, energie en mobiliteit
- biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen
- milieu, natuur en landbouw.

Het beleid gericht op de verschillende milieusectoren (lucht, water, bodem, energie, afval en grondstoffen) en milieuthema's (vermesting, verzuring, verdroging, verstoring en verspilling) uit het NMP3 blijft gehandhaafd. Ook op het vlak van de informatievoorziening legt Europa verplichtingen op die voor de provincie gevolgen hebben. Een voorbeeld hiervan zijn de afspraken over de informatievoorziening over gezondheidsaspecten en milieu die in Europees verband gemaakt zijn tijdens de Århus-conferentie. Wij zullen meer dan voorheen informatie over het milieubeleid gemakkelijk toegankelijk moeten maken voor het publiek.

'Brussel' bepaalt driekwart van de milieuregelgeving. Uiteraard hebben wij de ruimte om prioriteiten te stellen gezien onze regionale problematiek. Deze ruimte zullen wij benutten. Hierbij zullen wij de lat niet hoger leggen dan die door 'Brussel' is bepaald.

Technologische doorbraken bieden perspectief maar hebben ook risico's

Toepassing van nieuwe technologieën levert een belangrijke bijdrage aan de effectiviteit van het milieubeleid. Belangrijke ontwikkelingen gericht op een aanpak aan de bron zijn bijvoorbeeld het op de markt komen van schonere verbrandingsmotoren en de toepassing van brandstofcellen. Andere belangrijke ontwikkelingen komen uit het vakgebied van de biotechnologie. Toepassing van biologisch afbreekbare materialen draagt bij aan effectieve verwerking van afval. Schaduwzijde van deze technologische ontwikkelingen is het gevaar van 'technocratisering' van het milieubeleid. Hierdoor kan het belang van de zorg voor een duurzame leefomgeving en ieders rol daarbij uit beeld verdwijnen. Zeker de consument / burger kan op deze manier vervreemden van het milieubeleid. Ook inzetten op Vandaar dat de laatste tijd de communicatie en de educatie over duurzaamheid steeds een belangrijke plek zal in het milieubeleid aandacht vragen krijgt. Ecologische basisvorming, milieuvorlichting en Leren voor duurzaamheid zijn vertrouwde en nieuwe instrumenten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van milieubeleid door en met burgers.

Leefbaarheid en duurzaamheid zijn sleutelbegrippen in ons milieubeleid. Waar leefbaarheid en duurzaamheid nog ver weg zijn, zijn de veiligheid, de gezondheid van mensen en de biodiversiteit in het geding. Deze thema's vormen de rode draad in de aanpak en uitvoering van dit nieuwe PMP. Bij de uitvoering gaat het erom via de aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken de milieukwaliteit te behouden en te herstellen. Hierbij is essentieel dat de hele Utrechtse gemeenschap haar verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering. Verder zal de aanpak gericht zijn op de eigen kwaliteit van gebieden. Enkele nieuwe beleidsvoornemens zijn sturing van de uitvoering op zichtbare resultaten en een Regionale activiteitenagenda milieu voor elke regio. Verder komen er basis- en ambitiekwaliteiten voor gebiedstypen en besteden we extra aandacht aan klimaat en inzet van het Energiefonds.

3 De hoofdlijnen van het beleid

Europa en het rijk bepalen de hoofdlijnen van het provinciale milieubeleid. Hierbij is de ruimte voor een eigen provinciaal beleidskader beperkt. Deze ruimte ligt vooral op het niveau van de uitvoering binnen de regio.

Hoe vertalen we het Europese en nationale kader naar de uitvoering in de provincie? Waaraan geven wij prioriteit? Op welke manier voeren we het Europese en nationale beleid uit? In dit hoofdstuk geven wij een antwoord op deze vragen. Aan de hand van onze visie op de gewenste kwaliteit van de leefomgeving in Utrecht maken we een analyse van de ontwikkelingen en trends uit het voorgaande hoofdstuk. Deze analyse levert de pijlers voor het milieubeleid. We werken dit verder uit in een structuur en lichten de belangrijke thema's toe. Verder gaan we in dit hoofdstuk in op onze rol, stijl en de beleidsinstrumenten die hierbij horen. Tot slot geven we aan voor welk nieuw beleid we hebben gekozen.

3.1 Visie

In de notitie '2000 Voorbij'¹ schetsen wij onze visie en strategie voor het bestuur van de provincie tot 2015. De leefbaarheid in de provincie stellen wij hierbij centraal. Het thema leefbaarheid hebben wij voor de fysieke leefomgeving verder uitgewerkt in de Koepelnotitie². Met de Koepelnotitie geven we onze visie voor de ontwikkeling van een gezamenlijk en samenhangend beleid voor de fysieke leefomgeving én geven we een overkoepelende visie voor de afstemming en versterking van onze plannen voor de fysieke leefomgeving. In de Koepelnotitie spreken wij uit dat wij streven naar zoveel mogelijk kwaliteit voor de fysieke leefomgeving. Als het gaat om de leefbaarheid in onze provincie beschouwen we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving nadrukkelijk in samenhang met de sociale

¹ Notitie '2000 voorbij'. Utrecht, bruisend hart van Nederland; samen werken aan leefbaarheid en bereikbaarheid, provincie Utrecht 1996.

² 'Koepelnotitie fysieke leefomgeving. Een verkenning van de toekomst', provincie Utrecht 1998.

infrastructuur. Dit PMP is de uitwerking van dat kwaliteitsbeeld. **De uitwerking van de sociale context valt buiten de reikwijdte van dit PMP.**

De kwaliteit van de fysieke leefomgeving beschrijven we met twee begrippen. Ten eerste met duurzaamheid, als objectief te beschrijven intrinsieke waarde en ten tweede met leefbaarheid als een subjectief te beschrijven belevingswaarde.

Duurzaamheid betekent voor de fysieke leefomgeving dat de ontwikkeling van ruimtelijke functies en maatschappelijke activiteiten mogelijk is zonder dat daarmee de kwaliteit onomkeerbaar wordt aangetast.

Leefbaarheid drukt de belevingswaarde van personen en organisaties uit als zij hun leefomgeving omschrijven. Deze belevingswaarde varieert per persoon en is ook afhankelijk van tijd en omgeving. Leefbaarheid is een dynamisch begrip. De kracht van de provincie ligt in de diversiteit die bepalend is voor de leefbaarheid: diversiteit van landschap en biodiversiteit, diversiteit van woon- en vestigingsmilieus en diversiteit in cultureel erfgoed. Diversiteit speelt daarom een leidende rol bij het beantwoorden van de vraag: Welke kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de provincie willen we in de toekomst?

Bij de ontwikkeling en de uitvoering van het milieubeleid laten wij ons leiden door de volgende beginselen:

- het preventiebeginsel: we willen de nadelige gevolgen van ons handelen zoveel mogelijk voorkomen
- het voorzorgbeginsel: het ontbreken van wetenschappelijk bewijs voor eventuele nadelige gevolgen van ons handelen mag geen reden zijn om niet in actie te komen wanneer die gevolgen een ernstig of onomkeerbaar karakter hebben
- het beginsel van bestrijding van de aantasting van het milieu aan de bron: we willen niet 'dweilen met de kraan open' bij de aanpak van de druk op het milieu
- het beginsel dat de vervuiler betaalt
- het ALARA beginsel: de milieubelasting zo laag als redelijkerwijs verlangd kan worden.
- het compensatiebeginsel: een minder milieuresultaat is acceptabel als het wordt gecompenseerd door een ander milieuresultaat met een duidelijke meerwaarde.

Voor ons geldt voor de aanpak van de milieuvraagstukken in algemene zin het beginsel van samenwerking, betrouwbaar bestuur en open communicatie.

Met het milieubeleid richten wij ons vooral op het behoud en de versterking van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de provincie Utrecht. Daarnaast zullen wij, daar waar afspraken liggen met het Rijk en Europa, een bijdrage leveren aan de aanpak van mondiale vraagstukken.

We streven naar de volgende vier punten:

1. Bijdragen aan een oplossing van de hardnekkige milieuvraagstukken

De internationale gemeenschap heeft stappen gezet om de hardnekkige milieuvraagstukken op mondiale schaal aan te pakken. De Nederlandse staat heeft zich hieraan gebonden en heeft hierover afspraken gemaakt met onder andere provincies.

De aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken stelt ons voor de opgave een oplossing te vinden voor de ont koppeling van de economische groei en de negatieve effecten ervan op onze leefomgeving. Economische groei beschouwen wij als noodzakelijk voor de maatschappelijke ontwikkeling van onze provincie. Op basis hiervan moet een duurzame economie worden ontwikkeld waarbij sprake is van het sluiten van kringlopen. We voelen ons primair verantwoordelijk voor het sluiten van kringlopen binnen de provincie. De accenten leggen wij op het verhogen van de capaciteit van de energieproductie met duurzame bronnen, het optimaliseren van het nuttig toepassen van afvalstoffen en de omschakeling naar duurzame landbouw.

2. Behoud en herstel van de milieukwaliteit in de provincie Utrecht

De uitdaging is om op de ingeslagen weg door te gaan waar gebleken is dat het beleid resultaat heeft. Maar de uitdaging is ook om lessen te trekken om het beleid te verbeteren. De resultaten laten zien dat het milieubeleid voor het herstel en het behoud van de milieukwaliteit voldoende inhoud heeft. Wel kunnen de effectiviteit en efficiency van de uitvoering een stuk beter. We zullen meer duidelijkheid moeten scheppen over onze eigen rol en meer moeten sturen op zichtbare resultaten. We staan bij de aanpak van de milieuthema's voor de opgave om breder op te trekken. Dat betekent dat we sterker dan voorheen moeten aansluiten bij maatschappelijke processen en integraal moeten opereren. Zo staan we bij de uitvoering van de bodemsanering voor de opgave om marktpartijen het initiatief te laten nemen en de kwaliteit van de uitvoering te vergroten. Een bredere aanpak is ook nodig voor de aanpak van de integrale thema's gezondheid en biodiversiteit. Deze thema's behoeven meer dan in het verleden onze aandacht vanwege de opstapeling van negatieve milieueffecten. Het gaat er dus om dat we een stap vooruit maken in het uitvoeringsproces. Met de professionalisering en de kwaliteitsontwikkeling bij de vergunningverlening en handhaving bij bedrijven zijn wij hiermee al een eind op weg.

In interprovinciaal verband werken wij met inzet van deskundigen mee aan de kwaliteit van de Europese milieuregelgeving. Ook leveren wij inbreng bij de formulering van Europees milieubeleid dat doorwerkt op het provinciale niveau. In dit kader past het ook om kennis over de uitvoering van het Europese milieubeleid uit te wisselen met vertegenwoordigers van de huidige en de nieuwe lidstaten.

3. Verantwoordelijkheid nemen door de provinciale gemeenschap

De uitdaging is om iedereen in de provinciale gemeenschap te bewegen om verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering van dit PMP. Met opzet spreken wij hier van de *provinciale gemeenschap* en niet van de provincie. Wij willen hiermee duidelijk maken dat ieder individu binnen de provinciale gemeenschap *verantwoordelijk is* voor de hardnekkigheid van sommige milieuvraagstukken. Vandaar dat iedereen in de provincie ook een *verantwoordelijkheid heeft* om zelf iets aan een oplossing te doen en bij te dragen aan gemeenschappelijke oplossingen. Bestuurders van gemeenten, waterschappen, bedrijven en instellingen hebben – net als wij – ieder een eigen verantwoordelijkheid voor het nakomen van de afspraken die wij als bestuurders van de provinciale gemeenschap met hen hebben gemaakt.

De schaal waarop de hardnekkige milieuvraagstukken zich voordoen en de verwevenheid ervan met de dagelijkse maatschappelijke processen vragen een bijdrage van iedereen. Ook bij de themagerichte aanpak leidt het beleid alleen tot verdere verbeteringen als meer maatschappelijke partijen een aandeel nemen in de uitvoering. Dit kan alleen als wij in staat zijn om partijen te bewegen hun verantwoordelijkheid te nemen. We moeten er daarbij voor oppassen dat we concessies doen aan de doelstellingen van het beleid.

Partijen kunnen alleen hun verantwoordelijkheid nemen als ze beseffen dat ze een verantwoordelijkheid hebben en weten hoe ze deze kunnen invullen. Deze uitdaging willen we vooral aangaan met de instrumenten communicatie, educatie en leren, naast kennisoverdracht en bewustwording.

4. Vernieuwing van de aanpak van de uitvoering, richten op de eigen kwaliteit van gebieden

De uitdaging is om maximaal gebruik te maken van de kwaliteit van een gebied en die te verenigen met de functies in het gebied. Wij willen hierbij een nieuwe systematiek toepassen die uitgaat van basis- en ambitiekwaliteiten voor gebiedstypen in het landelijke en stedelijke gebied.

Per regio willen wij een Regionale activiteitenagenda milieu (RAAM) opstellen waarin de gezamenlijke partners de gemaakte afspraken vastleggen en zich daaraan verbinden. (Vooralsnog sluiten wij hierbij aan bij de bestaande milieudiensten en samenwerkingsvormen op milieugebied, hoewel dit niet volledig aansluit bij het Utrechtse model). Wij willen per gebied de milieukwaliteit vaststellen aan de hand van ambitie- en basiskwaliteiten voor de verschillende functionele gebiedstypen in het gebied. Bij de uitvoering van dit beleid is de samenwerking met partners in het

gebied van essentieel belang. Hierbij vinden wij het belangrijk om heldere afspraken te maken over meetbare resultaten. Dat wil zeggen: meetbare prestaties én meetbare effecten voor het milieu. Monitoring zien wij als een belangrijk instrument om de samenwerking te sturen.

Op het niveau van de provincie Utrecht biedt de lagenbenadering goede aanknopingspunten om ruimte voor functies te koppelen aan het helpen bereiken van de strategische doelen voor water en milieu. Door functies vanuit water en milieu op de goede plek te leggen, kunnen (toekomstige) problemen worden voorkomen. Voor water en milieu zijn die lagen relevant die een lange reproductietijd kennen, vrijwel onvervangbaar zijn en sterk van invloed zijn op de water- en milieukwaliteiten in de provincie. Dit geldt voor de lagen:

- bodemopbouw
- watersysteem
- natuur
- infrastructuur.

Niet de lagen zijn stuurbaar, maar het gebruik van die lagen. Het juiste gebruik draagt bij aan het behoud van een goede milieukwaliteit.

3.2 Maatschappelijk relevante thema's

Het sectorale milieubeleid heeft aan maatschappelijke aandacht ingeboet. In plaats daarvan zijn meer integrale maatschappelijke thema's als integrale veiligheid, gezondheid, biodiversiteit, en leefomgevingskwaliteit in de belangstelling gekomen. Deze integrale thema's gaan verder dan alleen milieu. Door te werken aan de kwaliteit van de sectorale thema's genoemd in het PMP (Bodem, Water, Lucht, Voorraadbeheer, Verstoring en Externe veiligheid) dragen wij ons 'milieusteentje' bij aan deze integrale thema's.

3.2.1 Integrale veiligheid

Met de nota 'Handhaving en veiligheid in de provincie Utrecht' hebben wij een begin gemaakt met het beleid voor integrale veiligheid. Dit is nieuw. Tot nu toe heeft het thema veiligheid steeds binnen de verschillende gescheiden beleidsvelden onze aandacht gekregen. Zo is het milieubeleid vooral gericht op de externe veiligheid (productie, transport en gebruik van gevaarlijke stoffen) en het waterbeleid op de fysieke veiligheid (hoogwatersituaties en overstroming). Bij de integrale veiligheid gaat het juist om een de brede afweging van de veiligheid en de samenhangende toepassing van de sectorale beleidsinstrumenten. Het gaat dus om meer dan externe veiligheid en fysieke veiligheid. Ook sociale veiligheid en veiligheid op het gebied van de volksgezondheid komen aan de orde.

In dit PMP plaatsen we het externe veiligheidsbeleid nadrukkelijk in de brede context van het integrale veiligheidsbeleid.

Het beleid voor externe veiligheid werken we verder uit in hoofdstuk 4.4.

3.2.2 Gezondheid

De gezondheidstoestand van mensen wordt bepaald door veel factoren, waarvan milieuverontreiniging er één is. Omdat deze factoren gezamenlijk een effect op de gezondheid hebben is het niet altijd mogelijk om de gezondheidseffecten van alleen milieufactoren duidelijk in beeld te brengen. Ongeveer 2 tot 5% van het gezondheidsverlies in Nederland wordt toegeschreven aan milieufactoren, aldus een TNO-PG rapport over milieu en gezondheid uit 2001. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- de verontreiniging van de buitenlucht met fijn stof en ozon
- ernstige geluidhinder door vlieg-, rail-, water- en wegverkeer
- verontreiniging van het binnenmilieu met radon, fijn stof (bijvoorbeeld door tabaksrook) en allergenen (zoals huisstofmijt, schimmel etc.).

De gezondheidseffecten van deze milieuproblemen zijn (redelijk) te kwantificeren omdat ze een vrij directe relatie met gezondheid hebben. Andere milieuproblemen hebben meer indirecte gevolgen voor

de gezondheid, zoals de risico's van stoffen, externe veiligheid, voedselveiligheid en opeenstapeling van uiteenlopende bedreigingen. De mogelijke effecten op de gezondheid van mensen zijn hierbij moeilijker kwantificeerbaar. Deze effecten zijn immers vaak indirect en deels ook afhankelijk van een (subjectieve) beleving.

De afgelopen decennia zijn belangrijke milieuproblemen met succes bestreden (bijvoorbeeld de uitstoot van dioxinen), waardoor het gezondheidsverlies is verminderd. Recent doen zich echter andere milieufactoren voor, zoals geluidhinder en luchtverontreiniging, die leiden tot gezondheidseffecten. We verwachten dat gezondheidsproblemen bij ongewijzigd beleid zullen toenemen.

De milieufactoren die binnen de provincie Utrecht het sterkst bijdragen aan het ontstaan van negatieve gezondheidseffecten zijn de luchtverontreiniging en geluidsoverlast veroorzaakt door verkeer en vervoer, de verschillende verstoringaspecten en de externe veiligheidsvraagstukken waarbij vooral belevingsaspecten een rol spelen. De doelen die wij in dit PMP hebben opgenomen bij diverse thema's, waaronder lucht, verstoring en externe veiligheid, dragen bij aan vermindering van negatieve gezondheidseffecten.

Niet alleen bepaalde sectorale milieuproblemen kunnen leiden tot gezondheidsverlies. Er kan ook sprake zijn van stapeling van verschillende milieuproblemen. Mensen staan dan niet meer bloot aan één enkele vorm van milieubelasting, maar aan diverse vormen. Hoe groot de effecten van gestapelde milieuproblemen op de gezondheid zijn is onbekend. De verwachting is echter dat bij stapeling van milieuproblemen de gezondheid van mensen in het geding kan zijn, zonder dat normen voor de afzonderlijke milieufactoren overschreden worden. Op dit moment brengen wij de gebieden, waar mensen aan meer dan één milieuprobleem worden blootgesteld, nader in beeld.

Om een effectief beleid te ontwikkelen en te weten waar we onze prioriteiten moeten leggen moeten we zicht hebben op de aard en de omvang van de problematiek in de provincie. Dit inzicht is momenteel nog niet volledig, omdat informatie versnipperd beschikbaar is en deels ontbreekt. De komende tijd werken we dus aan het verkrijgen van een goed beeld van de problematiek. Het combineren en inzichtelijk maken van al bestaande informatie is daarbij een hulpmiddel. Binnen overheden zijn er veel ontwikkelingen op het gebied van het verzamelen van milieu-informatie (bodemkwaliteitskaarten, het in kaart brengen van risicosituaties in het kader van externe veiligheid, Besluit luchtkwaliteit etc.). Daarnaast zijn er ook verschillende (externe) organisaties die gegevens verzamelen over hinderaspecten, milieuklachten, gezondheidsgegevens etc. We willen inventariseren welke gegevens over milieu/water en gezondheid door verschillende partijen binnen de provincie verzameld worden. Vervolgens willen wij deze gegevens zo aan elkaar koppelen en op kaart weergeven dat optimaal inzicht ontstaat in de gezondheidssituatie binnen de provincie. Ook wordt dan duidelijk welke gegevens nog niet worden verzameld, maar wel nodig zijn om de situatie in Utrecht in beeld te brengen.

Wij zullen een zorgvuldige en goede communicatie over het inzicht dat ontstaat over de gezondheidssituatie betrachten. Het inzichtelijk maken van de situatie maakt immers duidelijk waar knelpunten liggen die in veel gevallen niet eenvoudig zijn op te lossen.

Het volgende doel hebben wij geformuleerd:

1. In 2008 is er een adequaat, inzichtelijk en beschikbaar inzicht in gezondheidsaspecten gerelateerd aan milieu.

Hiervoor zullen wij een set van indicatoren opstellen waarmee de situatie rond de milieugerelateerde gezondheidsproblemen in beeld gebracht kan worden

3.2.3 Biodiversiteit

Mondiaal gaat de biodiversiteit enorm achteruit. Het kappen van grote bosgebieden en klimaatsveranderingen zijn de belangrijkste oorzaken. Nationaal en regionaal wordt de afname van

biodiversiteit verklaard door ruimtelijke ingrepen en invloeden via water en milieu. De verstedelijking in de provincie Utrecht heeft ertoe geleid dat de leefgebieden van veel soorten zijn verdwenen of verkleind. Maar ook door kleinere ingrepen kunnen problemen ontstaan. De aanleg van wegen en het plaatsen van afrasteringen levert nieuwe barrières op voor de uitwisseling van planten en dieren door hun hele leefgebied. Door deze versnippering worden populaties van elkaar gescheiden. De overgebleven populaties zijn vervolgens kwetsbaar (onder meer door geringe genetische variatie) en het overgebleven gebied voldoet onvoldoende aan de voorwaarden voor overleven en voortplanting van de soort (bijvoorbeeld voedsel, nestgelegenheid, rust).

Naast de ruimtelijke ingrepen zijn ook de invloeden via water en milieu verantwoordelijk voor de afname van de biodiversiteit.

Als provincie willen we de biodiversiteit behouden en vergroten. In het beleidsplan Natuur en Landschap Provincie Utrecht (1992) is uitgewerkt hoe we dit willen bereiken. Kort samengevat zetten we op het volgende in:

- In het landelijk gebied richten we ons op het behoud en de vergroting van de diversiteit en kwaliteit van natuur en landschap.
- In het stedelijk gebied houden we bij de inrichting en beheer rekening met planten en dieren.
- Ons beleid is gericht op het bereiken van een milieukwaliteit die het voortbestaan van planten en dieren mogelijk maakt.
- Ons klimaatbeleid (energiebeleid) draagt bij aan het behoud van de mondiale biodiversiteit.

Het doel van ons water- en milieubeleid is het scheppen van de benodigde randvoorwaarden voor de natuur. Door uitvoering van ons milieubeleidsplan dragen wij bij aan het beleid wat wij voeren met betrekking tot biodiversiteit. Hieronder staan de belangrijkste bijdragen op een rijtje:

- **We passen kwaliteitsprofielen toe**
Per gebiedstype hanteren we gedifferentieerde normen voor milieukwaliteit. Deze normen zijn mede gebaseerd op de eisen vanuit natuur. Kwetsbare gebieden krijgen een hoger beschermingsniveau. Hierbij sluiten we aan bij de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn water. Dit wordt in dit PMP uitgewerkt in het hoofdstuk Gebiedsgerichte aanpak.
- **We pakken de diffuse bronnen aan**
Dit wordt uitgewerkt in dit PMP bij het thema Water en de doelgroepen Verkeer en Landbouw.
- **We pakken verdroging aan**
Dit wordt uitgewerkt in het Waterhuishoudingsplan.
- **We passen een integrale aanpak in gebiedgerichte projecten toe**
Dit wordt uitgewerkt in dit PMP bij het hoofdstuk Gebiedsgerichte aanpak.
- **We stimuleren duurzaam energiegebruik**
Dit doen we in het kader van de klimaatverdragen, als bijdrage op onze schaal aan het behoud van de mondiale biodiversiteit. Deze stap wordt uitgewerkt in dit PMP bij het thema Voorraadbeheer.
- **We stimuleren duurzaam bouwen**
We maken geen gebruik van niet-duurzaam geproduceerd hout. Dit om op onze schaal een bijdrage te leveren aan het behoud van de biodiversiteit in tropische regenwouden. In dit PMP wordt deze stap uitgewerkt bij de doelgroep Bouwen & wonen.

3.2.4 Leefomgevingskwaliteit

In de koepelnotitie hebben wij een integraal kwaliteitsbeeld geschetst voor leefomgevingskwaliteit binnen de provincie. In deze paragraaf wordt de kwaliteit vanuit milieu toegelicht.

Algemene milieukwaliteit

Milieu is een randvoorwaarde voor de invulling van de diverse gebruiksfuncties. Op grond van wetenschappelijk onderzoek hebben we voldoende kennis en inzicht in de benodigde kwaliteit die nodig is voor bepaalde functies. Op basis hiervan is op Europees en nationaal niveau een normenstelsel ontwikkeld dat vooral is gebaseerd op de risico's voor de gezondheid van mensen en de risico's voor planten en dieren. We onderscheiden hierbij de volgende niveaus:

- streefwaarde: lange termijn doelstelling, functie- en gebiedspecifiek
- Maximaal toelaatbaar risico (MTR): korte termijn doelstelling; niet functie- en gebiedspecifiek, maar gericht op een niveau zonder overlast en een minimumniveau voor ecologische potenties
- interventiewaarde (saneringswaarde): boven deze waarde is actief ingrijpen nodig om negatieve effecten weg te nemen.

MTR- en interventiewaarden zijn vastgelegd in beleidsplannen en worden regelmatig geëvalueerd. Functie- en gebiedsgerichte streefwaarden voor verschillende gebiedstypen (bijvoorbeeld voor natuur) zijn nog in ontwikkeling.

Milieukwaliteit per gebied

Met dit PMP willen we verdergaan op de weg naar meer maatwerk voor de milieukwaliteit in een gebied. We willen functiegerichte kwaliteitsnormen koppelen aan gebiedstypen (zie bijlage Kwaliteitsprofielen). Landelijk wordt hier al aan gewerkt, bijvoorbeeld met project Milieukwaliteit in de leefomgeving (MILO).

Gebiedsvisies die we samen met de bestuurlijke partners in het gebied willen ontwikkelen zijn hiervoor het vertrekpunt. De gebiedstypering sluit zoveel mogelijk aan bij de gebiedstyperingen die in het Streekplan worden gehanteerd en die gebruikt worden in de woonmilieudifferentiatie en het locatiebeleid.

De gebiedsvisie geeft een beeld van de gewenste sociale en economische ontwikkeling van een gebied, maar ook een kwaliteitsprofiel. Het kwaliteitsprofiel geeft aan wat minimaal nodig en wat op termijn gewenst is. In het kwaliteitsprofiel is de milieukwaliteit een belangrijke factor. Bij het vaststellen van de gebiedsvisie kunnen de bestuurlijke partners gemotiveerd afwijken van landelijk gemaakte afspraken, als de kwaliteit van de leefomgeving er maar op vooruitgaat. Dit schept de mogelijkheid voor een gebiedseigen invulling van het milieubeleid, maatwerk op het niveau van een gebied. De kwaliteitsprofielen voor de verschillende gebiedstypen bevatten gedifferentieerde normen: soepel waar het kan, streng waar het moet. Per gebiedstype en milieu-indicator onderscheiden we een ambitie- en basiskwaliteit. De natuurdoeltypen³ die wij voor de provincie hebben vastgesteld zijn hiervan een voorbeeld.

Wij streven naar een gebiedskwaliteit op het niveau van de ambitiekwaliteit. Maar de gebiedskwaliteit mag niet lager zijn dan de basiskwaliteit. Dat is immers de minimale kwaliteit die noodzakelijk is om een gebied de (beoogde) functie te geven. De aan een gebied toe te kennen basiskwaliteit zal nooit lager liggen dan de minimumkwaliteit zoals die wettelijk ~~of in de vorm van MTR's~~ is vastgelegd (vaak aangeduid als grenswaarde). Deze grenswaarden zijn harde ondergrenzen, gebaseerd op de milieucondities die nodig zijn voor de gezondheid en veiligheid van mensen, milieucondities voor de natuur, ecologische waarden of internationaal geldende normen. In de bijlage Kwaliteitsprofielen worden de basis- en ambitiekwaliteit voor enkele milieu- indicatoren nader uitgewerkt.

³ De natuurdoeltypen zijn weergegeven in het Handboek natuurdoeltypen (waarvan op korte termijn een geheel herziene editie zal verschijnen) en specifiek voor de provincie Utrecht in de rapportage Utrechtse Natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een nagestreefde combinatie van abiotische en biotische kenmerken gebaseerd op ecologische mogelijkheden.

In onderstaand schema is de samenhang aangegeven tussen generieke waarden (vaak vastgelegd in algemeen geldende wet- en regelgeving), de milieukwaliteitsniveaus en het gebiedsgerichte proces.

<i>generieke waarden</i>	<i>gebiedsspecifieke waarde</i>	<i>Gebiedsgerichte benadering</i>
streefwaarde	 ambitiekwaliteit en basiskwaliteit uit kwaliteitsprofielen 	 proces van toepassing kwaliteitsprofielen voor het vaststellen van het ambitieniveau
grenswaarde		
	(toepassing stap 3 van de experimenten Stad & milieu*)	(toepassing stap 3 van de experimenten Stad & milieu)

**) Het 'Stad en Milieu'-project heeft als doel de ruimte meervoudig en intensief te gebruiken en daarbij de leefomgevingskwaliteit te verhogen. Vanaf 1997 experimenteren gemeenten met maatwerkoplossingen voor locaties met een flinke milieubelasting en een ruimtelijke opgave voor de toekomst. Gemeenten verkennen hiervoor de mogelijkheden van de wet (stap 1) en hanteren een bronaapak (stap 2). Als de milieunormen de inrichting van het stedelijk gebied dan nog blijken te belemmeren, biedt de 'experimentenwet Stad en Milieu' de mogelijkheid hiervan af te wijken (zogenaamde stap 3). De experimentgemeente moet wel zorgdragen voor compensatie op gebied van hetzelfde milieuthema of anders op andere (milieu)thema's. Hierbij komt de term leefomgevingskwaliteit om de hoek kijken, deze moet verbeteren. De leefomgevingskwaliteit is een verzamelnaam voor de ruimtelijke, sociaal-economische en de milieukwaliteit van de omgeving. Een ander uitgangspunt voor de experimenten is de vroegtijdige integratie van milieu en ruimtelijke ordening.*

3.3 Rollen en verantwoordelijkheden

Het rapport van het Interprovinciaal overleg (IPO) over duurzame ontwikkeling in de regio maakt duidelijk dat de aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken een intensieve samenwerking en inzet vraagt van alle betrokkenen. Het gaat om meer dan het inhoudelijke maatwerk dat de gebiedskwaliteit biedt. Het gaat ook om maatwerk in de bestuurlijke werkvormen, de toepassing van instrumenten, het gebruik van bevoegdheden, procedures en de inzet van middelen. Dit maatwerk kunnen we alleen leveren als er duidelijkheid is over de rol en verantwoordelijkheid van iedere betrokkene.

Wat betreft het milieubeleid hebben wij als provincie een bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het beleid, het opstellen van het uitvoeringsprogramma en de uitvoering van dat programma. Wij hebben hierbij de rol van bestuurlijk regisseur en zijn verantwoordelijk voor het resultaat van het milieubeleid als geheel in de provincie. Daarnaast hebben we een bestuurlijke verantwoordelijkheid om zelf bij te dragen aan de uitvoering van het programma, bijvoorbeeld door projecten en taken uit het programma uit te voeren. We hebben hier een rol als bestuurlijk uitvoerder. Een rol die we met andere partners in de uitvoering delen.

Onze dubbele rol van regisseur én uitvoerder vraagt om duidelijkheid. Partners in de uitvoering hebben ons duidelijk gemaakt dat het voor hen soms niet duidelijk is of ze met de provincie als regisseur spreken of met de provincie als mede-uitvoerder en belanghebbende.

Als bestuurlijk regisseur willen wij die duidelijkheid graag geven. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- we leggen zo veel mogelijk verantwoordelijkheid bij de partijen die het beleid uitvoeren

- daarbij geldt: afspraak is afspraak
- we stimuleren en ondersteunen waar het kan
- we treden handhavend op als het moet
- we werken resultaatgericht.

Bij rol van bestuurlijk regisseur horen andere taken en verantwoordelijkheden dan bij de rol van bestuurlijk uitvoerder. Bij beide rollen kiezen we steeds een stijl van optreden. Deze stijl varieert van ondersteunen tot handhaven. De stijl van optreden is afhankelijk van onze bevoegdheid en het resultaat dat wij willen bereiken. Wij en onze uitvoeringspartners moeten ervoor waken om de stijl van optreden niet te verwarren met onze rol. Wij hebben twee rollen en verschillende stijlen om die rollen in te vullen. Het onderstaande overzicht geeft dit weer.

Bestuurlijk regisseur (vooral organiseren en managen)

Ontwikkeling van beleid (regelgeving, plannen)

Signaleren van maatschappelijke knelpunten: Waar gaat het om en waar ligt de verantwoordelijkheid?

Organiseren van oplossingen (initiatief nemen):

Stimuleren, bijv. subsidies, kosteloos advies (stimulator)

Faciliteren (bijv. procesondersteuning)

Bemiddelen (partijen bij elkaar brengen)

Communiceren (gedragsbeïnvloeding)

Wettelijke dwang (bevoegd gezag)

Organiseren van draagvlak

Organisatie van de besluitvorming

Beschikbaar stellen van middelen:

Verdelen van beschikbare middelen

Organiseren van de uitvoering van het beleid:

Opstellen meerjarenprogramma's

Inspireren en begeleiden van de uitvoerders (actor)

Verantwoording afleggen (monitoring en rapportage)

De verschillende stijlen bij de rol van regisseur

Bestuurlijk uitvoerder (actor, vooral doen en meedenken)

Opstellen actieplan voor de uitvoering

Uitvoeren acties, afhankelijk van de aard van acties:

Onderhandelaar/toetsers, toezichhouder/handhaver (bevoegd gezag)

Stimulator, adviseur

Facilitator (procesbegeleider)

Bemiddelaar, mediator

Voorlichter

Verantwoording afleggen (monitoring en rapportage)

De verschillende stijlen bij de rol van uitvoerder

Met de Regionale activiteitenagenda's milieu (RAAM's) willen wij duidelijkheid scheppen over de rol, taken en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen en de monitoring van de resultaten. Omdat we hebben gekozen voor functionele samenwerking is voor de gebiedsindeling de structuur van de bestaande samenwerkingsverbanden gevolgd.

3.4 De instrumenten

Voor de uitvoering van het sectorale milieubeleid zullen wij de bestaande beleidsinstrumenten inzetten: regelgeving, vergunningen, convenanten en financiële prikkels. De keuze van de stijl waarmee wij onze rol vervullen bepaalt ook welk(e) instrument(en) we inzetten. Kiezen we in de rol van uitvoerder de stijl van handhaver, geautoriseerd bevoegd gezag, dan past daarbij de inzet van de wettelijke instrumenten om zaken af te dwingen – bijvoorbeeld de toepassing van bestuursdwang. Maar kiezen we voor een stimulerende stijl dan gaat het meer om het geven van prikkels en ligt

bijvoorbeeld de inzet van subsidies voor de hand. Met andere woorden: de uitgangspunten die bepalend zijn voor onze stijlkeuze zijn ook bepalend voor de keuze welke instrumenten wij inzetten.

Een overzicht van het algemene instrumentarium is opgenomen in de bijlage Instrumenten. Daarnaast zetten wij bij de uitvoering van het beleid voor de verschillende sectorale thema's en doelgroepen specifiek ontwikkelde instrumenten in. Een voorbeeld hiervan is het Energiebureau, waarmee we gemeenten willen stimuleren om energiebesparingsprojecten te beginnen.

De aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken vraagt ook nieuwe instrumenten. Deze instrumenten willen wij al lerend met onze partners ontwikkelen. Dit betekent een zekere mate van onzekerheid voor alle betrokkenen. Soms kan het hierbij nodig zijn om af te wijken van bevoegdheden of procedures of om instrumenten in gewijzigde vorm toe te passen om resultaten te boeken. Wij willen daarbij onze verantwoordelijkheid nemen en ruimte vragen en scheppen voor experimenten. Een voorbeeld van een nieuwe werkwijze is het project 'Duurzame leefbare mobiliteit op de Heuvelrug' waarin wij voor de corridor Utrecht - Amersfoort in samenwerking met derden de strategische doelstellingen voor zowel bereikbaarheid als leefbaarheid op een duurzame manier willen realiseren. Daarvoor is een bundeling van personele inzet, instrumenten en financiële middelen nodig die de grenzen van organisaties en beleidsvelden overstijgen.

Communicatie

Het verstrekken en toegankelijk maken van milieu-informatie is voor ons meer dan een verplichting. Wij beschouwen het als essentieel voor onze communicatie. Goede informatie is onontbeerlijk om milieubewuste keuzes te maken.

Wij stellen ons tot taak om te zorgen dat burgers en ondernemers zich bewust zijn van hun eigen verantwoordelijkheid bij de aanpak van de hardnekkige milieuvraagstukken. Dat kan alleen als wij duidelijk kunnen maken wat hun eigen belang hierbij is. Op dit terrein is er een keur aan mogelijkheden voor voorlichting en educatie. Met zeer gerichte opdrachten of met subsidieprogramma's willen wij sturen op specifieke onderwerpen of doelgroepen. Dit gebeurt al via het Provinciaal ambitiestatement van Utrecht 2000-2003 (PASU) binnen het programma 'Leren voor [duurzaamheid](#)[duurzame ontwikkeling](#)'.

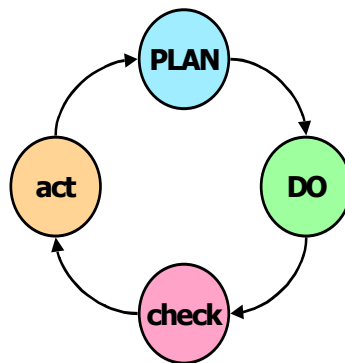
De ingezette weg van Natuur- en milieueducatie (NME) naar Leren voor [duurzaamheid](#)[duurzame ontwikkeling](#) zullen we in de nieuwe PMP-periode voortzetten. Dit betekent een belangrijke verbreding van activiteiten rond informatieoverdracht over natuur en milieu naar meer participatieve vormen over een breder onderwerp (eerst over milieu, later verbreed naar duurzaamheid).

Monitoring en evaluatie

In het PMP vertalen wij de strategische vraagstukken op het gebied van milieu in concrete beleidsdoelstellingen en een meerjarenactieprogramma. Om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten en zondig op basis daarvan bij te sturen, monitoren we het PMP. Monitoring en evaluatie spelen dus een belangrijke rol in de gehele beleidscyclus. De provincie Utrecht werkt voor professionalisering van haar werkprocessen met het model van het Instituut Nederlandse kwaliteit (INK), wat gebaseerd is op de zogenaamde 'Deming circle' (zie figuur 1).

Monitoring en evaluatie hebben dus een duidelijke plaats in de beleidscyclus: enerzijds aan de 'controlkant' en anderzijds aan de 'plankant', waarbij monitoring en evaluatie kunnen worden ingezet om een nieuw proces of project op gang te brengen.

Figuur 1:Beleidscyclus

Uitgangspunten zijn:

- Wij operationaliseren beleidsdoelstellingen en formuleren indicatoren.
- De keuze van projecten vindt plaats op basis van objectieve en meetbare indicatoren.
- Wij brengen ontwikkelingen in kaart op basis van relevante indicatoren.
- Analyse van de ontwikkelingen en evaluatie van projecten leidt tot bijstelling van het beleid of aanpassing van het project.

Doelen van monitoring en evaluatie zijn:

- het constateren van ontwikkelingen in relatie tot de doelstellingen van het PMP (monitoring)
- het verklaren van de gesignaleerde ontwikkelingen en afwijkingen (evaluatie)
- het op basis van monitoring en evaluatie formuleren van aanbevelingen voor het bijstellen van beleid en maatregelen.

Monitoring

Monitoring vindt plaats op basis van objectieve en meetbare indicatoren, op twee niveaus:

1. monitoring van (maatschappelijke) effecten (effectindicatoren)
2. monitoring van prestaties (outputindicatoren, dit kan zowel een concreet product als een 'opbrengst' zijn).

We streven naar een vast pakket indicatoren, die per jaar (aan de hand van concrete keuzes in het jaarlijks vast te stellen monitoringsprogramma) kunnen worden aangevuld of bijgesteld. Vooral effectindicatoren zijn minder geschikt om kortcyclisch in te zetten. Bij outputindicatoren gaat dit wat gemakkelijker.

Evaluatie

Bij evaluatie kunnen we onderscheid maken in:

1. beleidsevaluatie. Deze kan plaatsvinden tijdens de probleemanalyse (geen enkel project gaat van start zonder een goede probleemanalyse vooraf) en op basis van signalen uit de samenleving. In dat laatste geval kunnen ontwikkelingen aanleiding zijn om een rapportage te maken over een concreet thema
2. projectevaluatie. Om de effectiviteit van de afzonderlijke projecten te kunnen vaststellen worden projectevaluaties uitgevoerd. Een project wordt specifiek op – van de beleidsdoelstellingen afgeleide – projectdoelstellingen getoetst. Een effectieve projectevaluatie kan alleen plaatsvinden wanneer in de fase van de planvorming de doelstellingen eenduidig en meetbaar worden geformuleerd en er een nulmeting wordt uitgevoerd. Aan de hand van projectevaluaties kan op projectniveau worden bijgestuurd en kunnen lessen worden geformuleerd voor andere projecten. Om volledig zicht te krijgen op de doeltreffendheid van de uitgevoerde projecten zouden idealiter alle projecten moeten worden geëvalueerd. Dit vereist een grote inspanning en kost (te) veel geld. Wij kiezen er dan ook voor om bij de vaststelling van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma vooraf aan te geven welke projecten geëvalueerd zullen worden. De volgende criteria spelen bij deze keuze een rol:

- de omvang van een project (hoe groter een project, hoe eerder geëvalueerd)
- de complexiteit van een project (hoe complexer een project, hoe eerder geëvalueerd)
- relatief nieuwe maatregelen waarvan het effect nog niet bekend is\
- evenwichtige verdeling over de verschillende beleidsvelden.

Monitoring is een belangrijk instrument om de effectiviteit en de resultaten van het beleid zichtbaar te maken. De monitoring van de beleidseffecten vormt een vast onderdeel van de beleidsontwikkeling. Voor de integrale thema's en de sectorale thema's is de beleidsmonitoring nog niet volledig uitgewerkt. Wij zullen hieraan prioriteit geven. Naast de monitoring van de effecten onderscheiden wij prestatie-monitoring. Deze is gericht op het meten van de voortgang en de resultaten. De afspraken hierover maken wij in de uitvoeringsprogramma's.

Toetsing

Op grond van onze wettelijke bevoegdheid hebben wij bij de verschillende beleidsvelden een toetsende rol. In het belang van eenduidigheid en transparante besluitvorming maken wij hierbij gebruik van toetsen. We hebben thematische toetsen voor de beleidsvelden water, externe veiligheid en geluid. Voor de integrale beoordeling van ruimtelijke plannen maken we gebruik van de 'Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen'. Deze Leidraad geeft een totaalbeeld van de provinciale milieu- en waterwensen en –eisen ten aanzien van ruimtelijke plannen. Gaat het daarbij om beleidsregels in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, dan zijn deze opgenomen in de Onderdelen van deze Leidraad vormen bouwstenen voor de 'Handleiding bestemmingsplannen'⁴, een document dat gebruikt wordt voor toetsing van bestemmingsplannen.

Stimulering

Stimulering is een instrument dat wij bij alle sectorale milieuthema's hanteren. Het gaat hierbij bijna altijd om een mix van een financiële bijdrage in de vorm van een subsidie en om de inzet van menskracht, bijvoorbeeld om kennis over te dragen. Voorbeelden zijn het DuBo-consultantschap om het duurzaam bouwen bij gemeenten te stimuleren en het Preventieteam dat zich onder andere richt op energiebesparing en afvalpreventie. Andere belangrijke stimuleringsregelingen zijn het Energiebureau, voor de stimulering van duurzame energieproductie en energiebesparing, en Lami, voor projecten gericht op een duurzame landbouw.

3.5 Wat is nieuw in het PMP?

1. Resultaten zijn tastbaar en afrekenbaar gemaakt:
 - herleiding van strategische doelen naar operationele doelen voor de termijn van 6 jaar
 - uitwerking van de activiteiten in een meerjarenactieprogramma en de RAAM's om de operationele doelen te realiseren
 - een jaarlijks actieprogramma voor de uitvoering van het meerjarenactieprogramma en de RAAM's.
2. een Regionale activiteitenagenda milieu (RAAM) voor elke regio:
 - afspraken over de uitvoering met de bestuurlijke uitvoerders in regionaal verband, volgens de gebiedsindeling van de milieudiensten.
3. basis- en ambitiekwaliteiten voor gebiedstypen:
 - differentiatie van milieukwaliteiten gerelateerd aan functies (zie bijlage Kwaliteitsprofielen).
4. extra aandacht voor klimaat, inzet van het Energiefonds
5. extra aandacht voor de stapeling van negatieve effecten op de gezondheid
6. extra aandacht voor handhaving en veiligheid

⁴ De Handleiding bestemmingsplannen wordt in 2004 geactualiseerd gebaseerd op het nieuwe Streekplan.

3.6 Onze speerpunten

Ons provinciale milieubeleidsplan gaat in op alle thema's waaraan wij de komende jaren aandacht willen schenken. Hierin onderscheiden wij echter wel de volgende drie speerpunten die extra aandacht zullen krijgen:

- Luchtkwaliteit (paragraaf 4.1)
In Europees verband worden de normen strakker aangehaald voor het handhaven van een gezonde luchtkwaliteit. Om aan deze normen te gaan voldoen zullen we, samen met gemeenten, extra aandacht moeten schenken aan dit onderwerp. Daarnaast zullen we via het ruimtelijk spoor inzetten op preventief beleid.
- Veiligheid en handhaving (paragraaf 4.4)
Door de centrale ligging vormt onze provincie een belangrijk knooppunt van verkeersstromen. Dat heeft gunstige effecten voor economie en werkgelegenheid, maar het brengt ook risico's met zich mee. Wij besteden daarom veel aandacht aan factoren van 'externe veiligheid', waarbij we moeten denken aan de omgang met gevaarlijke stoffen.
- Duurzame energieopwekking (paragraaf 4.6.1)
Alle energiebeperkende maatregelen ten spijt blijft onze energiebehoefte groot. Aan de andere kant moeten we de klimaatverandering en de zeespiegelstijging zien tegen te gaan. Daartoe moeten we de uitstoot verminderen van gassen die het broeikaseffect veroorzaken. Bovendien moeten we zuinig zijn met de afnemende voorraad aan delfstoffen, waaronder olie en kolen. Met het oog daarop proberen we zoveel mogelijk andere energiebronnen aan te boren, bronnen die in principe onuitputtelijk zijn en die het klimaat niet schaden.

4 De sectorale thema's

Luchtverontreiniging heeft sterke negatieve effecten op de gezondheid en bedreigt gevoelige natuur. Daarom zetten we in op een verbetering van de luchtkwaliteit in onze provincie. Dat is lastig – het is letterlijk een zaak van lange adem.

In deze planperiode willen we vooral nieuwe knelpunten voorkomen, o.a. via de ruimtelijke ordening en verkeersbeleid. Intussen blijven we de bestaande knelpunten, zoals een te zware vervuiling langs provinciale wegen, aanpakken.

4.1 Lucht

2. In de loop van de planperiode zijn de concentraties van luchtverontreinigende stoffen in de provincie Utrecht in kaart gebracht.
3. De grenswaarden voor de in het Besluit luchtkwaliteit vermelde stoffen zijn in de daarvoor gestelde periodes-termijnen (tot 2005, resp. tot 2010) gerealiseerd en gewaarborgd.

Wat mag u van ons verwachten?

De komende planperiode zullen wij de uitvoering van het Besluit luchtkwaliteit actief oppakken. Elk jaar geven wij door luchtverontreiniging te meten en te rapporteren – samen met onze partners – inzicht in de situatie van bestaande knelpunten. Elke drie jaar doen wij dit voor de situatie in de gehele provincie. Wij nemen actief maatregelen om overschrijding van grenswaarden luchtverontreiniging langs provinciale wegen op te lossen en te voorkomen. Wij vervullen tevens waar nodig een stimulerende en coördinerende rol bij de sanering van knelpunten, ook langs niet-provinciale wegen. Dit doen we in samenwerking met gemeenten en rijkswaterstaat. We verwijzen hierbij onder meer naar de doelgroep hoofdstukken Verkeer en Bedrijven en naar het Strategisch mobiliteitsplan Provincie Utrecht (SMPU).

In het Besluit luchtkwaliteit zijn de termijnen voor het behalen van de grenswaarden voor de meest relevante stoffen als fijn stof en stikstofdioxide gesteld op 2005 respectievelijk 2010. In de Nota Ruimte en de Nota Mobiliteit (concept 21 juni 2004) wordt gesteld dat “op een aantal knelpuntlocaties Rijkswegen de gestelde normering voor NO₂ in 2010 niet wordt gehaald. Om grote investeringen in infrastructuur te voorkomen vindt Nederland het wenselijk in EU verband het tijdstip te verschuiven naar 2015.” Tot het eventuele moment van bijstelling door de EU wordt echter vastgehouden aan de gestelde termijnen in het Besluit Luchtkwaliteit.

In het Besluit luchtkwaliteit wordt een sterke relatie gelegd tussen het bewaken van de luchtkwaliteit en andere bevoegdheden en plannen. Wij willen een meer toetsende rol gaan vervullen wat betreft de ruimtelijke aspecten van luchtverontreiniging. In de praktijk betekent dit dat de provincie zich actief wil inzetten om de gevolgen van de luchtverontreiniging voor gevoelige bestemmingen in acht te nemen bij ruimtelijke plannen, de aanleg van provinciale wegen en vergunningverlening. Ter ondersteuning van dit voornemen stellen we een luchtkwaliteitstoets op, die wordt opgenomen in de Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen⁵.

Wij zetten ons hiermee actief in voor preventie, waarbij de luchtkwaliteit volwaardig wordt meegenomen in ruimtelijke plannen. Ruimtelijke ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden als na de daarvoor gestelde termijn ~~dit~~ leidt tot saneringssituaties waarin grenswaarden worden overschreden.

⁵ Onderdelen vormen een bouwsteen voor de Handleiding bestemmingsplannen

Hiernaast beïnvloeden wij als eindverantwoordelijke voor het verkeer op provinciale wegen de benutting, de snelheid en doorstroming van het verkeer op 'eigen' wegen en daarmee indirect de luchtkwaliteit en de belasting hiervan voor omliggende gevoelige bestemmingen. Extra aandacht verdienen hierbij de gevoelige groepen als kinderen, astmapatiënten en sporters.

In het Besluit luchtkwaliteit is vastgelegd dat bij overschrijding van alarmdrempels, waarbij acute gezondheidsrisico's ontstaan, de commissaris van de koningin er voor zorgt dat de bevolking direct geïnformeerd wordt. De provincie heeft dus een informerende taak. Wij willen echter verder gaan, door actieve voorlichting te geven over de gevolgen van luchtverontreiniging voor gezondheid, natuur en materialen. Dit doen wij in nauw overleg met gemeenten, GGD's, het ministerie van VROM en belangenorganisaties. Hierbij waarschuwen we burgers niet alleen voor de gevolgen, maar maken ze ook bewust van de bijdrage die hun eigen handelen daaraan levert. Educatie en voorlichting rond het thema luchtkwaliteit zal grotendeels via gemeenten gebeuren, aangezien zij dichterbij de verschillende doelgroepen staan.

Ook gaan we overleggen met zeer uiteenlopende doelgroepen, zoals fabrikanten, gemeenten, transportbedrijven en particuliere consumenten. Deze groepen zullen op verschillende wijzen moeten worden aangesproken. Bij de vergunningverlening aan bedrijven die vallen onder onze bevoegdheid vormt uitstoot een versterkt aandachtspunt. Bij het bepalen van de effecten op de omgeving maken we waar nodig gebruik van de mogelijkheid om een onderzoeksverplichting op te nemen. We kijken bijvoorbeeld samen met gemeenten, fabrikanten en vervoersbedrijven naar het inzetten van milieuvriendelijke bussen of alternatieven daarvoor. ~~Bij de concessieverlening aan het streekvervoer zullen we extra eisen stellen aan de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen.~~

Wij zien ook een voorbeeldrol voor onszelf weggelegd als het gaat om gedragsverandering. Het gebruik van het openbaar vervoer (OV), de fiets en/of de zuinige dienstauto door de eigen medewerkers zullen we sterk blijven stimuleren. Ons wagenpark is zuinig in gebruik en schoner dan gemiddeld.

Wat verwachten wij van u?

De luchtkwaliteitsproblemen waarmee de provincie Utrecht te maken heeft en de consequenties hiervan voor de volksgezondheid, natuur en soortenrijkdom kunnen alleen worden aangepakt met een actieve inzet van partijen.

Europa

Vanuit Europa verwachten we een eenduidigheid in normstelling tussen landen en een sterke handhaving van afspraken over emissieplafonds en te realiseren luchtkwaliteitsnormen. Ook verwachten wij een invulling van het bronnenbeleid voor schonere brandstof en zuinigere motoren, door het stellen van strengere normen in regelgeving en het opzetten van stimuleringsprogramma's.

Verkeer & Waterstaat en VROM

Van het rijk verwachten wij een extra inzet voor realisering van de – in het NMP4 genoemde – doelstelling tot verdergaande beperking van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. Tevens verwachten wij dat ook zij ruimtelijke beslissingen nemen die de vermijdbare automobiliteit voorkomen. ~~Wij houden de rijksoverheid aan de uitvoering van het Besluit luchtkwaliteit zoals het treffen van saneringsmaatregelen bij plandrempeloverschrijdingen, het voorkomen van nieuwe saneringssituaties, maar tevens haar opdracht om voor 2005 de problematiek rond fijn stof op te lossen. Wij verwachten dat de rijksoverheid mede een verantwoordelijkheid neemt bij de uitvoering van het besluit luchtkwaliteit. Bij de rol van wegbeheerder kan dit door het mede treffen van saneringsmaatregelen bij plandrempeloverschrijdingen of het voorkomen van nieuwe saneringssituaties. Tevens verwachten wij dat zij de aanpak van de fijn stofproblematiek actief ter~~

hand neemt en daarbij ook actief samenwerkt met lokale overheden voor het oplossen van lokale problemen.

Wij verwachten dat het Rijk ons op de hoogte houdt van de ontwikkelingen rond het eventueel opschuiven van de termijnen luchtkwaliteit in EU-verband zodat wij hier tijdig op kunnen anticiperen bij het nemen van maatregelen.

Gemeenten

Vooraf gemeenten spelen een essentiële rol bij de uitvoering van het Besluit luchtkwaliteit. Zij rapporteren niet alleen over de plaatsen waar de grenswaarden worden overschreden. De gemeenten nemen hun verantwoordelijk voor de sanering van deze overschrijdingen, onder meer door aanpassing van de verkeerscirculatie, verplaatsing van bedrijven of verplaatsing van gevoelige bestemmingen. Daarnaast zijn gemeenten de overheidslaag waar de meeste milieuvergunningen worden verleend. Wij vragen de gemeenten om in navolging van de provincie een verscherpt vergunningenbeleid in te stellen voor luchtverontreinigende stoffen. Verder willen we graag dat gemeenten het aantal vervoersbewegingen helpen verminderen door actief in te zetten op locatiebeleid, openbaar vervoer en langzaam verkeer. Ook zouden we graag zien dat gemeenten, onder meer via voorlichting en communicatie, de consument stimuleren tot gedragsveranderingen, zoals minder autogebruik, energiebesparing en meer gebruik maken van langzaam verkeer.

Intermediaire organisaties en de consument

Wij vragen belangenorganisaties voor milieu en natuur het onderwerp luchtkwaliteit expliciet mee te nemen in hun aandachtsvelden. Consument en burger worden - door middel van bijvoorbeeld voorlichtingscampagnes - geactiveerd om luchtkwaliteit mee te nemen in hun keuzen.

Wij verwachten van de reconstructie Gelderse Vallei dat vermindering van verzuring en vermessing wordt meegenomen. Dit zal in het hoofdstuk Landbouw verder worden behandeld.

Van bedrijven, brancheorganisaties, vervoerders en vervoersorganisaties verwachten wij een actieve instelling voor het verminderen van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en voor het terugdringen van mobiliteit.

De taken rond educatie en voorlichting over luchtkwaliteit richting doelgroepen zal voor een deel via de gemeenten lopen. Zij staan immers dicht bij de verschillende doelgroepen en weten waar op gemeentelijk niveau de knelpunten liggen.

Het gaat de goede kant op met het behoud en herstel van een goede milieukwaliteit van de bodem en het grondwater. Tegelijk moet er nog een groot aantal oude verontreinigingen worden gesaneerd. Ook gaat de aantasting van de bodemkwaliteit door verkeer, landbouw, industrie en consumenten nog steeds door.

Ons antwoord daarop is een verdere integratie van de aanpak van bodemsanering en bodembescherming tot integraal bodembeheer van de (water)bodem en het grondwater. Integraal bodembeheer en het waterbeheer bezien wij in nauwe samenhang met elkaar. Beide zijn belangrijke pijlers voor de ruimtelijke inrichting en ordening in de provincie.

4.2 Bodem

4. **In 2008 is er een actueel en opvraagbaar beeld van de kwaliteit van de bodem en het grondwater in 80% van het stedelijke en landelijke gebied gerealiseerd.**
5. **In 2008 is 16% van de urgente gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvoor de provincie in 2004 of eerder een beschikking heeft afgegeven van de werkvoorraad van 2004 gesaneerd of beheerst. Dit geldt voor het stedelijk gebied, het landelijk gebied en voor in gebruik zijnde bedrijfsterreinen.**
6. **De kwaliteit van het op te pompen grondwater blijft tenminste op het niveau van het jaar 2004.**
7. **De kwaliteit van de bodem in de provincie is in overeenstemming met de gewenste functies van de bodem. De kwaliteit van het grondwater voldoet aan de Kader Richtlijn Water. De kwaliteit van de bodem en het grondwater mogen niet verslechteren ten opzichte van het niveau van 2004.**

Wat mag u van ons verwachten?

Wij gaan door op de ingeslagen weg om het grondwater voor de drinkwatervoorziening te beschermen en de bodemsaneringsoperatie uit te voeren. Zo zullen wij verder gaan met de uitvoering van de nota 'Zuiver drinkwater uit de grond'. Het gaat om het voorkómen van verontreiniging van grondwater met stoffen genoemd in het Waterleidingbesluit en stoffen die in 2005 in de nog vast te stellen Europese Grondwaterrichtlijn zullen worden opgenomen, zoals nitraat en bestrijdingsmiddelen. Daarnaast is nieuw beleid nodig om de trend van voortdurende belasting van de milieukwaliteit van het bodemsysteem te doorbreken en om in te spelen op de ontwikkeling van het meervoudig en intensief ruimtegebruik en op de veranderingen bij het waterbeheer. Wij willen het huidige beleid, dat in 2005⁵⁴ in een Bodembeleidsnotitie wordt vastgelegd, daarom verder ontwikkelen tot beleid voor integraal bodembeheer. zij het dat op dit terrein nog veel onderzoekswerk verricht moet worden. Integraal bodembeheer verenigt het beleid voor bodemsanering en grondwaterbescherming, het sluit nauw aan bij het beleid voor het (oppervlakte)waterbeheer, en het is waar mogelijk gebiedsgericht. Het geeft een goed beoordelingskader voor de functionele kwaliteit van de bodem bij de ruimtelijke inrichting van de provincie. Integraal bodembeheer bevat dus ook de elementen wateroverlast, verdroging en de kwaliteit van het oppervlaktewater. De Europese Kaderrichtlijn Water en de

bijbehorende Grondwaterrichtlijn zijn daarbij sturend. Samenhang aanbrengen tussen bodemsystemen in de provincie en de stroomgebieden uit het waterbeheer is essentieel voor de invoering van de Kaderrichtlijn Water. ~~Momenteel ontbreekt echter nog veel kennis om integraal bodembeheer en het waterbeheer in samenhang uit te voeren.~~ Wij vinden het daarom van belang om samen met anderen hiervoor een gericht ~~onderzoeks~~ programma te formuleren en uit te voeren.

Bij de uitwerking van het Europese en landelijke bodembeleid voert de provincie de regie ~~voor haar grondgebied. Het betreft hier het beheer van de bodemkwaliteit, mede in het licht van de komende Europese Bodemstrategie en de uitvoering van functiegerichte bodemsaneringen. Voor de bodembescherming gaat het om de regie bij de invoering van de Kaderrichtlijn Water en bij de bodemsanering bij de uitvoering van BEVER (Beleidsvernieuwing Bodemsanering) en het bodembeheer.~~ Voor de uitvoering van het bodembeleid ligt het accent op coördinatie en organisatie. Om de uitvoering van het beleid te bevorderen, ondersteunen we gemeenten en andere uitvoerende partijen door kennis te delen en partijen bij elkaar te brengen.

Samen met onze partners zorgen wij voor een zo compleet mogelijk beeld van de ~~bodem~~ kwaliteit ~~van de (water)bodem~~ en het grondwater in de provincie ~~ten behoeve van de inzet bij ruimtelijke planvorming~~. Deze informatie dient dan ook actueel en toegankelijk te blijven. We willen de omvang en de aard van de diffuse aantasting van de bodem beter in beeld hebben, inclusief de bodemkwaliteit in gebieden waar we geen aantasting verwachten. Samen met het overzicht van de bodemkwaliteit bij verdachte bronlocaties vormt dit de basis voor verantwoorde keuzen voor het gebruik van de bodem en het grondwater in de toekomst. ~~De kwaliteit van de bodem is medebepalend voor de mogelijkheden van het bodemgebruik. Daar waar ruimtelijke ingrepen plaatsvinden, stuurt de provincie aan op een bodemkwaliteit die past bij de functie die er komt. Hierbij zal het helpen om zo spoedig mogelijk ambitiekwaliteiten vast te stellen voor de diverse vormen van bodemgebruik.~~ Daardoor kunnen we beter functioneel omgaan met grootschalige diffuse verontreinigingen. Het in beeld brengen van de waterbodemkwaliteit is een taak van de waterschappen en Rijkswaterstaat.

Verder hebben wij een uitvoerende rol als bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb). Wij beoordelen en toetsen bodemonderzoeken en saneringsplannen bij gevallen van ernstige bodemverontreiniging. Ook voor de sanering van waterbodems (behalve de rijkswateren) zijn wij bevoegd gezag. Uitvoering vindt plaats aan de hand van programma's opgesteld door de waterbeheerders. Wij houden toezicht op de uitvoering van bodemsaneringen en treden zo nodig handhavend op. ~~Het streven is dat vanaf 2005 de handhaving voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria, en dat de kwaliteit van het toezicht op de uitvoering van de bodemsaneringen op het door VROM beschreven adequate niveau ligt.~~ Daarbij vormen de bedrijven op bestaande bedrijfsterreinen die bodemonderzoek hebben uitgevoerd in het kader van de regeling Bodemsanering voor in gebruik zijnde bedrijfsterreinen (BSB-regeling) een belangrijke doelgroep. Veel van deze bedrijven kunnen een beroep doen op een financiële bijdrage. De provincie beoordeelt de aanvragen en stelt de bijdrage vast. Ook kunnen wij in bepaalde gevallen de uitvoering van bodemsaneringen door particuliere eigenaars (mee)financieren. Het gaat hier om een financiële bijdrage aan particuliere huis- en grondeigenaren die onvoldoende geld hebben om een bodemsanering uit te voeren. Ook toetsen wij de bodemkwaliteitskaarten van de ISV-programmageeenten en bodembeheerplannen van grootschalige operaties, en houden we vinger aan de pols bij de uitvoering van bodem(sanerings)taken die programmageeenten in het kader van het ISV hebben gekregen.-

Wij toetsen bestemmingsplannen van de gemeenten op aspecten die van belang zijn voor de bescherming van het bodemsysteem. Het Streekplan is hiervoor het kader. Met betrekking tot de grondwaterbeschermingsgebieden zijn we regelgever en hebben we ook een toezichthoudende en handhavende taak. We doen dit samen met andere toezichthoudende partijen zoals de gemeenten, de algemene inspectiedienst (AID) en de waterschappen.

De ervaring leert dat het op verantwoorde wijze omgaan met verontreinigde grond meer dan eens te wensen overlaat. Dit blijft een constant aandachtspunt voor de provincie. Zeker gezien de veelheid en complexiteit van de gerelateerde regelgeving en het grote aantal bij de uitvoering betrokken instanties.

De provincie vervult een coördinerende en faciliterende rol, teneinde met de partners een kwalitatief hoger uitvoeringsniveau te bereiken. Gezien de grote belangen is inzet van de provincie bij de uitvoering van grote infrastructurele werken (GRIP) essentieel.

Tenslotte besteden we specifiek aandacht aan gebiedsgericht bodembeheer. Ten eerste bij de aanpak van grootschalige diffuse bodemverontreinigingen. Voorbeelden hiervan zijn de toemaakdekken in De Ronde Venen, de historische ophooglagen in stedelijke kernen en het sediment uit de rivier in de uiterwaarden (Rijntakken). Ten tweede bij de bescherming van het grondwater. Als voorbeeld noemen we hier de Utrechtse Heuvelrug. In dit gebied zorgt de kwetsbare bodem voor de noodzaak tot extra beschermingsmaatregelen om de grondwaterkwaliteit te behouden en te verbeteren. In het hoofdstuk Gebiedsgerichte aanpak gaan wij hier verder op in. Een dergelijke gebiedsgerichte aanpak beschouwen wij als een aanzet voor integraal bodembeheer en willen deze aanpak ook in andere gebieden binnen de provincie Utrecht toepassen. Hierbij zal de gerichte inzet van meetnetgegevens in ieder geval essentieel zijn.

Effectieve uitvoering van integraal bodembeheer zal de ene keer mogelijk zijn voor de provincie in haar geheel, de andere keer zullen we ons richten op een deelgebied.

Wat verwachten wij van u?

Wij willen en kunnen de doelen van het bodembeleid (zowel logistiek als financieel) alleen realiseren in samenwerking met anderen zoals de gemeenten, de waterschappen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Duidelijkheid over ieders rol en verantwoordelijkheid is hierbij een vereiste. Goede communicatie door alle partijen is daarbij noodzakelijk.

Europa

Na de Kaderrichtlijn Water komt nog de hieraan gekoppelde Grondwaterrichtlijn. Momenteel wordt ook gewerkt aan de Europese bodemstrategie. Wij verwachten vanuit de Europese regelgeving dat deze richtlijnen en strategie zoveel mogelijk gericht zijn op een integrale aanpak. Indien dit in beperkte mate wordt verwezenlijkt, zal de provincie meer beleidsvrijheid zelf in dienen te vullen. Op de rol staat ook de verplichting tot Europese normering op vele "bodemonderdelen".

Ministerie van VROM

Voor het ministerie van VROM ligt er de taak om de Europese richtlijnen en hieraan verwante regelgeving gericht in te passen in de landelijke regelgeving. Momenteel is de Bodembeleidsbrief van december 2003, waarin het Ministerie aangeeft het gebruik van de bodem in de maatschappij met name te willen richten op duurzaam bodembeheer, bij de Tweede Kamer in behandeling. In de Bodembeleidsbrief van december 2003 heeft het Ministerie van VROM aangegeven dat het gebruik van de bodem in de maatschappij gericht dient te worden op duurzaam bodembeheer. Ook hier geldt dat hoe meer beleidsvrijheid aan de provincie wordt geboden, hoe meer zij dit zelf moeten invullen. Herijking van de regelgeving voor het gehele milieugebied is nu in volle gang. Afstemming met de overige bevoegde gezagen is essentieel voor de te maken keuzes.

Wij verwachten dat het Rijk voldoende middelen ter beschikking stelt voor het integraal bodembeheer; en specifiek voor het Meerjarenprogramma bodemsanering en de uitvoering van de bodembescherming. Tevens verwachten wij van het Rijk een optimale afstemming met lagere overheden bij het overhevelen van bevoegdheden en taken van de provincie naar gemeenten.

Gemeenten en milieudiensten

De "rechtstreekse gemeenten" Utrecht en Amersfoort zijn eigen bevoegd gezag voor de bodemsaneringsoperatie binnen hun gemeentegrenzen. Van hen verwachten wij een goede samenwerking en afstemming bij de uitvoering van het bodemsaneringsbeleid.

De overige gemeenten zijn "niet-rechtstreeks" ten aanzien van de bodemsaneringsoperatie. Van hen verwachten wij dat zij de gemaakte afspraken uit het meerjarenprogramma ISV bodemsanering uitvoeren, gebaseerd op een constructieve ondersteuning van het Rijk.

Wij verwachten van de gemeenten dat zij bijdragen aan de uitvoering van het grondwaterbeschermingsbeleid rondom winningen. Wij vragen hen bij de afweging van belangen en

prioriteitstelling rekening te houden met de winningen. Bij het opstellen van ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met het drinkwaterbelang. Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden kunnen geen ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden die een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. Bij functiewijzigingen in 100-jaarszones dient rekening te worden gehouden met het waterwinbelang en dient toegelicht te worden hoe de bescherming gestalte krijgt. In de Handleiding bestemmingsplannen gaan wij hier nader op in.

De gemeenten hebben een rol als vergunningverlener en toezichthouder voor de Wet milieubeheer. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor de wijzigingen van de bestemmingsplannen.

Waterschappen en Rijkswaterstaat

Wij verwachten dat de waterschappen en Rijkswaterstaat het watersysteem op orde hebben in 2015 (zie ook ons Waterhuishoudingsplan) en derhalve de bijbehorende activiteiten uitvoeren, waaronder waterbodemsanering, om deze doelstelling te bereiken. De waterschappen hebben afspraken gemaakt met de provincie die staan in het Meerjarenprogramma bodemsanering. Wij verwachten dat deze worden nagekomen.

We verwachten van de waterschappen en Rijkswaterstaat dat zij het programma van het Tienjarensce­nario waterbodems uitvoeren aan de hand van nog op te stellen uitvoeringsprogramma's. Ook het actualiseren en bijhouden van de kwaliteitsgegevens van waterbodems behoort tot hun taken. Wij vragen de waterschappen en Rijkswaterstaat bij het beheer van het oppervlaktewater resp. de wegen rekening te houden met het grondwaterbeschermingsbeleid m.n. in de kwetsbare gebieden.

Waterleidingbedrijven

De waterleidingbedrijven beheren de waterwingebieden en vervullen een waarnemersrol in de grondwaterbeschermingsgebieden. Van hen verwachten wij ook dat zij financieel blijven bijdragen aan projecten en aan de realisatie van ruimtelijke ontwikkelingen.

Ook van de waterleidingbedrijven verwachten wij dat zij bijdragen aan de uitvoering van het grondwaterbeschermingsbeleid.

Landbouworganisaties

De landbouworganisaties vragen wij ook bij te dragen aan de uitvoering van het grondwaterbeschermingsbeleid. De landbouworganisaties hebben een belangrijke voorlichtende rol in het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en mest

Ministerie van Defensie en de Nederlandse Spoorwegen

Het Ministerie van Defensie en de Nederlandse Spoorwegen zijn betrokken bij de bodemsanering (als grootgrondbezitters in de Provincie Utrecht) doordat zij afspraken hebben gemaakt met de provincie, die staan aangegeven in het Meerjarenprogramma bodemsanering. Vanzelfsprekend verwachten wij dat deze worden nagekomen.

Wij vragen deze partijen bij het beheer van hun terreinen rekening te houden met het grondwaterbeschermingsbeleid m.n. in de kwetsbare gebieden.

Burgers en bedrijven

Van de burgers verwachten wij dat zij rekening houden met de kwetsbaarheid van de bodem. Dit geldt met name in de grondwaterbeschermingsgebieden. Wij verwachten van hen dat zij bij hun activiteiten zorgvuldig met de bodem omgaan door de bodem niet te verontreinigen en aanwezige verontreinigingen te verwijderen.

Bij de uitvoering van bodemonderzoek en bodemsaneringen in het landelijk gebied zullen wij, daar waar op grond van de Wet bodembescherming sprake is van aansprakelijkheid, de veroorzaker verwachten wij medewerking van, de terreineigenaren en de organisaties voor natuur en landschapsbeheer, de dienst landelijk gebied (DLG), waterleidingbedrijven, de waterschappen en de commissie voor de herstructurering verplichten om onderzoek en sanering zelf en voor eigen rekening

uit te voeren. Wij treden in overleg met grootsaneerders (ondermeer Dienst Domeinen, SBNS) met name daar waar in de nabije toekomst bestemmingsveranderingen of verkooptransacties te verwachten zijn.

Van de intermediaire organisaties en de Kamer van Koophandel verwachten we een constructieve bijdrage aan de beoordeling en verdere ontwikkeling van het bodemsaneringsbeleid en het bodembeschermingsbeleid.

Mede dankzij de inzet van waterschappen, bedrijven en de landbouwsector is de waterkwaliteit in onze provincie de afgelopen decennia sterk verbeterd. Desondanks staat die kwaliteit nog steeds onder druk.

In 2006 stellen wij gezamenlijk een nieuw actieprogramma diffuse bronnen op. Vanaf 2007 stoppen wij onze inspanningen met betrekking tot diffuse bronnen en moeten onze partners dit beleid verder uitvoeren.

4.3 Water

- 8. Wij reduceren de verontreiniging vanuit diffuse bronnen zoveel dat in 2010 wordt voldaan aan de geldende normen voor de waterkwaliteit. Voor een aantal stoffen, en dan met name de gebiedseigen stoffen, is dit nog niet mogelijk en geldt een uitzondering (zie hiervoor het WHP3).**

Wat mag u van ons verwachten?

De Europese Kaderrichtlijn Water heeft een sturende rol voor de doelstellingen voor de waterkwaliteit.

De aanpak van diffuse bronnen is essentieel voor het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen. Wij blijven tot en met 2006 de uitvoering van maatregelen ter vermindering van diffuse bronnen stimuleren en coördineren in de Stuurgroep en het Platform Diffuse bronnen. De gezamenlijke acties van alle betrokken partijen bij de aanpak van diffuse bronnen zijn beschreven in het 'Meerjaren Actieprogramma diffuse bronnen 2002-2005'. In 2006 stellen wij gezamenlijk een nieuw actieprogramma op, waarin de uitvoering centraal staat. Vanaf 2007 stoppen wij met de coördinatie van de aanpak van onze inspanningen met betrekking tot diffuse bronnen en moeten onze partners dit beleid verder uitvoeren. De provincie blijft wel betrokken bij de aanpak van diffuse bronnen vanuit een bescheidener rol dan thans.

Verder kunt u van ons verwachten dat wij onze voorbeeldrol rond de aanpak van diffuse bronnen versterken. We bezien waar we emissies binnen de eigen organisatie kunnen terugbrengen. Deze voorbeeldrol vervullen we al bij het provinciaal wegbeheer, waarbij onkruidbeheer zonder bestrijdingsmiddelen plaatsvindt.

Bovengenoemde activiteiten worden in het kader van het WHP uitgevoerd.

Wat verwachten wij van u?

Het platform diffuse bronnen

In de provincie Utrecht richten de Stuurgroep en het Platform diffuse bronnen Utrecht zich op de aanpak van diffuse bronnen, zowel met het oog op het oppervlaktewater als het grondwater. In het Platform zijn organisaties vertegenwoordigd die belang hebben bij een goede waterkwaliteit (waterbeheerders) en organisaties die dichterbij de bron van de problematiek staan (gemeenten en landbouworganisaties).

De Waterbeheerders

De Utrechtse waterbeheerders (waterschappen en rijkswaterstaat) vervullen in het platform een centrale rol bij het leveren van inzet en het financieren van acties. Ze vervullen bij de uitvoering van

het gezamenlijke Meerjaren-actieprogramma 2002-2005 wisselend een trekkende en ondersteunende rol. Vanuit hun wettelijke plicht onderzoeken en rapporteren de waterbeheerders jaarlijks de kwaliteit van de waterbodem en het oppervlaktewater. De activiteiten rond diffuse bronnen die de waterbeheerders zelfstandig uitvoeren worden in het platform afgestemd. Wij verwachten van hen 'als **mede** probleemeigenaren' veel initiatief bij het zoeken naar oplossingen en bij het aanspreken van diffuse lozers op hun mogelijkheden en verantwoordelijkheid de lozingen terug te brengen.

Gemeenten

Door een actieve benadering betrekken wij de Utrechtse gemeenten steeds meer bij de aanpak van emissies. De gemeenten zijn ook vertegenwoordigd in het platform. Ze hebben de belangrijkste sleutels voor de aanpak van diffuse bronnen in handen, bijvoorbeeld vanwege hun verantwoordelijkheid voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en voor duurzame stedenbouw, in hun rol als vergunningverlener en in contacten met burgers. We verwachten van hen dat ze vaker het initiatief nemen en zelf aan de slag gaan.

LNV

Het ministerie van Landbouw, natuurbeheer en visserij (LNV), de drinkwatermaatschappijen en landbouw- en milieuorganisaties zijn eveneens in het platform vertegenwoordigd en nemen deel aan acties. Deze organisaties vormen een onmisbare schakel tussen het platform en de doelgroepen. Soms zijn deze organisaties trekker van specifieke acties.

Bedrijfsleven

Van de landbouw en het bedrijfsleven verwachten wij een actieve inzet bij de aanpak van diffuse bronnen.

Wij willen het beleid voor externe veiligheid versterken en zo de veiligheid in de provincie verbeteren. Dat begint bij bewustwording en inzicht. Daarom blijven we actief kennis en informatie uitdragen, onder andere via de speciaal ingerichte website.

Ook besteden we meer aandacht aan het voorkómen van calamiteiten en het saneren van risicovolle situaties. Verder gaan we kwetsbare functies extra beschermen. Onder andere door ambitiewaarden te formuleren, die doorwerken in het ruimtelijk beleid, het verkeer- en vervoersbeleid en het vergunningenbeleid.

In aansluiting op de landelijke afspraken besteden wij veel aandacht aan de versterking van de handhaving van regels en aan de professionalisering van vergunningverlening en handhaving.

4.4 Externe veiligheid

9. **In 2005 hebben wij een saneringsplan voor risicovolle activiteiten opgesteld, gebaseerd op de saneringsplannen van de gemeenten.**
10. **Wij voorkomen nieuwe knelpunten door ruimtelijke ingrepen en beschermen kwetsbare bestemmingen door zonering en locatiebeleid. Wij passen een externe veiligheids toets toe op ruimtelijke ingrepen en beschermen kwetsbare bestemmingen door zonering en locatiebeleid.**
11. **In 2005 is het vervoer van gevaarlijke stoffen beheerst, er is een provinciedekkend routenet en andere transportmogelijkheden worden afgewogen. In 2005 is er een totaalbeeld van routing van transport, knelpunten en maatregelen om het transport veiliger te maken. In de planperiode wordt een provinciedekkend routenet gerealiseerd voor het wegverkeer.**
12. **In 2004 zal een beleidskader worden vastgesteld t.a.v. probleemstoffen met denkbaar grote effecten.**
13. **Burgers in de provincie Utrecht bieden wij inzicht in externe veiligheidsrisico's en in de overheidsactiviteiten die in Utrecht plaatsvinden ter vermindering van risico's verbonden aan externe veiligheid**

Wat mag u van ons verwachten?

Er is een uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2004-2005 vastgesteld. Dit zullen wij samen met betrokkenen uitvoeren. Als provincie willen wij verder de komende planperiode inzetten op het vergroten van het inzicht in risicovolle activiteiten. Met name het inzicht in de risico's verbonden aan het wegtransport moet worden verbeterd en het inzicht in cumulatie van risico's. Op langere termijn moet er in overleg met het rijk een actueler inzicht in de risico's komen. Voor inrichtingen brengen we in het kader van de provinciale risicokaart in beeld wat nu de werkelijke knelpunten zijn. Deze risicokaart zullen we regelmatig actualiseren, in samenwerking met gemeenten.

De risico-inventarisatie voor buisleidingen komen in 2004/2005 beschikbaar. De uitkomsten gaan we verwerken in het provinciale beleid. De veiligheidsinformatie die uit de inventarisaties komt willen wij zoveel mogelijk openbaar beschikbaar stellen, onder andere via een speciale website. Wij willen een

saneringsprogramma opstellen voor overschrijdingen van het plaatsgebonden en het groepsrisico bij kwetsbare functies. Wij zullen gemeenten ondersteunen bij het opstellen van ruimtelijke plannen.

Met dit inzicht willen we echter niet alleen knelpunten signaleren. We willen er ook iets aan doen door een saneringsprogramma op te stellen. Wij willen hierover met de rijksoverheid afspraken maken over de rol en verantwoordelijkheid van de provincie en over de financiering van het saneringsprogramma. We zullen ons uiterste best doen om te starten met het saneren van de meest risicovolle situaties.

We willen in samenwerking met gemeenten en het rijk een provinciedekkend routenet realiseren voor gevaarlijke stoffen. Ook streven we ernaar dat routing, het verkeer- en vervoersbeleid en het ruimtelijk beleid binnen de provincie goed op elkaar afgestemd worden. Door routeringen vast te leggen in ruimtelijke plannen kan het bevoegd gezag ook bij vergunningverlening in het kader van de Wet Milieubeheer met de routing rekening houden. Wij willen voorkomen dat door groei van het transport van gevaarlijke stoffen ambities voor externe veiligheid in de knel komen. De verkeersgeleiding en de voorschriften die in het kader van de milieuvergunningen worden opgenomen moeten met het routenet worden afgestemd. Als beheerder van de provinciale wegen zetten wij ons ook actief in om de veiligheid langs deze wegen te vergroten.

Wij willen bij het rijk aandringen op een grotere veiligheid van het transport per spoor, door gebruik van andere routes en realisatie van wachtpunten buiten het stedelijk gebied. Wij gaan de mogelijkheden van verplaatsing van het rangeerterrein in Amersfoort naar een geschiktere locatie buiten het stedelijk gebied onderzoeken. Wij willen ook een bijdrage leveren aan onderzoek naar de mogelijkheden om meer pijpleidingen te gebruiken voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Verder zijn wij bevoegd gezag voor de grotere bedrijven in de provincie. In de nasleep van Enschede zijn wij bevoegd gezag geworden voor in totaal 9 vuurwerkinrichtingen. Enkele bedrijven zullen moeten worden gesaneerd, omdat deze niet voldoen aan de afstandsnormen van het nieuwe Vuurwerkbesluit. Per 1 januari 2003 verleent de provincie ook de vergunningen voor het ontsteken van evenementenvuurwerk.

Wij nemen initiatief om kwetsbare bestemmingen extra te beschermen. De geformuleerde basis- en ambitiekwaliteit zullen we in het kader van ons ruimtelijk beleid en in het kader van het provinciale routenet voor gevaarlijke stoffen proberen te bereiken (zie bijlage Kwaliteitsprofielen). We zijn ons ervan bewust dat dit nieuwe instrument nog volop in ontwikkeling is. In het Streekplan en in het hoofdstuk Gebieden is het ruimtelijk beleid van dit plan nader uitgewerkt. Daarnaast ontwikkelen we een kansenkaart waarop is aangegeven op welke locaties risicovolle bedrijven het best geplaatst kunnen worden in de provincie Utrecht. Wij zullen gemeenten die daaraan behoefte hebben adviseren bij de actualisatie van bestemmingsplannen en de implementatie van een externe veiligheidsparagraaf in het bestemmingsplan.

We zullen ten aanzien van de Utrechtse gebieden rondom de vliegvelden Soesterberg en Hilversum het veiligheidsbeleid formuleren.

Toetsingswaarden van de provincie

	Ambitieniveau [*]	PR (per jaar)	GR (aantal X de OW)
Basiskwaliteit	Grenswaarde voor bestaande kwetsbare ^{**} bestemmingen tot 2010 en beperkt kwetsbare ^{**} bestemmingen	10^{-6} — 10^{-5}	1-3x
	Grenswaarde nieuwe kwetsbare bestemmingen en bestaande kwetsbare bestemmingen (vanaf 2010) [*]	10^{-6}	1x

Ambitie kwaliteit	Ambitiewaarde⁷ vanaf heden voor nieuwe kwetsbare bestemmingen⁶	$\leq 10^{-8}$	$\leq 0,1 \times$
------------------------------	---	--------------------------------------	---

~~* Kwetsbaar = woonbestemming, onderwijsinstelling, gezondheidsinstelling, kinderopvang en dagverblijf en gevangenis (ontwerp AMvB Milieukwaliteitseisen Inrichtingen).~~

~~** Beperkt kwetsbaar = kantoren, bedrijven zonder bewoning, sport- en recreatieaccommodatie, stadions, aanleghavens en jachthavens, volkstuinten, kampeerterrainen, dagrecreatiegebieden, winkels, horeca, parkeerterrainen, stations, kerken, theaters, bioscopen, zalen centra en buurthuizen, crematoria en uitvaartcentra, brandweerkazernes, objecten met hoge infrastructurele waarde
Voor inrichtingen/objecten die zijn bestemd voor het gebruik door maximaal 10 personen per hectare of ten hoogste zoveel personen per hectare, dat het aantal personen vermenigvuldigd met de duur van het gemiddelde verblijf niet groter is dan 240 geldt de grenswaarde van 10^{-5} , voor de overige de waarde van 10^{-6} . (ontwerp AMvB Milieukwaliteitseisen Inrichtingen).~~

Wij nemen initiatief om kwetsbare bestemmingen te beschermen. Voor bestaande situaties hanteren we de wettelijke vastgelegde ondergrens (grenswaarde⁷). Voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zien we vooral bij uitbreidingsplannen mogelijkheden om bij kwetsbare bestemmingen een veiligere situatie te creëren (voor de externe veiligheidsspecialisten: 10-8 contour voor het plaatsgebonden risico, 0,1x de oriënterende waarde van het groepsrisico). Bij inbreidingsplannen zal per situatie worden bekeken wat gelet op de bestaande situatie haalbaar is.

Wat verwachten we van u?

Gemeenten

Voor het realiseren van de geformuleerde strategische doelstellingen en de operationele doelen is vooral een actieve inzet van gemeenten nodig. Dat geldt eigenlijk voor alle onderwerpen die aan de orde zijn gesteld.

In het kader van het Milieu uitvoeringsprogramma willen wij per regio concrete afspraken maken met gemeenten om de geformuleerde doelstellingen in de planperiode te kunnen realiseren. Het externe veiligheids programma zal financieel ondersteund worden door de rijksoverheid.

De rijksoverheid

Van de rijksoverheid verwachten we de bereidheid om afspraken te maken over het (al dan niet in interprovinciaal verband) opstellen en financieren van een provinciaal saneringsprogramma.

- de bereidheid om te voorkomen dat, door groei van het transport van gevaarlijke stoffen, de in ruimtelijke plannen vastgelegde basiskwaliteiten en streefwaarden in de knel komen
- de bereidheid om op langere termijn risico's te verminderen door het transport van gevaarlijke stoffen over het spoor buiten het stedelijk gebied om te leiden
- de ontwikkeling van beleid om grote effecten, zoals mogelijk veroorzaakt door een eventueel ongeval met een chloortrein (meer dan 1.000 doden), te voorkomen
- initiatieven voor een verbeterde en meer uniforme monitoring van risico's voor de externe veiligheid. Onderdeel hiervan moet zijn het in beeld brengen van effecten van stoffen die nu nog onbekend zijn
- medewerking van het ministerie van Verkeer en waterstaat (V&W) aan het realiseren en handhaven van een provinciedekkend routenet en controle door het ministerie van het transport van gevaarlijke stoffen over de rijksinfrastructuur.

Het bedrijfsleven

Van bedrijven verwachten we dat ze de vergunningsvoorschriften naleven en zich inspannen om risico's voor externe veiligheid tot een minimum te beperken. We verwachten bovendien dat bedrijven duidelijk met de burgers communiceren over de maatregelen die ze nemen om risico's te verkleinen.

⁷ De grenswaarde voor het plaatsgebonden risico en de oriënterende waarde voor het groepsrisico

Van transportbedrijven verwachten we dat deze de nog nader uit te werken routing van gevaarlijke stoffen nauwgezet zullen naleven.

Intermediaire organisaties

Van intermediaire organisaties als de kamer van koophandel en natuur- en milieuorganisaties verwachten we een actieve inbreng in het uitwerken van het beleid en een goede communicatie hierover met hun achterban.

Geluid, grof stof, stank en licht hinderen ons en onze omgeving. De belangrijkste bronnen van geluidhinder in de provincie Utrecht zijn het sterk toenemende wegverkeer, het vliegverkeer en de industrie. Door nieuwe maatregelen tegen geluidhinder verwachten wij tot 2010 een afname van de hinder. Daarna zal de geluidoverlast naar verwachting weer toenemen.

Het tegengaan van overlast door stof en licht is voor ons nieuw. Naast een aantal gerichte maatregelen zoeken we vooral ook naar goede beleidskaders.

4.5 Verstoring

In deze paragraaf komen de onderwerpen geluidhinder, geurhinder, lichtvervuiling, grof stof, rook en roet aan bod.

4.5.1 Geluidhinder

14. In 2010 is het aantal woningen langs provinciale wegen dat te maken heeft met geluidhinder van 65 dB(A) of meer gereduceerd tot 500. De ernstige hinder die inwoners van de provincie ervaren door wegverkeer van overige wegen, waaronder spoorwegen, -en bedrijven reduceren wij in samenwerking met onze partners ten opzichte van de huidige situatie. Verder streven wij naar het niet laten toenemen van geluidhinder door vliegverkeer in onze provincie.

15. Ter voorbereiding van het nieuwe volgende milieubeleidsplan hebben wij in 2007 een geactualiseerd inzicht in de hinderbeleving in onze provincie.

Wat mag u van ons verwachten?

Om de eerste doelstelling te halen gaan wij in ieder geval maatregelen treffen voor die gevallen waar de 65 dB(A) vanwege de provinciale weg wordt overschreden (zie ook SMPU; bij ongewijzigd beleid is dit in 2010 bij 700 woningen het geval).

Gedurende de planperiode stellen wij verder emissieplafonds (geluidproductieplafonds) voor provinciale wegen vast en handhaven deze, zodat in de toekomst overschrijdingen van de 65 dB(A) worden voorkomen. Met gemeenten en het ministerie van Verkeer en Waterstaat vindt hierover afstemming plaats.

Door het geluidsaspect in een vroeg stadium mee te wegen in de ruimtelijke planvorming kan al een grote stap worden gezet in het voorkomen van nieuwe ernstige geluidhinder. Daarnaast waarderen wij initiatieven van gemeenten om gemeentelijk geluidbeleid vast te stellen. De voordelen hiervan zijn dat het een directe doorwerking heeft naar de overige gemeentelijke planvorming en dat geluidhinder bij een integrale besluitvorming wordt betrokken. Gemeentelijke planvorming (mobiliteitsplan, bestemmingsplan e.a.) moet aansluiten op het door de gemeente vastgestelde geluidbeleid.

Voor specifieke gebieden (stiltegebieden, natuurgebieden en grote recreatiegebieden) leggen we akoestische kwaliteitsniveaus vast. Via onder andere het ruimtelijk spoor handhaven wij deze kwaliteitsniveaus zoveel mogelijk. Er moet beleidsafstemming plaatsvinden met gemeenten en het ministerie van Verkeer en Waterstaat over dit beleid.

In samenwerking met gemeenten wordt een monitoringsysteem opgezet om het geluidbeleid binnen de provincie vanaf 2006 adequaat te kunnen monitoren (verplicht in verband met de EU richtlijn omgevingslawaai en nodig voor de handhaving van de geluidproductieplafonds die in de toekomst worden vastgesteld).

Wij zien erop toe dat bedrijven die vallen onder het bevoegd gezag van de provincie in de planperiode de door de overheid (provincie en gemeenten) vastgestelde (gebiedsgerichte) normen hanteren. Zelf geven we het goede voorbeeld door bij aanleg en groot onderhoud van provinciale wegen te streven naar de ambitiekwaliteit en realiseren we in ieder geval de basiskwaliteit, die voor het betreffende gebiedstype is vastgesteld.

In het ruimtelijk beleid wordt ruimte gereserveerd voor de opvang van inrichtingen die ernstige hinder veroorzaken en verplaatst moeten worden.

Om de hinder van het vliegverkeer in onze provincie te verminderen blijven we bij de rijksoverheid bepleiten dat vliegroutes niet over stiltegebieden gaan en vermijdbare hinder door overvliegende vliegtuigen wordt voorkomen. Bijvoorbeeld door vliegtuigen op grotere hoogte de provincie te laten passeren.

Wij willen zicht hebben of ons beleid met betrekking tot hinder ook in de beleving van onze inwoners effect heeft. Om dit actueel inzicht in de hinderbeleving te hebben en op basis daarvan gericht actie te kunnen ondernemen, voeren wij opnieuw een hinderbelevingsonderzoek uit in de provincie. Dit onderzoek gaat uiteraard verder dan alleen de hinder veroorzaakt door geluid.

4.5.2 Geurhinder

16. In 2005 hebben wij een uniform kader gereed om de geurhinder door bedrijven te reduceren.

Wat mag u van ons verwachten?

Het terugdringen van ernstig geurgehinderden is een uitwerking van het geurbeleid uit het NMP. Om een uniforme en consistente aanpak van het terugdringen van stankoverlast te bevorderen zullen we in 2005 een handreiking opstellen voor inrichtingen. Hierin zullen we opnemen op welke wijze wij geuroverlast door individuele bedrijven willen terugdringen. Die handreiking leggen we indien mogelijk vast in de provinciale milieuverordening. Via monitoring meten we de reductie van het percentage ernstig gehinderden.

[Voor de landbouw is er landelijke regelgeving. Bij vaststelling van het reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost treedt voor dit gebied de Wet Stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebied in werking voor de duur van de reconstructie \(12 jaar\). Voor de rest van de provincie zullen wij in overleg met het Rijk nieuwe regelgeving ontwikkelen.](#)

4.5.3 Lichtvervuiling

17. Wij gaan lichtvervuiling in natuurgebieden en gebieden van de EHS tegen voor zover de verkeersveiligheid dit toelaat.

Wat mag u van ons verwachten?

Tengevolge van een lage prioriteitstelling voor dit onderwerp is noch in SMPU, noch in PMP geld gereserveerd om provinciale wegverlichting aan te passen. Bij beheer en onderhoud van onze wegen zal wel rekening worden gehouden met dit beleidsdoel. Het doel zal naar verwachting echter niet worden gehaald.

4.5.4 Grof stof, rook en roet

18. Wij streven naar vermindering van hinder door grof stof, rook en roet, waarbij in ieder geval wordt voldaan aan de normen en, indien vastgelegd, aan de ambitiekwaliteit.

Wat mag u van ons verwachten?

Allereerst willen we via de periodieke milieupeiling en milieuverkenning inzicht krijgen in de feitelijke situatie rond hinder door grof stof, rook en roet. Op basis daarvan willen wij knelpunten oplossen en voorkomen. In dat kader willen wij met name in gebieden met een woon- en

verblijfsfunctie en in natuurgebieden de streefwaarden realiseren. Voor de overige gebieden streven we ten minste naar het in acht nemen van de wettelijk vastgestelde grenswaarde. De provincie werkt haar rol en verantwoordelijkheden bij de aanpak van de overschrijding van grenswaarden en streefwaarden voor de uitstoot van roet, rook en grof stof in 2006⁶⁴ nader uit. Deze waarden gelden tot het moment dat voor een gebied een gebiedsgerichte normstelling (zie hoofdstuk gebieden) is uitgewerkt.

De provincie zal het gebruik van schone en energiezuinige motoren en het gebruik van maatregelen (bijvoorbeeld roetfilters) bij het openbaar vervoer bevorderen in het kader van het aanbestedingsbeleid. De provincie zal bevorderen dat gemeentelijke vervoersbedrijven hier ook op inzetten.

In het kader van de vergunningverlening aan bedrijven die vallen onder het provinciale bevoegde gezag wordt een restrictief beleid gevoerd ten aanzien van de emissies van grof stof, rook en roet. Wij hebben daarbij een uitvoerende rol.

De provincie zal in een vroeg stadium van de planvorming voorwaarden scheppen voor het verminderen van hinder door de uitstoot van roet en rook, door verkeersintensieve wegen zoveel mogelijk te weren in gebieden met een woonfunctie. Dit is ook in lijn met het SMPU.

Wat verwachten wij van u?

De aanpak van verstoringsonderwerpen kunnen wij niet alleen. Samenwerking met anderen is daarbij noodzakelijk.

Gemeenten

Van gemeenten verwachten wij dat ze in het kader van het Milieu uitvoeringsprogramma actief meewerken aan het realiseren van de geformuleerde operationele doelen van verstoring.

Dit betekent onder meer:

- afspraken maken om geformuleerde operationele doelstellingen in de planperiode te kunnen realiseren
- meewerken aan een goede afstemming van geluidbeleid tussen rijksoverheid, de provincie en de gemeente
- meewerken aan de totstandkoming van een goed monitoringssysteem voor geluidhinder en het beheer ervan
- het beleid bewust hanteren om de beschreven vormen van milieuhinder te voorkomen dan wel te verminderen
- het hanteren van handreiking, beleids- en toetsingskaders die de provincie opstelt voor de aanpak van geurhinder
- het tegengaan van overlast door verlichting van kassen, straatverlichting, evenementen, gebouwen en bedrijven

Rijksoverheid

Van de rijksoverheid verwachten wij dat ze actief meewerkt aan het realiseren van de geformuleerde operationele doelen.

Dit betekent onder meer:

- meewerken aan een goede afstemming van geluidbeleid tussen rijksoverheid, de provincie en de gemeenten binnen de provincie Utrecht
- meewerken aan vermindering van de geluidhinder in onze provincie en het behoud van stiltegebieden
- meewerken aan de totstandkoming van een goed monitoringssysteem voor geluidhinder en het beheer ervan
- meewerken aan het realiseren van het provinciale ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid gericht op het tegengaan van milieuhinder
- meewerken aan vermindering van lichtvervuiling onder andere op autosnelwegen.

Bedrijfsleven

Van bedrijven verwacht de provincie dat ze actief meewerken aan het terugdringen van milieuhinder, onder meer door naleving van de vergunningvoorschriften.

Intermediaire organisaties

Van intermediaire organisaties als de kamers van koophandel, consumentenorganisaties, de natuur- en milieuorganisaties en vervoersorganisaties verwachten wij dat ze:

- actief meedenken in de ontwikkeling en realisatie van provinciaal beleid gericht op het tegengaan van milieuhinder
- hierover actief communiceren met de doelgroep die zij vertegenwoordigen
- zich actief inzetten om binnen de provincie milieuhinder te verminderen.

We willen de klimaatverandering tegengaan door de CO₂-uitstoot door het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen. Dit doen we onder meer door efficiënt gebruik van energie en de maximale inzet van duurzame energiebronnen (wind, zon en biomassa) te stimuleren.

De primaire winning van zand en klei in de provincie beperken we door de delfstoffenvoorraden zand en klei zo min mogelijk te gebruiken.

Het afvalprobleem pakken we aan langs twee sporen. Aan de ene kant dringen we de groei van de voorraad afval terug door maatregelen, die moeten voorkomen dat afval ontstaat, te stimuleren. Het resterende afval verwerken we en bewerken we zoveel mogelijk tot secundaire grondstoffen, zodat het nuttig kan worden toegepast. Slechts een onvermijdelijke restfractie wordt gestort.

4.6 Voorraadbeheer

In deze paragraaf komen de onderwerpen energie, bouwgrondstoffen, afval en bagger aan bod.

4.6.1 Energie en vermindering CO₂-uitstoot

19. In 2010 willen we de uitstoot van CO₂ in de provincie gereduceerd hebben met 0,7 Mton ten opzichte van de situatie bij ongewijzigd beleid.

Wat mag u van ons verwachten?

Het gestelde doel betekent dat in 2010 de uitstoot van CO₂ in de provincie is teruggebracht tot het niveau van 1995, ondanks de opgetreden economische groei. Wij verwachten dat bij ongewijzigd beleid de CO₂-uitstoot in de provincie zal toenemen tot 9,0 Mton. In de provinciale Energienota 2001 hebben wij afgesproken om te zorgen voor een afvlakking van deze groei. Het doel is de jaarlijkse CO₂-emissie te beperken tot een maximum van 8,3 Mton. Dit is een vermindering met 0,7 Mton (oftewel circa 8%) ten opzichte van ongewijzigd provinciaal beleid. Hiermee leveren wij een bijdrage van 4% aan de totale nationale CO₂ reductiedoelstelling. Op landelijk niveau hebben wij in 2002 samen met het rijk, de andere provincies en de gemeenten het landelijke klimaatconvenant gesloten in het kader van het Bestuursakkoord nieuwe stijl. Dit convenant is richtinggevend voor de uitvoering van het provinciale energiebeleid. Van ons kunt u verwachten dat wij, een volwaardige invulling geven aan de hierin afgesproken rol, binnen de kaders van het klimaatconvenant. Wij zullen hieraan uitvoerings- en resultaatgericht invulling geven. Samenwerking en stimulering van marktpartijen, gemeenten en intermediaire organisaties is daarbij belangrijk, omdat wij slechts indirect invloed hebben op een groot deel van de te behalen emissiereducties, als energiebesparing in de bebouwde omgeving en bij bedrijven waar de gemeente bevoegd gezag voor is. Een meer uitvoerende rol hebben we middels onze bevoegd gezag-taken en als eigenaar van gebouwen en wegen.

We willen de reductiedoelstelling bereiken langs drie sporen:

- het verhogen van het aandeel duurzame energie bij de energieproductie en het efficiënte gebruik van energie

- het intensiveren van de bestaande uitvoering via het provinciale uitvoeringsprogramma Klimaatconvenant 2002
- de ondersteuning van gemeenten bij beleidsvorming en bij de uitvoering van gemeentelijke projecten in het kader van het Klimaatconvenant 2002.

Via de uitvoeringsorganisatie ‘projectbureau Energie in uitvoering’ zullen wij gemeenten ondersteunen bij de uitvoering van energieprojecten en daarbij marktpartijen stimuleren tot ambitieuze resultaten. Het projectbureau zal de beschikbare subsidies en instrumenten van het rijk (doen) benutten. Daarnaast vormt het bureau een netwerk met marktpartijen en andere relevante actoren om tot uitwisseling van kennis over nieuwe ontwikkelingen en behaalde resultaten te komen. Het provinciale energiefonds (zie hierna) zal als stimulering worden ingezet.

We hebben een Energiefonds ingesteld waaraan de provincie en marktpartijen **eenmalig** financieel **hebben** bijgedragen. Gemeenten kunnen hierop een beroep doen voor de uitvoering van energieprojecten. Het doel van het fonds is om de onrendabele top van energieprojecten te financieren. Het kan daarbij gaan om de verbreding van de toepassing van bewezen technologieën, demonstratieprojecten of haalbaarheidsonderzoeken.

Wij hebben bij dit beleidsveld ook een uitvoerende rol. Als bevoegd gezag toetsen wij aanvragen voor milieuvergunningen in het kader van de Wet milieubeheer. Daarmee hebben wij directe invloed op de uitvoering van energiebesparende maatregelen en op het vergunnen van installaties waarmee ‘biomassa’ omgezet wordt in groene stroom. Samen met marktpartijen en gemeenten werken wij aan het organiseren van de diverse biomassastromen tot een aanvoer die als energiebron benut kan worden. Als bevoegd gezag bij Grondwaterwet-vergunningen bewaken wij de drinkwaterkwaliteit en vergunnen we de toepassing van warmte-koude-opslag. In het oostelijk deel van de provincie is deze toepassing slechts mogelijk in de voor drinkwater gereserveerde tweede watervoerende laag. Om ook daar deze vorm van energiebesparing mogelijk te maken, zal bij enkele representatieve koude-warmte opslag-projecten, bij wijze van pilot, uitvoerig worden gemeten. Daarmee moet de mogelijkheid van negatieve effecten voor de drinkwatervoorraad worden uitgesloten.

Via het ruimtelijk beleid (Streekplan) maken we windenergielocaties mogelijk. Zo willen wij de toepassing van windenergie **sterk** bevorderen. Ook in ons verkeer- en vervoerbeleid is energie een aandachtspunt. We bevorderen OV- en fietsgebruik, subsidiëren innovatieve projecten middels het programma “Milieubewust op weg” en streven naar aanleg van asfaltcollectoren in provinciale wegen. Verder willen wij als eigenaar van gebouwen een voorbeeld zijn voor de doelgroep bedrijven en voor andere overheden (opwekking en inkoop van groene stroom, energiebesparing).

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten en Waterschappen

Van gemeenten en waterschappen verwachten wij dat zij een actieve rol spelen bij de uitvoering en dat zij een bijdrage leveren aan de evaluatie van het beleid en de verdere ontwikkeling van het beleid. **Van gemeenten verwachten wij:**

- uitvoering van de afspraken die in het landelijke Klimaatconvenant gemaakt zijn (opstellen ambities en die vertalen naar concrete projecten)
- samenwerking met het Projectbureau energie in uitvoering en benutting van het Energiefonds
- opname van voorschriften voor energiebesparing in de Wm-vergunningen en handhaving ervan
- oog hebben voor het thema energie als onderdeel van duurzaamheid bij het opstellen van ruimtelijke plannen
- meenemen van energieambities in de aanbesteding van (nieuw)bouw projecten, in het beheer van gemeentelijke gebouwen, openbare voorzieningen en bij de inkoop van elektriciteit

- bijdrage aan bewustwording en gedragsverandering van burgers door actieve communicatie over energiebesparing.

De rijksoverheid

Van het rijk verwachten wij duidelijkheid over de beleidsmatige en de financiële kaders en randvoorwaarden voor de uitvoering. Concreet betekent dit:

- advies vragen aan provincies bij het opstellen van landelijke regelingen (zowel wetgeving als stimulering)
- ondersteuning van de provinciale uitvoeringsorganisatie en onderkenning van de rol die deze organisatie speelt bij het behalen van de landelijke doelstellingen
- uitvoering van de afspraken die in het landelijke Klimaatconvenant over de uitvoering gemaakt.

Andere provincies

Van de andere provincies verwachten wij het volgende:

- samenwerking bij het uniformeren van de voorschriften voor Wm-vergunningen
- uitwisseling van kennis en ideeën over nieuw beleid en de bijbehorende vergunningsvoorwaarden (bijvoorbeeld voor koude/warmteopslag)
- levering van een bijdrage aan het in IPO-verband oplossen van gezamenlijke knelpunten (bijvoorbeeld monitoring van CO₂-emissie op lokaal niveau)
- afstemming bij locatiekeuze en samenwerking bij ontwikkeling van grootschalige windlocaties nabij provinciegrenzen.

Bedrijven

Van bedrijven en instellingen verwachten wij dat zij de voorschriften uit de Wm-vergunningen naleven en vrijwillig eigen initiatieven nemen. Dit betekent:

- optimale benutting van de mogelijkheden (technische maatregelen en subsidies) voor energiebesparing en duurzame energie (bijvoorbeeld in de glastuinbouw, energiezuinige kantoorgebouwen, koude/warmteopslag, benutten zonne-energie)
- benutting van de mogelijkheden van parkmanagement op bedrijven terreinen
- bijdrage aan innovaties om zoveel mogelijk energie te halen uit afval dat niet geschikt is om nuttig toe te passen
- waar nodig gebruikmaking van de diensten en netwerken van het Projectbureau energie in uitvoering bij het plannen en uitvoeren van maatregelen
- voldoen aan de landelijke afspraken (meerjarenafspraken en benchmarking) door energie-intensieve bedrijven, per bedrijfssector.

Intermediaire organisaties

Van de kamers van koophandel verwachten wij dat zij de samenwerking stimuleren tussen provincie en marktpartijen die energietechnologieën aanbieden of vragen, of een rol kunnen spelen als medefinancier van het Energiefonds.

Van natuur- en milieuorganisaties verwachten wij ondersteuning van de uitvoering van het beleid, bijvoorbeeld door het helpen vergroten van het draagvlak voor windenergie op geselecteerde locaties.

Burgers

Van burgers verwachten wij dat zij hun verantwoordelijkheid nemen en meewerken aan de uitvoering van het beleid. Dit betekent meedoen met energiebesparingsprogramma's, groene stroom inkopen en zo mogelijk ruimte bieden voor de opwekking van groene stroom.

4.6.2 Bouwgrondstoffen

20. **Aan de vraag naar ophoogzand wordt volledig voldaan door het aanbod uit primaire winning op zee, randmeren en IJsselmeer, zand dat vrijkomt bij werken en door de inzet van secundaire grondstoffen.**
21. **Primaire winning van beton- en metselzand in de provincie is maximaal 5 miljoen ton berekend over de periode 1999-2008.**
22. **In de provincie wordt in beginsel geen klei gewonnen uit primaire winningen.**

Wat mag u van ons verwachten?

Bij het bouwstoffenbeleid hebben wij als bevoegd gezag een rol van uitvoerder. We toetsen ontgrondingsvergunningen voor de winning van bouwgrondstoffen. In het kader van het bouwstoffenbesluit ontwikkelen wij proceduremanagement voor grote infrastructurele werken (afstemming van alle benodigde vergunningtrajecten).

Wat betreft het bouwgrondstoffenbeleid richt onze regie zich op de tijdige beschikbaarheid van oppervlaktedelfstoffen of vervangende materialen in een zodanige hoeveelheid en kwaliteit dat de continuïteit van het bouwproces niet wordt verstoord. Wel is een schaarstebeleid daarbij ons uitgangspunt, om toepassing en ontwikkeling van alternatieven te stimuleren. Wij doen onderzoek naar vraag en aanbod van de verschillende bouwgrondstoffen. Wij stimuleren in dit kader marktpartijen aan de aanbod- en de afnamezijde van het gebruik van secundaire grondstoffen o.a. door partijen bij elkaar te brengen en het imago van secundaire grondstoffen te verbeteren.

Verder behoren wij zelf als eigenaar van de provinciale wegen (aanleg en gebruik) tot de doelgroep bedrijven van het milieubeleid. Wij willen hierbij een voorbeeld zijn voor de doelgroep en andere overheden (zie hoofdstuk verkeer).

Concreet kunt u van ons het volgende verwachten:

De winning van ophoogzand alleen om te voorzien in de behoefte aan ophoogzand staan wij niet toe. Om tegemoet te komen aan de vraag naar ophoogzand geven wij de voorkeur aan de winning van zand op zee, winning met gelijktijdig realiseren van andere doelen (bijvoorbeeld woningbouw, recreatie, natuurontwikkeling) en het gebruik van licht verontreinigd en gereinigd zand. Wij willen het inzicht in de vraag naar en het aanbod van ophoogzand vergroten.

Om de taakstelling die wij op landelijk niveau zijn overeengekomen te kunnen realiseren, willen wij de winning van zand voor beton en metselspecie in de provincie beperken tot 5 miljoen ton in 10 jaar (voor de periode 1999-2008). Het percentage vervanging van primair beton- en metselzand door secundaire grondstoffen ligt landelijk nu ongeveer op 5% van de totale inzet. Voor de taakstellingsperiode 1999-2008 gaan wij vooralsnog uit van een vervangingspercentage van 8,7%. Wij willen het inzicht in vraag en aanbod van beton - en metselzand vergroten.

In beginsel willen wij niet meewerken aan de primaire winning van klei in de provincie. Alleen als wordt aangetoond dat de voor de grofkeramische industrie noodzakelijke kwaliteit niet tijdig vrijkomt bij secundaire winningen en de werkgelegenheid van de Utrechtse bedrijven daardoor wordt bedreigd, kan hiervan worden afgeweken. Wij willen het aanbod van klei wel reguleren, omdat wij verwachten dat het aanbod van klei uit natuurontwikkelingsprojecten en werken voor Rijntakken groter is dan de vraag. Wij willen het inzicht in de vraag naar en het aanbod van klei vergroten.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten

Van gemeenten verwachten wij opname van de doelstellingen voor een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik van bouwgrondstoffen in hun eigen woningbouw- en inkoopbeleid.

Rijksoverheid

Van het rijk verwachten wij duidelijkheid over de beleidsmatige en de financiële kaders en randvoorwaarden voor de uitvoering. Dit betekent concreet:

- medewerking bij bijvoorbeeld het maken van regulerende afspraken ter ondersteuning van het bouwgrondstoffenbeleid
- opstellen van een Structuurschema oppervlaktedelfstoffen.

Andere provincies

Van andere provincies verwachten wij samenwerking bij het uitvoeren van het bouwgrondstoffen beleid, gericht op beperking primaire winningen en stimulering van gebruik secundaire bouwstoffen. Samenwerking is onmisbaar, omdat de markt voor primaire en secundaire bouwgrondstoffen provincie overstijgend is.

Bedrijven en instellingen

Van bedrijven en instellingen verwachten wij dat zij de voorschriften uit de Wm-vergunningen naleven en vrijwillig eigen initiatieven nemen. Concreet verwachten we dat bedrijven in de bouwsector meewerken aan het maken van afspraken over het maximaal en zo hoogwaardig mogelijk hergebruik van secundaire grondstoffen.

4.6.3 Afval

23. Wij willen een uitvoerbaar afvalbeleid en daarom adviseren wij VROM over de knelpunten in het huidige beleid en over de ontwikkeling van nieuw beleid. streven naar stabilisering van de omvang van de hoeveelheid afval die ontstaat.

24. Wij stimuleren partijen dat de landelijk percentages voor het nuttig toepassen van afvalstoffen worden gehaald. Verder willen wij de risico's van in gebruik zijnde en gesloten stortplaatsen beheersbaar maken.

Wat mag u van ons verwachten?

Het ministerie van VROM stelt in overleg met de provincies de kaders voor het afvalstoffenbeleid op. De provincies vullen dit voor hun eigen provincie in, gericht op de uitvoering van vergunningverlening en handhaving, en (preventie)projecten.

In ~~een~~de uitvoerende rol toetsen wij aanvragen voor milieuvergunningen en handhaven die vergunningen vervolgens. Daarmee hebben wij een directe invloed op de uitvoering van maatregelen op het gebied van preventie en nuttige toepassing. Wij toetsen de Wm-vergunningen van afvalverwerkende bedrijven aan de minimumstandaards uit het LAP.

Zowel via de inbreng in strategische plannen als in concrete projecten (bijv. een pilotproject toepassen menggranulaten als grindvervanger in beton in de woningbouw) zetten wij het afvalbeleid op de agenda bij de beleidsvelden verkeer en vervoer, landbouw en ruimtelijke ordening. Tenslotte zorgen wij ervoor dat de nazorg bij de Leemtewet stortplaats Smink geregeld is en beheren wij de daarvoor bestemde reserves. Ook voeren wij het financiële beheer voor de nazorg van de gesloten stortplaatsen Omega en Tammer. Daarnaast zijn wij betrokken bij de nazorg van de stortplaats Weber te Nieuwegein. De komende jaren zal er een organisatiestructuur worden ontwikkeld voor de nazorgsituaties in de provincie. De komende jaren zullen de eventuele risico's van alle gesloten stortplaatsen in de provincie in beeld worden gebracht en zal worden nagegaan op welke wijze de nazorg van deze stortplaatsen het best kan plaatsvinden.

Van ons mag u verwachten dat wij bij de uitvoering van het afvalbeleid, in lijn met het LAP (Landelijk afvalbeheerplan) gemeenten en bedrijven stimuleren om afval te voorkomen of hoogwaardig nuttig toe te passen (gescheiden inzamelen, toepassen van secundaire grondstoffen, energie uit afval). Gebiedsgerichte of branchegerichte projecten bieden de grootste kans op succes. Wat betreft de inzet van de provincie heeft dit voor huishoudelijk afval en bedrijfsafval de volgende consequenties:

Huishoudelijk afval

De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de scheidingspercentages bij huishoudelijk afval ligt bij de gemeenten.

Voor het realiseren van de scheidingspercentages is Afvalverwijdering Utrecht (AVU) voor de gemeenten een belangrijke partner. Daar waar mogelijk zal de provincie als lid van het bestuur van de AVU gemeenten adviseren. Daarnaast wordt door de provincie een financiële bijdrage geleverd aan de uitvoering van 'sorteeranalyses' waardoor inzicht wordt verkregen in de gemeentelijke scheidingspercentages en kansen op verbetering daarin.

Bedrijfsafval

Voor het nuttig toepassen van bedrijfsafvalstoffen richt de provincie zich onder andere op: Het gaat hierbij onder andere om het inzichtelijk en daarmee kwantificeerbaar maken van de stroom huishoudelijk afval in de provincie, en om het ondersteunen en stimuleren van gemeenten bij het halen van de afgesproken doelstellingen voor scheiding en hergebruik door voorlichting, sorteeranalyses, opzetten van een monitoringsysteem en benchmarking.

Afvalverwijdering Utrecht (AVU) is hierbij een belangrijke partner. Bij benchmarking gaat het om een vergelijking van de resultaten die gemeenten halen bij het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval. De benchmark houdt rekening met de specifieke omstandigheden binnen de verschillende gemeenten.

Voor het nuttig toepassen van bedrijfsafvalstoffen gaat het onder andere om:

- het stimuleren van de scheiding en het hergebruik van kantoorafval en procesonafhankelijk afval
- het stimuleren van het hergebruik van licht verontreinigde grond en baggerspecie ter vervanging van primair ophoozand
- het stimuleren van de inzet van secundaire bouwstoffen ter vervanging van primair beton- en metselzand
- het stimuleren van de inzet van secundaire grondstoffen uit bouw- en sloopafval ter vervanging van grind in beton.

De stromen bedrijfsafval brengen we per afvalstroom of per branche in beeld met informatiedocumenten. Op deze manier krijgen wij ook inzicht in de stromen gevaarlijk afval. Via branchegerichte forums gericht op de afvalverwijdering kan verder overleg en kennisuitwisseling plaatsvinden. We onderzoeken de inzameling van groenafval bij gemeenten, in het landelijk gebied en natuurterreinen.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten

- uitvoering van de afspraken die in het LAP zijn gemaakt over de doelstellingen voor de scheiding en de nuttige toepassing van huishoudelijk afval en voor afvalpreventie. Hierbij verwachten wij uiteraard dat zij, als het huidige niveau hoger ligt dan de LAP doelstellingen, dat niveau vasthouden
- medewerking aan de benchmark voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval
- opname van voorschriften voor afvalpreventie en afvalscheiding in de Wm-vergunningen en handhaving ervan.

Rijksoverheid

Van het rijk verwachten we regie over de uitvoering van het LAP en het actief betrekken van de provincie en de gemeenten bij de verdere ontwikkeling en de uitvoering van het beleid.

Bedrijven en instellingen

Van bedrijven en instellingen verwachten wij dat zij de voorschriften uit de Wm-vergunningen naleven en vrijwillig eigen initiatieven nemen, zoals beperking van de hoeveelheid afval door een beter productontwerp. Van bedrijven in de afvalverwerkingssector verwachten we dat zij zorgen voor innovaties rond nieuwe hoogwaardig toepasbare secundaire grondstoffen en rond de scheiding van afvalstoffen.

Burgers

Van burgers verwachten wij dat zij hun verantwoordelijkheid nemen en meewerken aan de uitvoering van het beleid. Dit betekent meedoen met afvalpreventieprogramma's, meedoen aan het zoveel mogelijk scheiden van huishoudelijk afval en gebruikmaken van kringloopwinkels voor het afzetten en betrekken van gebruikte goederen.

4.6.4 Bagger

25. Wij stimuleren het hergebruik en de verwerking van verontreinigde bagger

Wat mag u van ons verwachten?

Om dit doel te realiseren zetten we in op ~~drie twee~~ verschillende sporen:

- het stimuleren van nieuwe verwerkingstechnieken en het nuttig toepassen van baggerspecie, (bijv. door proefprojecten en ~~communicatie+magoverbetering~~)
- het ontwikkelen en implementeren van beleid voor actief (water) bodembeheer (bijvoorbeeld Actief (water) bodembeheer Rijntakken, pilot Woerden).

~~Om het baggeren niet te laten stagneren zijn tijdelijke en/of permanente ontwateringsdepots nodig. Wij zullen zoeken naar de mogelijkheden voor de realisatie hiervan door met gemeenten en waterschappen na te gaan hoe bestaande belemmeringen kunnen worden weggenomen.~~

- ~~het zoeken naar mogelijkheden voor de realisatie van tijdelijke en permanente ontwateringsdepots door waterbeheerders en gemeenten (bijv. door het zoeken naar oplossingen voor bestaande belemmeringen).~~

In het Uitvoeringskader baggerspecie provincie Utrecht 2005-2010 werken wij het baggerbeleid nader uit.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten en Waterschappen

Van gemeenten en waterschappen verwachten wij dat zij een actieve rol spelen bij de uitvoering en dat zij een bijdrage leveren aan de evaluatie ~~van het beleid~~ en de verdere ontwikkeling van het beleid. ~~Concreet verwachten wij medewerking aan de uitvoering van het Uitvoeringskader baggerspecie provincie Utrecht 2005-2010.~~

Rijksoverheid

Van het rijk verwachten wij duidelijkheid over de beleidsmatige en de financiële kaders en randvoorwaarden voor de uitvoering. Concreet verwachten wij uitvoering van de afspraken uit het Tienjarensценario baggerspecie 2002.

Andere provincies

Van andere provincies verwachten we samenwerking bij het ontwikkelen van mogelijkheden om bagger te verwerken, nuttig toe te passen en te storten.

Bedrijven en instellingen

Van bedrijven en instellingen verwachten wij dat zij de voorschriften uit de Wm-vergunningen naleven en vrijwillig eigen initiatieven nemen. Ook rekenen wij op de ontwikkeling van nieuwe verwerkingstechnieken en producten om bagger nuttig toe te passen als secundaire grondstof.

5 De doelgroepen

Duurzaamheid, milieukwaliteit en omgevingskwaliteit zijn voor de provincie, de gemeenten en andere betrokkenen maatgevende beginselen bij het maken van ruimtelijke plannen en bij de inrichting van de ruimte.

Wij werken samen met gemeenten en andere partijen aan de duurzame ontwikkeling en het gebruik van de stedelijke bebouwing en haar omgeving.

De beoogde resultaten van de samenwerking leggen we vast aan de hand van (milieu)kwaliteitsprofielen.

5.1 Bouwen en wonen

26. Per 2005 hebben wij een integraal programma voor duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw. ~~Per 2005 heeft 70% van de gemeenten een integraal beleid op het gebied van duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw met een daaraan gekoppelde uitvoeringsorganisatie. In 2008 geldt dit voor alle gemeenten.~~

27. Wij stimuleren een duurzame vorm van Zorgvuldig of Meervoudig en intensief ruimtegebruik (MIR), mede ter bescherming van de milieukwaliteit in het landelijk gebied. Vanaf 2007 is gewaarborgd dat de milieuaspecten bij Zorgvuldig ruimtegebruik structureel worden meegewogen.

Wat mag u van ons verwachten?

Eigen handelen

Wij vinden een duurzame stedelijke ontwikkeling belangrijk. Bij onze ruimtelijke plannen, de locatiekeuze, inrichting van nieuwe ontwikkelingslocaties en bij herstructureringslocaties houden wij daarom rekening met duurzaam bouwen en wonen.

We gaan meer doen dan alleen de stedelijke ontwikkeling in strategische plannen duurzamer maken; we passen 'eigen' procedures aan en zetten instrumenten gericht in om te komen tot een duurzamere aanleg of reconstructie van provinciale wegen of andere bouwactiviteiten. Ook laten we bij stimulering van stedelijke vernieuwing (ISV) of concessies aan streekvervoerders, duurzaamheid een belangrijke basis zijn.

Duurzaam bouwen

Per 2005 is er door ons een integraal programma voor duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw opgesteld. Wij nemen niet alleen zaken op die ons eigen handelen bij stedelijke ontwikkelingen duurzamer maakt.

Bij het stimuleren van duurzaam bouwen zijn gemeenten belangrijke partners. Zij hebben immers een belangrijk aandeel in de woningbouw en renovatie. We streven ernaar dat alle Utrechtse gemeenten een integraal beleid op het gebied van duurzaam bouwen opstellen en dat ze zorgen voor verankering van dit beleid in de uitvoering. Hierbij sluiten wij aan bij het doel Deze doelstelling is ook opgenomen in het nationaal Kaderplan lokale ondersteuning klimaatbeleid en duurzaam bouwen, waarin in 2005 70% van de gemeenten hieraan moet voldoen en waarin dit in 2008 voor alle gemeenten geldt.

Ter realisering van dit streven maken wij gebruik van de – voor de doelgroep bouwen en wonen – succesvolle aanpak van communicatie en educatie. De inzet is dan ook sterk gericht op het ontsluiten van de kennis op dit gebied en het overdragen hiervan aan de partijen die duurzaam bouwen en wonen

uitvoeren. We stimuleren daarbij o.a. dat gemeenten bij bouwactiviteiten of renovatie handelen volgens de uitgangspunten van de Nationale pakketten duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw. We blijven samen met het Consultantschap duurzame stedelijke ontwikkeling en het Energiebureau netwerkbijeenkomsten organiseren en individuele gemeenten bezoeken om onder andere bestemmingsplanmakers, stedenbouwkundigen, projectontwikkelaars en gemeentelijke beheerders te adviseren en ondersteunen op het gebied van duurzaam bouwen, duurzame stedelijke ontwikkeling en zorgvuldig ruimtegebruik. Via de DuSo Nieuwsbrief blijven we tevens kennis ontsluiten. Daarnaast ontwikkelen we nieuwe kennis door het ondersteunen en/of uitvoeren van voorbeeldprojecten Duurzame stedenbouw en Zorgvuldig ruimtegebruik.

Duurzame stedenbouw

De in ontwikkeling zijnde milieukwaliteitsprofielen⁸ gaan in de uitvoeringsperiode van dit PMP de basis vormen voor het aangaan van gezamenlijke resultaatverplichtingen op het gebied van duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw. Ook zijn de profielen mede van belang voor de toetsing op “duurzaamheid” en “omgevingskwaliteit” van de ingediende ISV-projecten en -programma's. Duurzaamheid wegen wij zo mee bij de gerichte inzet van financiële middelen voor de stedelijke vernieuwing.

In 2005⁴ wordt de nieuwe Handleiding bestemmingsplannen geactualiseerd en uitgebreid met het stedelijk gebied. Beleidsregels op het gebied van water en milieu zullen hier onderdeel van zijn. Naast de Handleiding wordt de Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen opgesteld. In deze leidraad zullen, naast de beleidsregels, tevens aanbevelingen worden opgenomen op het gebied van water- en milieu onderwerpen met ruimtelijke relevantie. Dit document zal gebruikt worden om water en milieu een volwaardige plek te geven in ruimtelijke plannen van gemeenten en waterschappen. In 2006 evalueren wij de effecten van het gebruik van deze Leidraad in de bestemmingsplanprocedure. ~~Op basis van deze evaluatie nemen we waar nodig maatregelen om de doorwerking van de Leidraad te vergroten. Aandachtspunt hierbij is de toepasbaarheid van de Leidraad. Waar nodig vindt – in samenspraak met gemeenten – aanpassing plaats van de Leidraad.~~

Zorgvuldig ruimtegebruik

We gaan zorgen dat milieu integraal een plek behoudt in het zorgvuldig ruimtegebruik dat vanuit het Streekplan verder wordt ingevuld. In dit kader is er een provinciale werkgroep in werking gesteld om zorgvuldig ruimtegebruik integraal inhoud te geven. Daarnaast gaan we bestaande consultantschappen inzetten om duurzaam bouwen, energie en water aan de orde te stellen bij binnenstedelijke inbreiding. We gaan de kwaliteitsprofielen (zie hoofdstuk Gebiedsgerichte aanpak) hanteren bij binnenstedelijke inbreiding en wij streven naar het behalen van minimaal de basiskwaliteit. Tevens sluiten wij aan bij de Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen en zullen wij daarin de aspecten die spelen bij binnenstedelijke inbreiding expliciet benoemen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan meervoudig gebruik van ruimtes, ondergronds bouwen, mogelijkheden voor duurzame energie en water in de wijk ter compensatie van verstedelijking.

Wat verwachten wij van u?

~~Wij verwachten van opdrachtgevers, gemeenten, projectontwikkelaars, ontwerpers, bouwers en beheerders dat zij de afgesproken resultaten voor duurzaam bouwen realiseren. Wij verwachten van gemeenten, opdrachtgevers, projectontwikkelaars, ontwerpers, bouwers en beheerders dat zij serieus het aspect van duurzaam bouwen meenemen in hun overwegingen. Gemeenten vragen wij de doelstellingen uit het nationaal Kaderplan lokale ondersteuning klimaatbeleid en duurzaam bouwen na te streven. Gemeenten die een convenant Duurzaam bouwen hebben afgesloten vragen wij hun inzet te handhaven.~~ De uitvoerende partijen kunnen op onze samenwerking rekenen om alle kansen voor duurzame stedenbouw te benutten bij de nieuwbouw of de renovatie van wijken.

⁸ Die gezamenlijk met gemeenten worden opgesteld. Zie voor verdere informatie hoofdstuk gebiedsgericht aanpak en bijlage Kwaliteitsprofielen.

Ook verwachten wij van gemeenten, projectontwikkelaars en andere partijen dat zij samen met ons zullen kijken hoe we optimaal gebruik kunnen maken van de beschikbare ruimte in het kader van het traject Zorgvuldig ruimtegebruik.

Zorgvuldige uitvoering en handhaving van het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid vereisen samenwerking tussen verschillende overheden en professionalisering van organisaties. Het rijk blijft verantwoordelijk voor de minimumwaarden van de milieukwaliteit. De provincie wordt verantwoordelijk voor eventuele ontheffing in het kader van de Interimwet Stad & milieubenadering. Samen met de gemeenten voegen wij daar kwaliteitsprofielen aan toe die als basis dienen voor een gezamenlijk te bereiken resultaat.

Er is de afgelopen jaren weinig tot geen aandacht geweest voor het uiteindelijk gebruik van de bebouwde omgeving in de vorm van gebruik en beheer van woningen, gebouwen en de naaste omgeving. Op dit punt vragen we van gemeenten en consument om meer aandacht te hebben voor grondstofverbruik (zoals energie en water), de milieubelasting van de gebruikte materialen en een gezond binnenmilieu.

Het verkeer is de belangrijkste bron van milieuproblemen binnen onze provincie en het groeit gestaag. Normen voor geluidhinder en luchtkwaliteit worden op diverse locaties overschreden. Technische oplossingen alleen zijn niet voldoende. We blijven ons inspannen om vermijdbare automobilititeit te voorkomen door het stimuleren van openbaar vervoer en fiets. Normoverschrijdingen moeten in principe gesaneerd worden. Knelpunten worden geïnventariseerd en er wordt een meerjarig saneringsplan opgesteld.

5.2 Verkeer

- 28. Alle overschrijdingen van de normen langs infrastructuur in de provincie Utrecht dienen op termijn gesaneerd te worden. Knelpunten worden geïnventariseerd en een saneringsplan wordt opgesteld. Voorkomen moet worden dat nieuwe knelpunten ontstaan.**
- 29. De provincie stimuleert schone technologie en innovatieve maatregelen.**
- 30. De provincie spant zich in om vermijdbare automobilititeit te voorkomen en duurzaam gebruik van de auto te bevorderen.**
- 31. In 2008 bereikt de provincie het niveau van ISO-14001 voor milieuzorg bij planvorming, aanleg, beheer en onderhoud van haar infrastructuur.**

Wat mag u van ons verwachten?

Wij streven naar vermindering van de negatieve effecten van verkeer en vervoer op de kwaliteit van de leefomgeving. We willen toe naar een situatie waarbij sprake is van een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving, een vitale natuur, en behoud van vitale hulpbronnen.

We brengen de knelpunten in beeld en pakken primair de situaties aan waarbij grenswaarden worden overschreden. De termijn is afhankelijk van factoren zoals de mate van overschrijding, het aantal gehinderden en het belaste oppervlak. Een deel van de instrumenten die we daartoe inzetten, is verankerd in het mobiliteitsplan (SMPU) en het Streekplan. Zo zijn bijvoorbeeld de bestrijding van geluidhinder langs provinciale wegen en de milieubepalingen in subsidiërings- en aanbestedingsvoorwaarden OV opgenomen in het SMPU.

Monitoring van de milieueffecten van verkeer is gekoppeld aan de MAVI-rapportage. In de diverse themahoofdstukken (hoofdstuk 4) is voor verkeer aangegeven welke doelen moeten worden bereikt en hoe dat per thema moet gebeuren.

Niet alleen voeren we maatregelen uit voor knelpunten langs provinciale wegen, ook willen we ons inspannen om de oplossingen van knelpunten langs wegen van andere wegbeheerders naderbij te brengen. Hierbij werken we samen met gemeenten, bestuur regio Utrecht (BRU), rijkswaterstaat [en zonodig de waterschappen](#).

Om nieuwe knelpunten te voorkomen toetsen we ruimtelijke ontwikkelingen op de gevolgen voor het milieu. Het meewegen van de mobiliteitseffecten is daarbij van essentieel belang. Daarvoor nemen we een toets voor luchtkwaliteit en externe veiligheid op in de Leidraad water en milieu in ruimtelijke

plannen⁹. Vanzelfsprekend toetsen we ook onze eigen plannen. De MAVI-scan is in ontwikkeling en de implementatie ervan is al gestart. Het gaat om een instrument waarmee infrastructurele ontwikkelingen getoetst kunnen worden op de gevolgen voor het milieu. Tevens willen wij bij grotere infrastructurele projecten optreden als gebiedsregisseur, om een daadwerkelijk integrale aanpak te verwezenlijken.

Als bevoegd gezag vragen we overeenkomstig de Wet milieubeheer bedrijven inzicht in de vervoerssituatie en toetsen we daar ook op. Via vergunningverlening lichten wij bedrijven door waarvoor wij het bevoegd gezag zijn.

Aanpak aan de bron, ook om nieuwe situaties te voorkomen, staat voorop. Uitgangspunt is dat we bij het oplossen van lokale knelpunten en het plannen van maatregelen eerst zoeken naar bronmaatregelen (stil asfalt, schone technologie, snelheidsreductie), dan naar overdrachtsmaatregelen (schermen, wallen, beplanting, infrastructurele inpassing) en tenslotte naar gevelmaatregelen (isolatie). Indien ook die geen soelaas bieden komen saneringsmaatregelen in beeld, zoals functieverandering, functieverplaatsing of sloop. Zonering, het scheppen van afstand tussen bron en gevoelige functie, is dan ook te zien als sluitstuk bij de oplossing van bestaande knelpunten. In de brongerichte benadering van het probleem zetten wij onder andere in op een doelmatig openbaar vervoersysteem, locatiebeleid en knooppuntenbeleid.

Als wegbeheerder willen wij een voorbeeldrol vervullen. Dit doen we door nieuwe knelpunten te voorkomen bij aanleg en onderhoud van nieuwe en bestaande infrastructurele projecten en kunstwerken. Overeenkomstig het landelijk programma 'Met preventie naar duurzaam ondernemen' (zie hoofdstuk Bedrijven) werken wij aan een milieuzorgsysteem. In 2008 bereikt de provincie het niveau van ISO-14001 bij planvorming, aanleg, beheer en onderhoud van haar infrastructuur. Het 'Nationaal pakket duurzaam bouwen GWW' geldt hierbij als vertrekpunt. Bij het uitvoeren van werken passen wij de basismaatregelen uit het pakket toe. Mede op grond van een lopende pilot wordt een hoger ambitieniveau overwogen. Voor grote infrastructurele projecten zetten wij sterk in op handhaving, proceduremanagement en accounthouderschap.

Over milieutechnologische ontwikkelingen wordt al snel geconcludeerd dat hier op provinciaal niveau geen taak ligt en dat het initiatief ligt op nationaal en internationaal niveau. Toch willen we hier een stimulerende rol vervullen en Utrecht profileren als proeftuin voor schone technologie en innovatieve maatregelen. We denken op deze manier de omslag naar duurzame mobiliteit te bevorderen. Wij willen samen met de regionale partners actief bijdragen aan projecten die bijdragen aan afname van milieubelasting en efficiënte benutting van infrastructuur. Wij kennen hiervoor het subsidieprogramma 'Milieubewust op weg', dat nog loopt tot 2010. Dit programma zullen we in 2004 evalueren. We zullen nagaan hoe we innovatieve maatregelen kunnen bevorderen door belemmeringen bij de invoering daarvan te inventariseren. Indien we een rol kunnen vervullen bij het wegnemen van die belemmeringen, zullen we hiertoe een programma met maatregelen opstellen. In een project dat zich richt op de Heuvelrug ('Leefbare duurzame mobiliteit op de Heuvelrug') worden alle oplossingen nagegaan om knelpunten door verkeer en infrastructuur aan te pakken.

Omdat de milieukwaliteit in Utrecht meer nog dan in andere provincies vooral onder druk staat door autoverkeer houden wij vast aan het streven vermijdbare automobilititeit te reduceren. Met diverse middelen willen we er aan bijdragen dat de auto een minder voor de hand liggende keuze wordt: kwalitatief hoogwaardig(e) OV en fietsvoorzieningen, autoluwe gebieden, (her)inrichting van woon- en werkgebieden, transferia, autodelen, milieueducatie / bewustwordingsprojecten, vestigingsbeleid, telewerken, vervoermanagement, enzovoort. Uitwerking vindt met name plaats in het kader van het SMPU en in het Streekplan.

De aandacht voor het thema verkeer in het programma 'Leren voor ~~duurzaamheid~~ duurzame ontwikkeling' wordt voortgezet (zie hiervoor het hoofdstuk Consumenten).

⁹ Onderdelen van deze Leidraad vormen bouwstenen voor de Handleiding bestemmingsplannen.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten

We verwachten van gemeenten een integraal verkeers- en vervoersbeleid dat gericht is op de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid. Het voorkomen van vermijdbare automobiliteit is daar onderdeel van. Ook verwachten we van gemeenten een eigen inspanning om lokale milieuknelpunten op te lossen.

Wegbeheerders

Wij vinden dat de eerste verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van maatregelen ligt bij de wegbeheerder. Het oplossen van bestaande knelpunten kan echter winst opleveren voor de omgeving (denk aan nieuwe mogelijkheden van grondgebruik, functieverandering). Die winst moet tot uitdrukking komen in de actieve deelname van alle betrokken partijen. Van het rijk verwachten we op dit punt een grote inspanning, omdat veel knelpunten te maken hebben met rijksinfrastructuur. Bovendien moet het rijk een maximale inspanning leveren om schone technologie ingevoerd te krijgen.

Bedrijven en brancheorganisaties

Van bedrijven en brancheorganisaties verwachten we een actieve instelling om na te gaan waar milieuhinder door mobiliteit kan worden teruggedrongen: voertuigkeuze, vestigingskeuze, vervoermanagement, reductie vervoerskilometers enz.

Met de realisatie van duurzaam ondernemen en duurzaam ingerichte bedrijventerreinen zijn we in Utrecht aardig op weg – maar er is nog veel winst te behalen. Daarom willen wij onze stimulerende rol richting bedrijven, gemeenten en intermediaire organisaties op een hoger peil brengen.

We gaan – samen met onze partners – via een programmatische en pro-actieve aanpak verder met de professionalisering van vergunningverlening en handhaving. Verder gaan we onze instrumenten daar inzetten waar het grootste milieurendement wordt verwacht en de handhaving het meest effectief is. Die handhaving wordt ook strenger.

Met een meer integrale benadering van onze dossiers zullen we meer dan voorheen afstemming zoeken met andere disciplines, zowel intern als extern.

5.3 Bedrijven

In deze paragraaf maken we een onderverdeling in vergunningverlening en handhaving, duurzaam ondernemen en duurzame bedrijventerreinen.

5.3.1 Vergunningverlening en handhaving

32. We realiseren een adequaat niveau van vergunningverlening.

33. We realiseren een adequaat niveau van handhaving.

34. We realiseren een adequate klachtenafhandeling.

35. In 2006 is er een systeem operationeel voor kwaliteitsbeheer en -ontwikkeling in vergunningverlening en handhaving.

36. In 2006 is flankerend beleid ontwikkeld om per bedrijfstak vergunningverlening en handhaving te ondersteunen.

Wat mag u van ons verwachten?

In de vergunningverlening en handhaving willen wij zorgen voor kwaliteit, uniformiteit en samenwerking. Wij vervullen een prominente rol bij de professionalisering van de handhaving. Wij signaleren maatschappelijke knelpunten en informeren daarover. Wij creëren faciliteiten voor de uitwisseling van kennis en ervaring tussen gemeenten en provincies onderling. Wij zijn bevoegd gezag voor de grotere bedrijven en bedrijven in de afvalbewerkende en -verwerkende sector. Wij zorgen voor de vergunningverlening en handhaving van deze bedrijven. Wij willen gemeenten stimuleren een verantwoordelijke aan te stellen of op te leiden voor de onderwerpen energiebesparing, afvalpreventie en afvalscheiding. Daarvoor worden kennisvoorzieningen ontwikkeld en trainingen georganiseerd.

De afgelopen jaren hebben wij vooral aandacht besteed aan de kwalitatieve aspecten van *vergunningverlening*. De komende periode zullen de accenten liggen op kwaliteit, milieurendement en maatwerk. Wij streven ernaar dat alle vergunningen de toets door de Raad van State doorstaan. Bij alle

nieuwe vergunningen geven wij een vergunning op maat (VOM). Bedrijven en hun activiteiten gaan we meer systeemgericht benaderen. We gaan dus op een hoger abstractieniveau bepalen wat we met een bepaalde doelgroep willen en hoe we dit via het vergunningenspoor bij deze doelgroep kunnen aanpakken. Wij intensiveren het opnemen van preventiemaatregelen in alle nieuwe vergunningen, de zogenaamde verruimde reikwijdte opgenomen in de Wet milieubeheer. Voor vergunningen die niet in de planperiode worden herzien, zullen wij op basis van een prioriteitstelling kijken in hoeverre tussentijdse wijziging noodzakelijk is.

Ook bij de *handhaving* is sprake van een accentverschuiving. Naast kwaliteit zijn hier samenwerking en professionaliteit de kernbegrippen. In de uitvoering blijven we intensief samenwerken, door middel van de huidige drie coördinatie- en informatiepunten (CIP's), maar ook daarbuiten. Er is inmiddels een traject richting één provinciebreed Servicepunt handhaving (SEPH) ingezet. In de handhaving gaan we de provinciebrede handhavingsstrategie uitvoeren. Daarin maken we meer samenwerkingsafspraken met de VROM-inspectie, gemeenten, brandweer, politie en arbeidsinspectie en Waterleidingbedrijf Amsterdam, met name om de vergunningverlening en handhaving van risicovolle bedrijven te versterken. De handhaving van niet-inrichtingsgebonden activiteiten krijgt bijzondere aandacht: in 2006 hebben wij hiervoor een nieuw protocol. Hierin moeten een programmatische aanpak en specifieke aandacht voor uitvoering van grote infrastructurele werken (bijvoorbeeld Leidsche Rijn, spoorverdubbeling, Noorderpark, Lopikerwaard) zijn opgenomen (zie ook het hoofdstuk Verkeer). Daarnaast intensiveren wij de handhaving van niet-inrichtingsgebonden activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden en 100-jaarsaandachtsgebieden. Wij zullen ook de gemeenten vragen de handhaving bij inrichtingen in deze gebieden voldoende prioriteit te geven. Grondslag hiervoor is het Uitwerkingsplan grondwaterbescherming 'Zuiver drinkwater uit de grond'.

Flankerend beleid heeft een interne en een externe component. Intern gaan wij verder op de ingeslagen weg om vergunningverleners en handhavers te ondersteunen met goede analyses van specifieke bedrijfstakken en afvalstromen in zogenaamde branche- en afvalstroomdocumenten. Met behulp van deze instrumenten kunnen we de effectiviteit van onze uitvoering vergroten. Daarnaast gaan wij ons doelgroepenbeleid een nieuwe impuls geven. De doelgroepgerichte aanpak is een goede manier om met maatwerk en draagvlak resultaat te boeken.

Geheel extern gericht is onze inzet om met grote marktpartijen afspraken te maken over gezamenlijke handhavingsactiviteiten. Wij willen onderzoeken of wij in het kader van de vergunningverlening meer gebruik kunnen maken van de kwaliteitseisen die marktpartijen aan ondernemingen stellen.

De samenwerking in vergunningverlening en handhaving bij risicovolle inrichtingen kan mogelijk geïntensiveerd worden door het realiseren van een pool van gespecialiseerd en gekwalificeerd personeel.

Begin 2004 heeft certificering van de meest essentiële bedrijfsprocessen van vergunningverlening en handhaving plaatsgevonden, overeenkomstig de nieuwe ISO-norm, ISO 9001:2000. Dit impliceert dat er aan continue verbetering wordt gewerkt.

Milieuklachten worden professioneel afgehandeld, herkenbaar gedocumenteerd en geanalyseerd op trends.

De Europese richtlijn over de toegang van het publiek tot milieu-informatie verplicht de provincie (en andere overheden) milieu-informatie 'als vanzelfsprekend' aan het publiek beschikbaar te stellen. Tot die informatie behoren volgens de richtlijn in ieder geval ook informatie over emissies, lozingen en ander vrijkomende stoffen én gegevens uit het toezicht op activiteiten die (waarschijnlijk) gevolgen hebben voor het milieu. De informatie zal in 2005, bij voorkeur per internet, beschikbaar te zijn voor het publiek.

5.3.2 Duurzaam ondernemen

37. Het landelijke preventieprogramma¹⁰ is in de planperiode gerealiseerd. In 2008 is bij 50 % van de bedrijven aandacht besteed aan product- en ketenaspecten. In minimaal 5 branches wordt de procesvoering met efficiency-indicatoren gemonitord.

¹⁰ Met preventie naar duurzaam ondernemen, een programma voor en door overheden, 2001-2005; IPO, VNG, UvW, VROM,

- ~~38. Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij bedrijven heeft vorm gekregen.~~
~~39. Vanaf 2005 is duurzaam ondernemen een basismodule bij opleidingen.~~
~~40. De provincie heeft milieumanagement ingevoerd, in 2004 voor kantoorinterne taken, in 2008 ook voor uitvoeringstaken.~~

37. Het provinciale aandeel in het landelijke preventieprogramma¹¹ is gerealiseerd. Duurzaam ondernemen is geïntegreerd in ons beleid en in vergunningverlening en handhaving.
38. Duurzaam ondernemen bij bedrijven is verder ontwikkeld door jaarlijks minimaal vier stimuleringsprojecten gericht op branches en/of product&ketenbenadering uit te voeren.
39. Bedrijven en instellingen zijn jaarlijks met de provinciale milieuprijs gestimuleerd om een bijzondere prestatie te leveren op het gebied van milieu, preventie, energiegebruik of mobiliteit.
40. -

Wat mag u van ons verwachten?

Samengevat komt het werken aan duurzaam ondernemen op het volgende neer. We helpen bedrijven bij het zoeken naar milieuwinst in samenhang met economische en sociale ontwikkeling. We nemen onze eigen verantwoordelijkheid in beleid en bedrijfsvoering. Ook integreren we preventie en duurzaam ondernemen bij vergunningverlening en handhaving.

Wij onderschrijven de doelstellingen van het programma ‘Met preventie naar duurzaam ondernemen’¹¹: het verminderen van de milieubelasting door bedrijfsmatige activiteiten, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de ontkoppeling van milieudruk en economische groei. De planperiode van het programma is 2001-2005 en krijgt naar verwachting een vervolg. Door het hoge ambitieniveau zullen activiteiten in de planperiode van het PMP doorlopen.

Prominent is onze rol gericht op de uitvoering van activiteiten rond duurzaam ondernemen, door andere partijen te stimuleren, ~~te initiëren~~ en te faciliteren. ~~Wij willen de samenwerking en de afstemming tussen en binnen overheden verbeteren. Wij zorgen ervoor dat duurzaam ondernemen meer nadrukkelijk een plek krijgt in het totale provinciale beleid en de uitvoering.~~ In aansluiting op de landelijke doelen stimuleren wij de gemeenten en waterschappen om doelstellingen voor duurzaam ondernemen uit te werken in hun relevante beleidsplannen en -programma's.

Wij integreren duurzaam ondernemen in vergunningverlening en handhaving en in het doelgroepenbeleid milieu en industrie. ~~Deze maatregelen vragen van ons een extra inzet en extra samenwerking. Een mogelijkheid is Via het IPO spannen wij ons in voor het herijken of toevoegen van duurzaam ondernemen-doelstellingen aan in de convenanten met het bedrijfsleven. Wij zullen initiatieven nemen richting gemeenten voor het gezamenlijk oppakken van het ‘omgevingsbeleid industrie’. Voor het uitvoeren van onze stimulerende rol willen wij ook inzetten op de uitvoering van demonstratieprojecten, door hulpmiddelen te ontwikkelen en door een netwerkfunctie te vervullen.~~

~~Volgend op monitoringsprojecten in de houtbranche, bij bouwondernemingen en in de recreatiesector, gaan we in totaal bij vijf branches monitoring op maat invoeren en dit voor vergunningverlening en handhaving uitwerken.~~

In onze communicatie en via ondersteunende projecten zullen wij bedrijven met name stimuleren en motiveren om zich méér of sneller in te spannen voor de verbetering van de milieukwaliteit dan de wet- en regelgeving van hen vraagt. ~~Wij stimuleren bedrijven om toe te treden tot netwerken rond maatschappelijk verantwoord ondernemen en willen deze netwerken in beeld brengen. In Nederland bestaan diverse bedrievnetwerken rond duurzaam produceren en ondernemen, zoals het Social venture network. De leden van het netwerk informeren, stimuleren en inspireren elkaar via diverse activiteiten. Daarnaast gaan we door met eigen activiteiten zoals de Milieuprijs en milieuzorgassistenten. Deze projecten richten wij op branches waar veel milieurendement te halen is en die voor Utrecht specifiek zijn. Het gaat met name om de sectoren die zich richten op vervoer.~~

¹¹ Met preventie naar duurzaam ondernemen, een programma voor en door overheden, 2001-2005; IPO, VNG, UvW, VROM

opslag, handel, zakelijke en financiële dienstverlening. Wat betreft product&ketenbenadering willen we ook samenwerken met de industrie en ons richten op de consument. Binnen projecten willen wij onder andere hulpmiddelen ontwikkelen en een netwerkfunctie vervullen. Daarnaast gaan we door met de 'Milieuprijs'.

Niet alleen bedrijven maar ook burgers willen we informeren over duurzaam ondernemen, onder meer door dit in opleidingen te promoten. Opleidingen, waaronder onderwijs en studies, leveren een belangrijke bijdrage aan de vorming van ondernemers en medewerkers. In het hoger en universitair onderwijs dat daarvoor in aanmerking komt, en in de postacademische en bedrijfsgerichte opleidingen willen wij daarom preventie en duurzaam ondernemen als basismodule opgenomen hebben. Extra aandacht krijgt het Utrechtse HBO, dat landelijk gezien achterblijft.

Ook is de burger als consument een belangrijke doelgroep. Consumenten vormen als marktpartij een essentieel onderdeel in de keten. Daarom is er in het landelijk programma ons ook te richten op het handelingsperspectief van de consument en op het organiseren van oplossingen. We voeren het "Uitvoeringsprogramma duurzaam consumeren provincie Utrecht" uit, waarbij we gemeenten een keuze aanbieden uit een tiental projecten met ondersteuning.

Naast bestuurlijk uitvoerder zijn we als provinciale overheid ook zelf een bedrijf. Wij onderhouden bijvoorbeeld wegen en beheren gebouwen. Als ondernemer en leverancier willen wij een voorbeeldfunctie vervullen. In 2002 hebben we vastgelegd dat we waar mogelijk duurzaam zullen inkopen. Eerst in 2004 willen we voor onze kantoorinterne taken (eigen energie- en afvalbeheer, inkoop, schoonmaak, vervoermanagement, catering e.d.) een milieumanagementsysteem hebben op het niveau van ISO 14001. Vervolgens regelen we in 2008 zijn de uitvoeringstaken (met name het beheer en onderhoud van wegen en vaarwegen) op ISO-niveau.

5.3.3 Duurzame bedrijventerreinen

41. Alle gemeenten die tot 2008 bedrijventerreinen (her)ontwikkelen bieden wij ondersteuning op maat Wij bieden aan een selectie van projecten ter (her)ontwikkeling van duurzame bedrijventerreinen procesmatige en inhoudelijke ondersteuning'.

Wat mag u van ons verwachten?

Een belangrijke randvoorwaarde voor succes is samenwerking tussen alle betrokken partijen die een rol spelen bij het realiseren van duurzame bedrijventerreinen. Belangrijke partners daarbij zijn de gemeenten. Wij willen een stimulerende rol vervullen. Wij bieden gemeenten ondersteuning op maat met scans, excursies, trainingen en voorbeeldprojecten. Zelf gaan wij na waar kansen zijn en zullen actief gemeenten benaderen. Het gaat zowel om nieuwe als herstructurering van bestaande terreinen. De samenwerking en integrale aanpak hiervoor binnen de provincie is geborgd in het programma duurzame bedrijventerreinen 2004-2005 (dit is gekoppeld aan het herstructureringsprogramma). We kiezen daarbij als provincie nadrukkelijk voor een integrale aanpak, met als insteek economie, ruimtelijke ordening, milieu en bereikbaarheid. De provincie heeft hiervoor een integraal actieprogramma duurzame bedrijventerreinen opgesteld. In 2004 starten we met de uitvoering van dit actieprogramma. Wij bieden gemeenten ondersteuning op maat bij het duurzaam (her-)ontwikkelen – en beheer van bedrijventerreinen o.a. door inzet van het provinciaal kennisteam, uitvoering van voorbeeldprojecten, subsidiemogelijkheden en organisatie van een praktische workshop, training en/of symposium.

Wij toetsen of in bestemmingsplannen aandacht besteed wordt aan het feit dat het bedrijventerrein op duurzame wijze (her-)ontwikkeld wordt. Bij het opstellen van bestemmingsplannen en in het vroege stadium van overleg en planvorming in het ruimtelijke ordeningsproces willen wij een juridisch-

adviserende rol spelen. Via o.a. de komende leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen kunnen wij hierin een rol als kennismakelaar vervullen.

~~In de planperiode communiceren wij met alle gemeenten over de manier waarop wij hen kunnen ondersteunen bij het realiseren van duurzame bedrijventerreinen. Wij leveren ondersteuning op maat bij alle bedrijventerreinen waarvoor gemeenten in de periode tot en met 2008 een plantraject beginnen, of het nu gaat om een nieuw bedrijventerrein of om de herstructurering van een bestaand terrein, als er op het gebied van duurzaamheid voldoende rendement is te behalen. We kiezen daarbij als provincie nadrukkelijk voor een integrale aanpak, met als insteek economie, ruimtelijke ordening, milieu en bereikbaarheid.~~

Om onze doelstelling te verwezenlijken kunnen we verder instrumenten inzetten als convenanten, benchmarking (systeemgericht) en monitoring. Provinciale projectsubsidies die gericht zijn op duurzaamheid en waarbij de provincie een sturende rol vervult rond rijkssubsidies (budgetten Innovatieprogramma stedelijke vernieuwing (IPSV) en ISV en dergelijke) kunnen hier ook een bijdrage aan leveren. Voorlichting, communicatie en het inzetten op 'Leren voor duurzame ontwikkeling' helpen ook om de doelstellingen te bereiken.

Wat verwachten we van u?

Vergunningverlenende en handhavende instanties

Om kwaliteit te realiseren en gelijke tred te houden met de professionalisering van het bedrijfsleven zullen wij bij elke procedure (zowel vergunningverlening als handhaving) nagaan of er afstemming met andere instanties moet plaatsvinden. Wij verwachten van anderen dat zij die samenwerking en dat samenspel ook zoeken.

Gemeenten en Waterschappen

Wij vragen gemeenten een verantwoordelijke aan te stellen of op te leiden voor de onderwerpen energiebesparing, afvalpreventie en afvalscheiding in relatie tot de vergunningverlenings- en handhavingstaken. Ook verwachten we van gemeenten extra aandacht voor handhaving bij inrichtingen in grondwaterbeschermingsgebieden en 100-jaarsaandachtsgebieden.

Van gemeenten en waterschappen verwachten we een voorbeeldfunctie op het gebied van duurzaam ondernemen, en de integratie en invoering ervan, met name bij de 'AmvB-bedrijven'. Gemeenten en waterschappen zouden doelstellingen voor duurzaam ondernemen op moeten nemen continueren in hun eerstvolgende relevante beleidsplannen en -programma's.

Van gemeenten en bedrijfsmilieudiensten verwachten we een voortrekkersrol bij de totstandkoming van duurzame bedrijventerreinen: neem vanaf de start van een project (nieuwe terreinen dan wel herstructurering) duurzaamheid mee in de planvorming

Intermediaire organisaties

De intermediaire organisaties, zoals milieuorganisaties, bedrijfsmilieudiensten en nutsbedrijven spelen een belangrijke rol bij de activiteiten om duurzaam ondernemen bij de doelgroep te stimuleren.

Bedrijven

We verwachten van bedrijven een pro-actieve opstelling, waarbij ze verder of sneller willen gaan dan milieuwet- en regelgeving vraagt. Dit betekent onder andere het doorvoeren van duurzaam ondernemen of maatschappelijk verantwoord ondernemen in de bedrijfsvoering. We verwachten van bedrijven verder dat ze een actieve rol spelen bij de totstandkoming van duurzame bedrijventerreinen.

Voor het beheer van het landelijk gebied is een vitale landbouwsector die duurzaam produceert van groot belang.

~~Wij zijn regisseur voor het landelijk gebied en ondersteunen vanuit die rol~~ agrariërs om aan de milieudoelen in het landelijke gebied te kunnen voldoen. In het reconstructiegebied pakken we knelpunten ten aanzien van landbouw, natuur en milieu integraal aan.

~~In het landelijk gebied ondersteunen we een verbreding van de landbouw.~~ We stimuleren initiatieven voor blauwe en groene diensten, omdat die bijdragen aan verbetering van de kwaliteit van natuur en milieu. ~~Verder ondersteunen we de biologische landbouw.~~

5.4 Landbouw

42. ~~In 2008 heeft het grootste deel van de agrariërs een duurzame bedrijfsvoering~~ De landbouw voldoet tijdig aan de wettelijke normen. Wij zullen hen hierbij ondersteunen en mogelijkheden benutten om versneld en verdergaand aan deze normen te voldoen.

Wat mag u van ons verwachten?

~~Ons beleid is er gericht op het vervullen van randvoorwaarden voor een economische, ecologische en milieuhygiënische duurzame landbouw die inspeelt op de maatschappelijke vraag en bijdraagt aan de kwaliteit van het cultuurlandschap. We willen toe naar een sociaal-economisch en milieuhygiënisch duurzame landbouw die gebaseerd is op de draagkracht van het gebied en tegemoet komt en aansluiting heeft bij de maatschappij ('license to produce'). In aanvulling op het Europese en nationale beleid kan de provincie Utrecht een belangrijke rol vervullen in het transitieproces naar een duurzame landbouw. We zullen de agrariërs ondersteunen bij het (versneld) halen van de wettelijke normen en bij het verder gaan dan deze normen. Op deze manier willen we bijdragen aan het transitieproces naar een duurzame landbouw. We willen bevorderen dat een structurele aandacht voor milieu zich uit in certificering (biologisch of geïntegreerd), beheersafspraken en milieuvriendelijke stallen en kassen.~~

~~Binnen de Europese en nationale kaders heeft de provincie Utrecht goede mogelijkheden om een duurzame landbouw te bevorderen. Onze instrumenten zijn samenwerking en stimulering, regelgeving en afspraken over inrichting en beheer van bepaalde gebieden.~~

~~We werken sinds 1998 met het landbouwbedrijfsleven samen in de uitvoeringsorganisatie Stichting Landbouw en milieu (Lami). De stichting Lami is een uitvoeringsorganisatie opgericht door de provincie en het GLTO met als doel kansrijke projecten te initiëren die bijdragen een duurzame landbouw. Ze werkt in opdracht van betrokken gebiedscommissies (de Venen, Langbroekerwetering, Vianen en Gelderse Vallei), provincie, waterschappen en georganiseerd landbouwbedrijfsleven. Lami dient projectvoorstellen in, zorgt voor goede uitvoerders, en begeleidt projecten in uitvoering. Ze zorgt ervoor dat er een goede uitwisseling is van ervaringen en dat er samenhang bestaat binnen de provincie.~~

~~De resultaten van deze samenwerking zijn tot nu toe bemoedigend blijkt uit de onlangs uitgevoerde evaluatie. Zo is de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen in de maisteelt met een kwart afgenomen en die van de fruitteelt met 10%. De mineralenbenutting in de Utrechtse landbouw is ongeveer 10% beter dan landelijk en er is een energiebesparing van 10% gerealiseerd bij de intensieve veehouderij. Wij gaan hiermee door.~~

Wij streven er naar dat in 2008 het grootste deel van de agrariërs een toekomstgerichte duurzame bedrijfsvoering heeft. Dit willen we bereiken door het beoordelen en financieren van stimuleringsprojecten gericht op het terugdringen van de milieubelasting door meststoffen en bestrijdingsmiddelen, water- en energiebesparing en de vermindering van geurhinder en de uitstoot van ammoniak in de landbouw.

In 2008 is er een goed sluitende beleidscyclus voor de landbouw-milieuthema's, waarmee we activiteiten per jaar kunnen bijsturen op basis van een goed monitoringsysteem en een flexibele uitvoeringsorganisatie. We zullen hierbij aansluiten bij het provinciale sturingsmodel van het landelijk gebied. Op deze manier kunnen we middelen benutten uit o.a. de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid, Programma Plattelandsontwikkeling en het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

In het kader van het gebiedsgericht werken gaan we gebiedsspecifieke milieukwaliteiten vertalen naar maatregelen in de landbouw. Door middel van monitoring zullen we het milieu-effect van de genomen maatregelen evalueren. Dit doen we in overleg met het landbouwbedrijfsleven, de waterschappen (diffuse bronnen) en de gebiedscommissies.

In de provinciale milieuverordening stellen we voor grondwaterbeschermingsgebieden regels vast voor het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. In het kader van de professionalisering van vergunningverlening en handhaving (zie onderdeel Bedrijven) gaan we na of handhavingsprojecten ook in de sector landbouw gewenst zijn.

Om milieudoelstellingen in de landbouw te realiseren is de integratie van milieuaspecten in de ruimtelijke ordening en plattelandsontwikkeling van groot belang. In het Streekplan en het Reconstructieplan is beleid ten aanzien van de landbouw opgenomen die ook een milieukundige grondslag hebben. In het kader van de reconstructie treffen we maatregelen voor specifiek gebieden in de Gelderse Vallei, zoals extensiveringsgebieden en instroomgebieden van ecologisch waardevolle wateren. Voorgenomen mogelijke maatregelen zijn onder andere het verplaatsen van bedrijven, randenbeheer en extensivering van de melkveehouderij, of verminderen van de mestgift (extensivering melkveehouderij). De ontwikkeling van groene en blauwe diensten biedt kansen voor het realiseren van milieudoelen door het landbouwbedrijfsleven.

In de provinciale milieuverordening stellen we voor grondwaterbeschermingsgebieden regels vast voor het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. In het kader van de professionalisering van vergunningverlening en handhaving (zie onderdeel Bedrijven) gaan we na of handhavingsprojecten ook in de sector landbouw gewenst zijn.

De provincie is de regisseur van het landelijk gebied. We werken sinds 1998 met het landbouwbedrijfsleven samen in de uitvoeringsorganisatie Stichting Landbouw en milieu (Lami). De resultaten van deze samenwerking zijn tot nu toe bemoedigend blijkt uit de onlangs uitgevoerde evaluatie. Zo is de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen in de maisteelt met een kwart afgenomen en die van de fruitteelt met 10%. De mineralenbenutting in de Utrechtse landbouw is ongeveer 10% beter dan landelijk en er is een energiebesparing van 10% gerealiseerd bij de intensieve veehouderij. Wij gaan hiermee door.

In 2008 is er een goed sluitende beleidscyclus voor de landbouw-milieuthema's, waarmee we activiteiten per jaar kunnen bijsturen op basis van een goed monitoringsysteem en een flexibele uitvoeringsorganisatie. Hiertoe ondernemen we de volgende activiteiten:

- evaluatie van de werkzaamheden
- integratie van de verschillende beleidsvelden gericht op een duurzame landbouw
- aansturing conform het sturingsmodel landelijk gebied (gebiedsgericht en in samenhang)
- opstellen nieuwe samenwerkingseconvenant
- vertalen gebiedsspecifieke milieukwaliteiten naar maatregelen in de landbouw
- ontwikkelen en monitoring van prestatie-indicatoren waarbij de relatie tussen activiteiten en maatregelen centraal staat
- verbreden netwerk

De afgelopen jaren is de Utrechtse biologische landbouw sneller gegroeid dan het landelijk gemiddelde. Dit is mede te danken aan het Plan van Aanpak Biologische Landbouw. In 2003 is het plan van aanpak biologische landbouw geëvalueerd. Voor de periode 2005 tot en met 2008 zullen wij een beleidsplan duurzame landbouw opstellen. Een programma biologische landbouw gaat onderdeel uitmaken van dit beleidsplan. In het programma biologische landbouw zullen concrete doelstellingen worden opgenomen. Er zal meer worden ingezet op het overnemen van methoden van biologische landbouw in de gangbare landbouw dan op de omschakeling als zodanig. Er zal wel ondersteuning blijven voor ondernemers die in omschakeling zijn.

Er komt een toets “duurzame landbouw” op nieuwe beleidsproducten (gebiedsplannen, strategische plannen etc.). Het gaat daarbij om een toets van de agrarische bedrijfsvoering. We versterken het netwerk binnen de provincie en in IPO verband en maken afspraken over het versterken van de duurzame landbouw, bijvoorbeeld in het Reconstructieplan.

Wat verwachten wij van u?

Landbouwbedrijfsleven

Van het landbouwbedrijfsleven verwachten we een actieve houding bij het realiseren van milieudoelstellingen en daar waar mogelijk, in ieder geval in de kwetsbare gebieden, verder te gaan dan de geldende normen. Alle bedrijven voldoen aan de geldende milieuregels. Wij willen die bedrijven ondersteunen die verder, waar mogelijk, verduurzamen dan de generieke regelgeving vereist.

Wij verwachten verder van hen ~~initiatieven van uit het landbouwbedrijfsleven~~ voor de ontwikkeling van groene en blauwe diensten en verandering van de bedrijfsvoering (biologisch of geïntegreerd) zullen wij ondersteunen. Van de intensieve veehouderij verwachten we een positieve en innovatieve bijdrage in het reconstructieproces om oplossingen voor de ruimtelijke en milieukundige knelpunten naderbij te brengen.

Stichting Lami

~~De stichting Lami is een uitvoeringsorganisatie met een goede neus voor kansrijke projecten die bijdragen aan duurzame landbouw. Ze werkt in opdracht van betrokken gebiedscommissies (de Venen, Langbroekerwetering, Vianen en Gelderse Vallei), provincie, waterschappen en georganiseerd landbouwbedrijfsleven. Lami dient projectvoorstellen in, zorgt voor goede uitvoerders, en begeleidt projecten in uitvoering. Ze zorgt ervoor dat er een goede uitwisseling is van ervaringen en dat er samenhang bestaat binnen de provincie.~~

Gebiedscommissies

De gebiedscommissies vertalen provinciaal beleid naar actuele gebiedsvisies en leveren een bijdrage aan de provinciale uitvoeringsprogramma's. De projecten gericht op de landbouw moeten hier op een evenwichtige wijze in zijn opgenomen. Verder verwachten wij dat zij Lami inschakelen bij projecten in het kader van verduurzaming van de landbouw.

Natuur- en milieuorganisaties

Van natuur- en milieuorganisaties verwachten we dat zij een actieve bijdrage leveren aan het stimuleren van een duurzame landbouw. We juichen de vorming van coalities met het landbouwbedrijfsleven toe. Natuurbeherende organisaties kunnen agrarische gronden beschikbaar stellen aan boeren met een meer duurzame bedrijfsvoering. Milieuorganisaties hebben ook een actieve houding richting consument.

Consumenten

Van de consumenten verwachten we een toenemend besef van de noodzaak om voor duurzaam geproduceerde voedingsproducten te kiezen. Met name biologisch geproduceerde producten bieden hiervoor een goede garantie.

Gemeenten

De gemeenten zijn in het kader van de Wet milieubeheer het bevoegd gezag. In het reconstructieplan voor de Gelderse Vallei spelen de gemeenten een belangrijke rol spelen. In bestemmingsplannen zullen de ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij worden gezoneerd.

Waterschappen

De waterschappen zijn bevoegd gezag in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewater en het Lozingenbesluit (AmvB open teelten en veehouderij). Van waterschappen verwachten wij een actieve houding bij het stimuleren van agrariërs bij het terugdringen van de milieubelasting door bestrijdingsmiddelen en meststoffen.

Consumenten dragen aanzienlijk bij aan de belasting van het milieu en het gebruik van grondstoffen. Vanwege de grootte van de groep kunnen kleine verbeteringen al grote effecten opleveren. Voor een deel zijn die verbetering via de techniek te realiseren. Denk hierbij aan spaarlampen, waterbespaarders en de katalysator in de auto. Uit de praktijk blijkt echter dat technische maatregelen onvoldoende zijn voor een bewust consumentengedrag. Waterbesparende douchekoppen hebben nauwelijks effect als de douchetijd tegelijk langer wordt. Informatie, communicatie en educatie blijven noodzakelijk om de consument bewust te maken van zijn bijdrage aan de belasting van het milieu en de mogelijkheden om deze belasting te verminderen.

De Provincie Utrecht wil met name de bewustwording bij de consumenten vergroten via campagnes door gemeenten en maatschappelijke organisaties. Het Rijk zorgt daarbij voor juridische en financiële instrumenten, zoals stimuleringsbijdragen en regelingen.

5.5 Consumenten

43. De consument kent de invloed van zijn gedrag op natuur en milieu en kan aangeven hoe zijn gedrag ten gunste van natuur en milieu is aan te passen.

Wat mag u van ons verwachten?

Op het terrein van consumentenbeïnvloeding hebben de rijksoverheid, de gemeenten en de provincie elk een rol. Een rol die goed past bij ieders taak als overheid.

De rijksoverheid formuleert de strategie. Van daaruit wordt van de provincie een stimulerende en afstemmende rol verwacht. De gemeenten (en doelgerichte andere organisaties) hebben op dit vlak meer een uitvoerende rol.

De rechtstreekse invloed van de provincie op de consument is beperkt. Daarom kiezen we er voor partijen die dicht bij de burgers staan, zoals gemeenten en maatschappelijke organisaties, te ondersteunen bij hun activiteiten die zijn gericht op de consument. Wij ondersteunen ze hierbij door de doelgroep consument goed in kaart te brengen. Door een duidelijk beeld te hebben van wat de consument beweegt en weet, kunnen gerichte bewustwordings- en veranderingsactiviteiten worden gestart. Regelmatig doelgroepenonderzoek is een activiteit die beter op provinciale dan op lokale schaal kan plaats vinden.

Verder ondersteunen we de uitvoerende partijen bij het uitwisselen van kennis en ervaring en het vastleggen hiervan. Op deze manier geven we een impuls aan effectieve lokale consumentenacties die gericht zijn op gedragsverandering. De uitvoering van lokale en regionale projecten stimuleren we verder door hieraan financieel bij te dragen.

Naast het stimuleren van direct op de consument gerichte activiteiten, investeren we ook in milieuwinst op de langere termijn. Met natuur- en milieueducatie en Leren voor Duurzame

Ontwikkeling (LvDO) gaan we initiatieven ontwikkelen en onderhouden die bijdragen aan het vergroten van kennis, inzicht en vaardigheden en op het aanleren van waardering, betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel voor natuur en milieu. Daarbij vinden wij de inzet van organisaties zoals IVN en NME van groot belang.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten en waterschappen

We verwachten van gemeenten en waterschappen dat zij:

- meewerken aan de uitvoering van consumentenprojecten en bijdragen aan kennismangement en onderzoek;
- meewerken aan de positionering van NME via deelname aan netwerken en de problematiek van natuur en milieueducatie doorvertalen in beleid ;
- actief inbreng leveren bij het opstellen en uitvoeren van het provinciale ambitiestatement Leren voor duurzame ontwikkeling.

Maatschappelijke organisaties

Van maatschappelijke organisaties verwachten we dat zij consumentenprojecten uitvoeren, werken aan leren voor duurzame ontwikkeling of participeren in projectgroepen

Rijk

Ondersteuning van de activiteiten op provinciaal, regionaal en lokaal niveau op het gebied van duurzaam consumeren door informatie, materiele en financiële middelen en beleid.

Collectieve acties en gedragsverandering van consumenten kunnen niet alleen bijdragen aan de oplossing van milieuproblemen, ze zijn daarbij zelfs onmisbaar. Met alleen technologische maatregelen komen we er niet. Daarom willen we werk maken van een meer consumentgericht milieubeleid, dat aansluit op de beleving en het informatieniveau van consumenten. Concreet: op de juiste plek en het juiste moment informatie aanbieden over wat de individuele consument kan doen om milieuproblemen te helpen oplossen.

5.5 — Consumenten

43. We bevorderen de bewustwording bij de consumenten over hoe ze bijdragen aan milieudruk, zodat duurzaamheidsaspecten een rol gaan spelen bij hun keuzen m.b.t. voeden (onder andere energie en ruimte), vrije tijd (onder andere vervoer) en wonen (onder andere verwarming). Overheidsinstrumenten zijn hierop ingespeeld.

Wat mag u van ons verwachten?

Op het duurzaam consumeren vlak zullen we met name het sociaal instrumentarium aan gaan spreken om hardnekkige milieuproblemen aan te pakken. Maar we gaan ook activiteiten uitbouwen en van de

grond-tillen die consumenten handelingsperspectieven bieden. Daarbij is het zaak in te spelen op de actualiteit en de informatiebehoefte van de consument. Succesvolle initiatieven op dit gebied gaan we professionaliseren en over de provincie verbreden. Innovaties willen we zeker stimuleren maar in een beperkt aantal projecten. We willen dus werk maken van een meer consumentgericht milieubeleid, dat moet aansluiten op de beleving en het informatieniveau van consumenten. Hierbij zetten we met name in op de kwaliteit en minder op de kwantiteit. We gaan de activiteiten op het gebied van de consument bundelen in een tiental projecten die elk in één van de volgende categorieën onder te verdelen zijn:

- Faciliteren onderzoek en kennismanagement
- Stimuleren consumentgericht milieubeleid
- Optimaliseren voorzieningen en middelen
- Verbreden en verbeteren van educatie en leertrajecten
- Opschalen voorlichting en informatie.

Voorlichting, educatie en leren zijn onmisbaar voor een (collectieve) gedrags- en houdingsverandering bij consumenten, die weer noodzakelijk is voor een betere milieukwaliteit. Dit betekent dat we de consument informatie willen aanbieden over wat hij/zij als individu kan doen om milieuproblemen te helpen oplossen. Met de juiste informatie kunnen consumenten de milieukwaliteit van producten immers beoordelen en meenemen in hun afweging. Maar daarnaast zullen we ook op zoek gaan naar prikkels die, naast kennis en houding, nodig zijn om een overstap naar duurzaam consumeren aantrekkelijker te maken.

Om de juiste informatie op de juiste plek aan te kunnen bieden moeten we meer inzicht krijgen in de kennis en wensen van de consument — ook om goed te begrijpen wat consumenten met bepaalde milieukwesties willen. We zullen daarom in beeld gaan brengen welke (milieu)problemen de inwoners van Utrecht belangrijk vinden, in hoeverre ze zich bewust zijn van hun eigen aandeel in die problemen, welke oplossingen ze aanvaardbaar vinden en of ze weten hoe ze in hun dagelijks handelen kunnen bijdragen om die problemen op te lossen.

In dit kader zetten we ook in op natuur- en milieueducatie, die niet direct gekoppeld is aan overheidsbeleid, maar die zich richt op het vergroten van kennis, inzicht en vaardigheden en op het aanleren van waardering, betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel voor natuur en milieu. NME wordt daarom erkend als belangrijk sociaal instrument voor de vormgeving van het duurzaamheidsbeleid. Daarnaast moet er meer ruimte komen voor het zogeheten sociaal leren — het leren van alle partijen binnen beleidsprocessen — en kennismanagement. We zetten daarom in op de integratie van educatie en leren als instrument binnen het duurzaamheidsbeleid.

We kunnen als provincie de consumentdoelen niet in ons eentje behalen. We zijn daarbij afhankelijk van de betrokkenheid en medewerking van Rijk en gemeenten. Naast takenverdeling is onderlinge afstemming en kennisuitwisseling erg belangrijk voor een heldere en eenduidige boodschap en strategie. De provincie ziet zich als een actieve schakel tussen deze twee belangrijke partners. Inspelend op de strategie op Rijksniveau wil de provincie vooral een stimulerende rol richting uitvoering door gemeenten en organisaties op zich nemen. In dit kader vervullen wij een rol als *initiatiefnemer* gericht op het in gang zetten van (innovatieve) consumentenactiviteiten en -beleid, het verlenen van projectsubsidies, onderzoek, kennismanagement en het in beeld brengen van de maatschappelijke opgave. Als regionaal *regisseur* van het programma Leren voor duurzaamheid stellen we kaders en ontwikkelen we een nieuw ambitiestatement Leren voor duurzaamheid. Daarnaast stellen we als *motivator* maatschappelijke organisaties met exploitatiesubsidies in staat om milieubewust consumeren in te vullen.

[Illustratie 9: bijdrage consument aan de drie thema's voeding, vrije tijd en wonen]

Het gestelde doel willen wij bereiken met de volgende stappen:

1. In 2005 hebben we inzicht in de opvattingen van Utrechtse consumenten over het (milieu)belang van milieukwesties (bijvoorbeeld: hoe kijken ze aan tegen bestrijdingsmiddelengebruik?).

2. In 2005 hebben we inzicht in het bewustzijn bij Utrechtse consumenten van hun aandeel in die kwesties (de keuze voor biologische of gangbare levensmiddelen in de supermarkt).

3. In 2005 hebben we inzicht in de (typen) oplossingen die Utrechtse consumenten aanvaardbaar en haalbaar achten (wat vinden ze van het EKO-keurmerk?).

4. In 2006 is er een provinciedekkend netwerk dat inzetbaar is om de Utrechtse burgers via milieuginformatie, milieuvorlichting, natuur- en milieueducatie en leerprogramma's te informeren over de milieudruk in de provincie Utrecht en de effecten van hun dagelijks handelen op natuur en milieu.

Wat verwachten wij van u?

Gemeenten

We verwachten van gemeenten dat zij:

- meewerken aan de uitvoering van consumentenprojecten uit één (of meer) van de genoemde categorieën;

- bijdragen aan kennismanagement en onderzoek;

- meebouwen aan het NME-netwerk;

- hun informatiekanaalen ook gebruiken voor informatie over duurzaam consumeren;

- actief inbreng leveren in het opstellen en uitvoeren van het provinciale ambitiestatement Leren voor duurzaamheid.

Maatschappelijke organisaties

Van maatschappelijke organisaties verwachten we ook dat zij consumentenprojecten uitvoeren, werken aan leren voor duurzaamheid of participeren in projectgroepen duurzaam consumeren en leren voor duurzaamheid.

Rijk

Ter ondersteuning van de activiteiten op provinciaal, regionaal en lokaal niveau verwachten we van het rijk:

- informatie, voorzieningen en middelen in het kader van de landelijke duurzaam consumeren strategieën e.g. maatschappelijk verantwoord consumeren en produceren;

- de voortzetting van het Programma Leren voor Duurzaamheid op een overeenkomstige wijze als de programma periode 2000-2003.

6 Gebiedsgerichte aanpak

Omdat geen twee gebieden in de provincie hetzelfde zijn, willen we milieukwaliteitseisen differentiëren naar gebiedstypen en gebieden. Per regio overleggen we met alle betrokken partijen over de gewenste basis- en ambitiekwaliteiten. Met de gemeenten maken we afspraken over het overnemen van de normen in hun eigen instrumenten. In stiltegebieden en grondwaterbeschermingsgebieden blijven wij de milieukwaliteiten beschermen. Dat gaan we ook doen in 100 jaar zones, vanwege hun belang voor de grondwaterkwaliteit. De samenwerking met andere partijen versterken we door verder te gaan met een aantal geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. Maar bovendien doen wij dat door met milieudiensten en samenwerkende gemeenten een Regionale activiteitenagenda milieu op te stellen.

Samen werken aan gebieden

De provincie Utrecht is niet één uniform gebied. Juist die verscheidenheid aan landschappen en gebieden maken Utrecht aantrekkelijk. Om recht te doen aan die variatie voeren wij naast het beleid voor de verschillende thema's en doelgroepen gedifferentieerd milieubeleid voor de verschillende gebieden. Elk gebied heeft eigen kenmerken en kwaliteiten. Wij hebben een visie op de gewenste kwaliteiten van die gebieden. Generiek beleid is vaak niet voldoende om deze kwaliteiten te realiseren en daarom werken we gebiedsgericht samen met partners aan de realisatie ervan. Daarbij wordt gezocht naar de meest effectieve instrumenten.

In de praktijk worden de volgende 3 stappen doorlopen:

- **Gebiedsgericht ontwikkelen van een visie – wat willen we?**

Na een globale inventarisatie van kenmerken, kwaliteiten, knelpunten en mogelijke oplossingen selecteren we gebieden waarvoor een gebiedsgerichte aanpak gewenst is. Binnen die visie is er een duidelijke behoefte aan differentiatie van milieukwaliteitseisen aan de hand van de karakteristiek van een gebied. Niet overal hoeven dezelfde normen te gelden. Zo is de gewenste geluidskwaliteit in een stadscentrum anders dan in een woongebied en weer anders dan in een natuurgebied.

Wij willen bij de ruimtelijke ordening nadrukkelijk rekening houden met water en milieu. In ons Streekplan is daarom vastgelegd dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de lagenbenadering zal worden toegepast. De strategie van de lagenbenadering is om eerst de kwaliteiten van de fysieke ondergrond, het infrastructurele netwerk en de gebruikslaag in beeld te brengen. Op basis daarvan kan een duurzame ruimtelijke structuur ontworpen worden en een verantwoorde inpassing en (her)inrichting van woon-, werk-, natuur- en recreatiegebieden verkregen worden. Ook willen wij de lagenbenadering gebruiken bij de ruimtelijke keuzes. De mate waarin de bodem en het watersysteem kwetsbaar zijn voor milieu-invloeden is mede bepalend voor de te kiezen functie en daarmee voor de te bereiken milieukwaliteit. Kleigronden zijn bijvoorbeeld minder kwetsbaar voor het uitspoelen van stikstof en fosfaat dan zandgronden en kunnen daardoor een hogere belasting

aan. Ook het infrastructurele netwerk en de gebruikslaag spelen een belangrijke rol voor het bepalen van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. Nadat de (toekomstige) functie van een gebied is bepaald vindt een globale inventarisatie van kenmerken, kwaliteiten, knelpunten en mogelijke oplossingen plaats. Op basis hiervan selecteren we gebieden waarvoor een gebiedsgerichte aanpak gewenst is. Binnen die gebiedsgerichte aanpak is er een duidelijke behoefte aan differentiatie van milieukwaliteitseisen aan de hand van de karakteristiek van een gebied. Niet overal hoeven dezelfde normen te gelden. Zo is de gewenste geluidskwaliteit in een stadscentrum anders dan in een woongebied en weer anders dan in een natuurgebied. In de nieuwe methodiek van basis en ambitie kwaliteiten is een aanzet gegeven voor deze differentiatie (zie bijlage Kwaliteitsprofielen). De methodiek vormt voor de verschillende gebiedstypen binnen het stedelijk en landelijk gebied een ontwikkelings- en toetsingskader. Wij willen maximaal gebruik maken van de kwaliteit van een gebied en die in lijn brengen met de functies. Een nieuwe systematiek van basis- en ambitie kwaliteiten geeft voor de verschillende gebiedstypen binnen het stedelijk en landelijk gebied een ontwikkelings- en toetsingskader. In de planperiode van dit milieubeleidsplan zullen we dit beleid als onderdeel van de RAAM's in overleg met gemeenten verder uitwerken.

• **Gebiedsgericht inzetten van het meest effectieve instrument – hoe bereiken we dat?**

Gebiedsgericht werken houdt ook in dat we samen met partners zoeken naar het meest effectieve instrument of geheel van instrumenten; het resultaat staat voorop. Zo kunnen we creatief werken aan toegesneden oplossingen. Sommige gebieden vragen een aanpak die zich richt op de bescherming van één milieuaspect, in andere gebieden spelen veel factoren een rol en is een integrale aanpak gewenst.

Gebieden die voor één milieuaspect vanwege hun kwetsbare functie of vanwege kenmerkende eigenschappen bedreigd worden kunnen wij aanwijzen tot milieubeschermingsgebied. Overigens is overlap tussen de verschillende milieubeschermingsgebieden mogelijk.

Wij kunnen deze gebieden op drie manieren beschermen:

- ruimtelijke bescherming: via het streekplan, bestemmingsplannen, etc. weren we ongewenste ontwikkelingen
- specifieke milieubescherming: in deze gebieden stellen we strengere eisen bij vergunningverlening, verordeningen en handhaving

~~□ stimuleren: in deze gebieden kunnen we positieve vrijwillige activiteiten van betrokkenen stimuleren of subsidiëren.~~

De Provinciale milieuverordening (PMV) is het instrument dat de milieubeschermingsgebieden vastlegt.

In Utrecht gaat het op dit moment om de grondwaterbeschermingsgebieden (bescherming van schoon grondwater voor de drinkwaterwinning) en stiltegebieden (bescherming van de stilte voor mens en dier). Het beleid voor de twee bestaande soorten gebieden is verschillend vanwege de inhoudelijke doelstelling, maar ook vanwege de verschillende rol die de provincie heeft in de gebieden. Voor wat betreft de grondwaterbeschermingsgebieden hebben wij met de nota "Zuiver drinkwater uit de grond" het bodembeschermingsbeleid vernieuwd. Deze nota, vastgesteld door Provinciale Staten in 2001, vormt het Uitwerkingsplan PMP grondwaterbescherming voor de provincie Utrecht in de periode 2001-2008.

• **Gebiedsgericht uitvoeren van projecten – we gaan het realiseren**

De makkelijk op te lossen milieuproblemen zijn voor een deel succesvol aangepakt. Nu blijven vaak nog de hardnekkige problemen over die een integrale aanpak eisen. Deze problematiek speelt met name op regionaal niveau in gebieden die een relatief zware milieubelasting kennen, in combinatie met de aanwezigheid van kwetsbare functies. Aanpak vindt plaats via geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. De provincie is daarbij de regisseur geworden in regionale ontwikkelingen, waarbij afstemming van milieu, water en ruimtelijke ordening van belang is. Vaak is de betrokkenheid van de provincie van tijdelijke aard en vooral gericht op het vormgeven van structuren.

De afgelopen jaren heeft de provincie de regie gevoerd over een aantal gebiedsgerichte projecten:

Gelderse Vallei, De Venen, Langbroekerwetering, Loosdrechtse Plassen, Reconstructiegebied en De Eem. Daarnaast is de provincie betrokken bij tal van andere gebiedsgerichte projecten, onder andere landinrichtingsprojecten: Groene Hart, Noorderpark, Groenraven Oost. Wij willen de komende jaren verder met gebiedsgerichte uitvoering van beleid. Het ROM project de Gelderse Vallei maakt plaats voor de uitvoering van het reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost.

Samen werken in regio's

Wij kiezen ervoor om door samenwerking meer resultaat te halen. Nieuw in dit plan is dat we vooral samenwerking zoeken met regio's en minder met de individuele gemeenten.

Hiermee sluit het PMP aan bij processen elders in de provincie, die ook uitgaan van een versterkte samenwerking tussen gemeenten. In het kader van dit PMP gaan we uit van de kracht van bestaande samenwerkingsverbanden op milieugebied, zoals die er nu al zijn in de vorm van milieudiensten.

Wij kiezen er zoals gezegd voor om de milieusamenwerking met gemeenten de vorm te geven van een Regionale activiteitenagenda milieu (RAAM). Dit is een geheel aan samenwerkingsprojecten in een regio, bedoeld om de milieudoelen voor die regio te halen. Die milieudoelen zijn de PMP-doelen.

Een RAAM is dus regiogebonden en heeft regionale accenten. Er komen 6 RAAM's: voor de milieudiensten Noordwest Utrecht en Zuidoost Utrecht, voor het gewest Eemland, voor het samenwerkingsverband VRR (Veenendaal, Rhenen, Renswoude), voor de samenwerkende gemeenten Lopik, IJsselstein, Houten en Nieuwegein en voor de gemeente Utrecht.

De kracht van het instrument RAAM is flexibiliteit en slagvaardigheid en de combinatie van provinciale doelen en regionale accenten. Het programma, de agenda, wordt ieder halfjaar tegen het licht gehouden en beoordeeld op effectiviteit.

Achtereenvolgens werken we verder in dit hoofdstuk met name de basis- en ambitiekwaliteiten, de milieubeschermingsgebieden en de geïntegreerde gebiedsgerichte projecten uit. Het werken in de vorm van een RAAM zal, hoewel het voor de uitvoering van dit PMP een essentieel item is, zijdelings aan de orde komen. Het werken via RAAM's geeft vooral de werkwijze aan, en veel minder de inhoud.

6.1 Basis- en ambitiekwaliteit

44. In 2008 is er inzicht in de overschrijdingen van de MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risico). Nieuwe overschrijdingen voorkomen we. Hiervoor voeren we een inventarisatie uit en stellen we een saneringsprogramma op voor de geconstateerde knelpunten.

45. In 2008 zijn voor 50% van het grondgebied basis- en ambitiekwaliteiten vastgelegd. Dit zullen we in samenspraak met de gebieden doen. Deze kwaliteiten zijn waar mogelijk gerealiseerd. Hiervoor zijn methodieken en instrumenten ontwikkeld en ingezet in het ruimtelijk beleid van provincie en gemeenten.

Wat mag u van ons verwachten?

Wij zullen de overschrijdingen van de MTR-waarden inventariseren binnen de provincie en zullen nieuwe overschrijdingen niet toestaan. Voor de locaties waar overschrijdingen plaatsvinden stellen wij, gezamenlijk met betrokken partners, een saneringsprogramma op.

In samenspraak met andere partijen zullen wij de basis- en ambitiekwaliteiten opstellen en vertalen in maatregelen, eventueel in een geïntegreerd gebiedsgericht proces. In zo'n proces kan ook een SGB-financiering worden ingezet. Bij de opstelling van basis- en ambitiekwaliteiten nemen wij het initiatief, ontwikkelen de methodiek en faciliteren de invulling (zie bijlage Kwaliteitsprofielen).

De basis- en ambitiekwaliteiten verankeren wij via het Streekplan en de Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen¹² in het ruimtelijk beleid. We zullen onderzoeken of ze via de PMV moeten worden vastgelegd. Daarnaast leggen we deze kwaliteiten via kaderbrieven of convenanten neer in de verschillende gebieden.

Wat verwachten wij van u?

Alle bij het landelijk gebied betrokken partijen nodigen wij uit om mee te denken bij het opstellen van realistische kwaliteiten. Van gemeenten verwachten wij dat ze meewerken aan de ontwikkeling van de methodiek en bij de invulling van de normen en dat ze deze overnemen in hun eigen ruimtelijk instrumentarium (plannen) en waar mogelijk in andere eigen instrumenten.

6.2 Milieubeschermingsgebieden

46. We beschermen kwetsbare functies of kwaliteiten met een adequaat instrumentarium.

Wat mag u van ons verwachten?

We streven naar een effectieve gebiedsgerichte bescherming van kwetsbare functies of kwaliteiten door middel van milieubeschermingsgebieden (zie bijlage Kaarten). Onze rol bij de aanwijzing tot milieubeschermingsgebieden en bij de vergunningverlening en handhaving is die van bestuurlijk uitvoerder. De milieubeschermingsgebieden voor grondwater (grondwaterbeschermingsgebieden) en geluidhinder (stiltegebieden) hebben we opgenomen in de PMV. In de huidige stiltegebieden hebben wij de geluidskwaliteit onderzocht. Dit heeft aanleiding gegeven tot het schrappen van drie van deze gebieden in het westen van de provincie Utrecht, omdat de geluidbelasting als gevolg van vliegverkeerslawaai de akoestische basiswaarde overschrijdt. Daarnaast is er een gebied aangewezen in het oosten van de provincie Utrecht waarbinnen wij gaan zoeken naar mogelijkheden voor een nieuw stiltegebied. Uiteindelijk zullen deze wijzigingen worden doorgevoerd in de PMV. In de Bijlage Kaarten zijn de grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden ruimtelijk weergegeven. Er vindt afstemming plaats met de ruimtelijke ordening, zodat gebieden ook via Streekplan en bestemmingsplannen worden beschermd.

De gebieden die krachtens de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen en de Oostelijke Vechtplassen die op basis van de Conventie van Ramsar als wetland is aangewezen, zijn op kaart aangegeven. De Natuurbeschermingswet wordt in de planperiode van het PMP gewijzigd. Het ziet er naar uit dat vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet geïntegreerd moeten worden in de Wet milieubeheervergunningen voor inrichtingen. Voor schadelijke handelingen in en rond de gebieden die zijn aangewezen via de natuurbeschermingswet, is een apart vergunningstelsel van toepassing dat via de natuurbeschermingswet is uitgewerkt, bovenop de milieuvergunning die mogelijk noodzakelijk is.

Wij zullen tijdens deze planperiode, op basis van de Wet ammoniak en veehouderij, nog geen gelegenheid hebben om donkertegebieden, hydrologische beschermingsgebieden voor natuur en beschermingszones voor verzuringsgevoelige natuur aan te wijzen. In het WHP is aangegeven dat wij de mogelijkheden en noodzaak voor het aanwijzen van hydrologische beschermingsgebieden voor natuurgebieden en zwemwateren zullen onderzoeken. Hierbij streven wij naar afstemming met het beleid in de provincie Gelderland. Een mogelijkheid kan zijn om de beschermingszones onder het regiem van de milieubeschermingsgebieden uit onze PMV te brengen.

Wat verwachten we van u?

Van gemeenten en overige betrokkenen verwachten wij dat zij de milieubeschermingsgebieden ook met hun beschikbare instrumenten beschermen (onder andere via het bestemmingsplan).

¹² Onderdelen vormen een bouwsteen voor de Handleiding bestemmingsplannen.

6.3 Geïntegreerde gebiedsgerichte projecten en regionale samenwerking

47. We bereiken de milieudoelen, mede door gebiedsgerichte projecten op te zetten, aan te sturen en uit te voeren.

48. We bereiken onze milieudoelen, mede door samenwerking met gemeenten.

Wat mag u van ons verwachten?

Bij de gebiedsgerichte en regiogerichte aanpak zullen wij initiatief nemen, mensen bij elkaar brengen en faciliteren. Dit alles binnen de kaders van de provinciale visies en doelen. In dit kader maken we gebruik van instrumenten als het SGB, het Sturingsmodel landelijk gebied en de PMV.

Wij willen sterk inzetten op de stimulering van de regionale samenwerking. Naast gezamenlijke financiering van projecten willen wij ook capaciteit vrijmaken om coördinatie in en met de regio te versterken. Die capaciteit willen wij invullen door contactpersonen te benoemen die niet alleen een vast aanspreekpunt zijn voor de regio, maar ook een aantal taken kunnen oppakken en zo kunnen bijdragen aan een versterking van het gezicht van de regio.

Wat verwachten wij van u?

Voor de Regionale activiteitenagenda milieu verwachten wij dat gemeenten aangeven welke milieudoelen zij samen met ons willen halen en welke inspanning zij daarvoor willen leveren. Aan de hand daarvan kunnen we gezamenlijk projecten definiëren. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en daarmee het succes van de projecten ligt bij provincie én gemeenten. Over de gebiedgerichte projecten kunnen we moeilijk iets in algemene zin zeggen. De aanpak is maatwerk, toegesneden op de problematiek en de partijen.